

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

MAGISTRSKO DELO

**Potrebe po socialnovarstvenih
storitvah uporabnikov in
neuporabnikov socialne oskrbe**

Mentorica:izr. prof. Jana Mali

Petra Drinovec

Nika Šubic

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

MAGISTRSKO DELO

**Potrebe po socialnovarstvenih
storitvah uporabnikov in
neuporabnikov socialne oskrbe**

Mentorica:izr. prof. dr. Jana Mali

Petra Drinovec

Nika Šubic

Ljubljana, 2017

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Petra Drinovec, Nika Šubic

Naslov naloge: Potrebe po socialnovarstvenih storitvah uporabnikov in neuporabnikov socialne oskrbe

Kraj: Ljubljana

Leto: 2017

Štev. strani: 90

Štev. prilog: 4

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Deskriptorji: dolgotrajna oskrba, potrebe starih ljudi, formalna in neformalna pomoč, socialnovarstvene storitve, socialna oskrba na domu, socialni servis

Povzetek: Mnogi stari ljudje potrebujejo pomoč drugih, da lahko bivajo doma. V magistrskem delu opiševa pomen dolgotrajne oskrbe za stare ljudi, velik del dela nameniva potrebam starih ljudi, ki bivajo doma. Raziskovali sva, kako živijo stari ljudje, ki bivajo doma, kakšna je njihova socialna mreža, katere pomoči prejemajo in koliko oziroma katere pomoči bi še potrebovali za kakovostnejše življenje. Predvsem pa naju je zanimalo, kakšno potrebo po pomoči imajo stari ljudje, ki že prejemajo socialno oskrbo na domu, v primerjavi s starimi ljudmi, ki je ne prejemajo. Ugotovili sva, da dodatno pomoč potrebujejo tako uporabniki kot neuporabniki socialne oskrbe na domu. Uporabniki socialne oskrbe na domu izražajo predvsem potrebo po pomoči ob koncih tedna, saj marsikje službe storitev ob koncih tedna ne zagotavljajo. Uporabniki socialne oskrbe na domu izražajo željo, da bi socialne oskrbovalke imele več časa za pogovor z njimi. Meniva, da bi morale organizacije v vseh krajih zagotoviti socialno oskrbo na domu tudi ob koncih tedna. Treba bi bilo tudi povečati delež družabništva pri socialni oskrbi oziroma razširiti prostovoljstvo v namen družabništva s starimi ljudmi.

Title: Need for Social Assistance Services among the Existent Users and Non-Users of Social care

Key words: long-term care, old people's needs, formal and informal help, social assistance services, social care at home, social services agency

Abstract: Many old people need other people's help so that they can continue living at home. This master's thesis describes the importance of long-term care for old people. A large part is dedicated to the needs of old people who live at home. The research focuses on how these people live, what their social network is like, what types of help they receive and what types of help are still required to further improve their quality of life. The greatest emphasis is put on the comparison between the need for help among the old people who already receive social care at home and the need for help among those who do not receive it. The results show that extra help is needed by both – the existent users and non-users of social care at home. The users chiefly express a wish for help over the weekends as many agencies do not provide their services at weekends. They also wish that caregivers had more time to talk with them. We conclude that social care should anywhere be provided at weekends as well. The level of companionship offered by social services agencies should be increased or volunteering could be expanded in order to ensure companionship for old people.

PREDGOVOR

V študijskih letih sva obe precej časa posvetili delu s starimi ljudmi. Obe sva bili prostovoljki in sva na domovih obiskovali stare ljudi, prav tako sva obe dolga leta živeli obkroženi s starimi ljudmi, ena od naju pa je delu s starimi ljudmi posvetila vsa leta študijske prakse. V praksi sva opazili, da bi nekateri stari ljudje potrebovali več pomoči za kakovostnejše življenje na svojem domu. O tem sva se pogovarjali tudi s socialnimi oskrbovalkami, ki so povedale, da nekateri njihovi uporabniki niso zadovoljni s številom ur oskrbe na domu, ki jo prejemajo. Socialna oskrba nekaterim tudi ne omogoča vse pomoči, ki jo potrebujejo.

Delež starih ljudi se povečuje, zato bodo potrebe po pomoči starim ljudem vse večje. Odločili sva se, da bova v najini raziskavi poskušali raziskati, kakšna je potreba po socialnovarstvenih storitvah. Poudarek sva dali primerjavi potrebe po pomoči med ljudmi, ki že prejemajo socialno oskrbo na domu in ljudmi, ki je ne prejemajo. Meniva, da več ko bo raziskav na to temo, več bo možnosti za izboljšanje storitev in ponudb starim ljudem za kakovostno starost in za kakovostno življenje.

Pomemben delež najine raziskave vidiva tudi v tem, da sva z intervjuvanjem najine sogovornike tudi informirali o možnostih, ki jih imajo. Ljudem, ki niso uporabniki socialne oskrbe na domu, sva natančneje predstavili storitev socialne oskrbe na domu, z vsemi pa sva govorili o patronažni službi in o socialnem servisu.

Pogovore sva opravili z dvanajstimi ljudmi, od tega pet sogovornikov prejema socialno oskrbo na domu. Vsem se zahvaljujema za njihovo prijazno sodelovanje in da so bili sploh pripravljeni govoriti tudi o zadevah, ki so lahko komu neprijetne.

Še posebej bi se radi zahvalili najini mentorici, izr. prof. dr. Jani Mali, za vso strokovno podporo in nasvete pri nastajanju najinega magistrskega dela.

Prav tako se zahvaljujema Petru in Nejcju za vso podporo in razumevanje pri najinem pisanju.

KAZALO

1	TEORETIČNI DEL.....	1
1.2	POMEN DOLGOTRAJNE OSKRBE ZA STARE LJUDI.....	1
1.3	POTREBE STARIH LJUDI.....	3
1.4	SOCIALNA POLITIKA NA PODROČJU OSKRBE STARIH LJUDI	13
1.5	POMOČI STARIM LJUDEM.....	17
1.4.1	FORMALNA POMOČ.....	17
1.4.1.1	SOCIALNI SERVIS.....	17
1.4.1.2	SOCIALNA OSKRBA NA DOMU	20
1.4.2	NEFORMALNA POMOČ	21
1.6	SOCIALNO DELO PRI POMOČI STARIM LJUDEM	24
2	OPIS PROBLEMA.....	29
2.1	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	30
3	METODOLOGIJA.....	32
3.1	VRSTA RAZISKAVE	32
3.2	POPULACIJA IN VZORČENJE	32
3.3	MERSKI INSTRUMENT	32
3.4	ZBIRANJE PODATKOV	32
3.5	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	34
4	REZULTATI.....	37
4.1	VSAKDANJE ŽIVLJENJE.....	37
4.2	SOCIALNA OSKRBA NA DOMU	38
4.3	POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM NA DOMU	40
4.4	SKRB ZA STANOVANJE	40
4.5	FINANČNA SREDSTVA.....	42
4.6	STIKI IN DRUŽABNOST	43
5	RAZPRAVA	45
6	SKLEPI	51
7	PREDLOGI	53
8	LITERATURA.....	55
9	PRILOGE	59
10	POVZETEK	89

1 TEORETIČNI DEL

1.2 POMEN DOLGOTRAJNE OSKRBE ZA STARE LJUDI

Demografske spremembe v današnjem času vplivajo na staranje prebivalstva. Hitro staranje prebivalstva in zmanjševanje rodnosti prinašata v sodobnem zahodnem svetu mnoge spremembe. Spremembe razmerja med starim in mladim prebivalstvom nekateri označujejo za tragične, drugi pa jih razumejo kot možnost za iskanje novih oblik sožitja in solidarnosti v družbi (Mali 2013a: 57).

Soočamo se z upadanjem rodnosti na eni strani in z vztrajnim daljšanjem življenjske dobe na drugi strani. S temi težavami se Evropa v zgodovini srečuje prvič. Delež prebivalcev, starejših od 65 let, se bo, kot kažejo podatki Statističnega urada RS (SURS junij 2011), v letu 2060 povzpел s 16,5 % (leto 2010) na 31,6 %. Delež prebivalcev, starejših od osemdeset let, pa se bo z zdajšnjih 3,9 % do leta 2060 povzpел na 12,7 % (Imperl 2012: 24).

Zaradi demografskih razlik je "poudarek socialnega dela vedno bolj na delu s starimi ljudmi. Socialne delavke in delavci vedno bolj razumejo raznovrstnost in heterogenost vsakdanjega življenja starih ljudi in njihove specifične težave, ki se pojavljajo zaradi posebnosti starejšega obdobja in tudi zaradi konstrukcije staranja" (Mali 2013a: 62).

Manjšajo se potrebe po ustanovah in strokovnjakih za varstvo, vzgojo in izobraževanje otrok, potrebe po ustanovah in strokovnjakih za izobraževanje in varstvo starih, pa se večajo. Povečuje se povpraševanje po določenih vrstah stanovanj (npr. oskrbovana stanovanja), po nekaterih zdravstvenih storitvah (npr. negovalne bolnišnice, pedikerji), po pomoči pri nakupovanju (npr. dostava na dom), v prometu itd. Pred demografskim prehodom, ko je bilo število starih ljudi nizko, so bili ti deležni spoštovanja, saj so na mlajše prenašali znanje in izkušnje. Te vloge pa po demografskem prehodu nimajo več, saj so vedno bolj cenjeni mladi, ker jih je malo in so bolj izobraženi, se hitreje prilagajajo tehnološkemu razvoju itd. Še vedno pa vloga starih ljudi ni zanemarljiva, saj je velik njihov delež na volitvah, nepogrešljiv pa je njihov prispevek k lažšanju težav pri usklajevanju delovnih in družinskih obveznosti njihovih otrok (varovanje vnukov ipd.) (Šircelj 2009:21).

Eden od pojavov, ki ga lahko razumemo kot odziv na demografske spremembe, je dolgotrajna oskrba. "Naglo staranje prebivalstva in sočasno zmanjševanje deleža mladega prebivalstva povzročata številne spremembe. S podaljševanjem življenja, napredkom medicine, zmanjševanjem deleža aktivnega prebivalstva in večanjem deleža ljudi, odvisnih od pomoči, smo priče spremembam v družinskih razmerjih in medgeneracijskih odnosih" (Mali 2013a: 15).

"Osrednje vodilo dolgotrajne oskrbe je pomoč človeku, ker je človek in ker je ohranjanje njegovega dostojanstva pomembno za človeško skupnost, za obstoj človeštva. Ljudi, ki bi na dolgi rok lahko zagotavljali pomoč, je čedalje manj. Saj so potencialni pomočniki (sorodniki, prijatelji, sosedje) čedalje bolj vpleteni v poklicno delo, energijo vlagajo v uspešno kariero in zanemarjajo pomen medsebojnih človeških odnosov" (Mali 2013a: 16–17).

"V sistemu dolgotrajne oskrbe obstaja možnost ustvariti posebno polje dolgotrajne oskrbe z vzpostavljanjem novega stebra socialne varnosti in nove mreže storitev. V tradicionalnem sistemu oskrbe je ponudba pomoči razdeljena na neformalni in formalni sektor. Ljudje imajo na voljo, da sami poskrbijo zase v domačem okolju ali da zanje poskrbi institucija. Dolgotrajna oskrba pa bo neformalni sektor okrepila s ponudbo različnih oblik pomoči in podpore formalnega sektorja. Za kontinuirano pomoč bo priznala, da je vloga neformalnih oskrbovalcev enakovredna vlogi formalnih oskrbovalcev" (Mali 2013a: 18–19).

Dolgotrajna oskrba je novo, pri nas še slabo razvito področje socialne varnosti in zdravstva. Gre za dejavnosti pomoči osebam, ki zaradi delne ali popolne izgube telesnih, psihičnih in intelektualnih sposobnosti nujno potrebujejo pomoč druge osebe pri opravljanju temeljnih dnevnih in podpornih življenjskih aktivnosti. V preteklosti so bile te potrebe težava posameznika oziroma njegove družine. Skladno z družbenimi spremembami pa postajajo vse bolj sestavina socialne varnosti, kar še zlasti velja za gospodarsko bolj razvite države. Sistem dolgotrajne oskrbe pa odpira tudi nova vprašanja: Kako organizirati dejavnosti dolgotrajne oskrbe in zagotoviti čim daljšo dostopnost njihovih storitev tistim, ki jo potrebujejo, in kako financirati dejavnosti dolgotrajne oskrbe, da bo ta vzdržna in dostopna tistim, ki potrebujejo pomoč druge osebe, s katerimi viri in kakšna sta pri njenem izvajanju vloga in delež države, lokalnih skupnosti, družine in posameznika (Drole 2015: 28)?

Če hočemo vzpostaviti sistem dolgotrajne oskrbe, je treba zasledovati čim boljše prepoznavanje potreb, se hitro odzvati nanje, zagotavljati ustrezno kakovost, vključiti različne izvajalce (od

formalnih, nevladnih organizacij do neformalnih) in v povezovanju vseh povečevati sinergijske učinke pomoči (Drole 2015: 29).

Flaker *et al.* (2008) so poskušali odgovoriti na vprašanje, kako dolgoročno na najbolj ustrezen način odpraviti institucionalne odgovore na človeške stiske. Da bi to storili, so popisali in opisali situacije, v katerih se znajdejo ljudje z dolgotrajnimi stiskami, nato so te situacije analizirali in ustvarili pregledno in povezano celoto. To so poimenovali indeks ali katalog situacij oziroma zemljevid področja. Na osnovi tako organiziranega gradiva naj bi šele razumeli, kako je živeti z dolgotrajno stisko in kako odgovoriti na posamezne stiske. Indeks potreb, imenovanih katalog potreb, so večkrat dopolnjevali, zadnja revizija pa je bila leta 2008. Zdaj indeks potreb sestavlja osem glavnih kategorij: namesto hospitalizacije in institucionalizacije, stanovanje, delo in denar, vsakdanje življenje, nelagodje v interakciji, stiki in družabnost, institucionalna kariera, neumeščenost in pripadnost.

V naslednjem poglavju opiševa le kategorije, ki so pomembne za najino raziskavo in ki sva jih uporabili pri sestavi najinega vprašalnika.

1.3 POTREBE STARIH LJUDI

Razumevanje potreb starih ljudi je najpomembnejše, da lahko zagotovimo in ohranimo kakovostno starost tretje generacije. Pomembno je, da upoštevamo želje ljudi, saj se jim le tako lahko zagotovijo storitve, ki bodo v njihov prid.

Stanovanje

Stanovanje je ena od temeljnih potreb človeka, pravico do stanovanja nam zagotavljajo mnoge mednarodne konvencije. Poleg funkcije zavetja pred vremenskimi razmerami ima tudi vrsto socialnih funkcij, saj je to prostor za druženje, prostor za ustvarjanje družine, za shranjevanje potrebščin in drugih stvari, omogoča nam varnost in zasebnost. V zadnjih desetletjih pa se je v večini razvitih družb poslabšala oskrba s cenovno dosegljivimi najemnimi stanovanji, poleg tega so se povečala zaposlitvena in druga tveganja. S tem so nekatere skupine prebivalcev postale posebej izpostavljene – starejši, duševno in telesno hendikepirani, revni, mladina in nekatere druge skupine (Flaker *et al.* 2008: 111). Mnogi izmed teh ljudi, pogosto stari ljudje, pa potrebujejo še posebno ureditev prostorov, ki morajo biti prilagojeni njihovim potrebam (Mali 2012: 91).

Stanovanjsko razmerje je ena izmed temeljnih potreb ljudi, ki potrebujejo kontinuirano oskrbo. Pri tem so pomembni lahka dostopnost, stabilno razmerje, vzdrževanje razmerja, pomoč pri vzdrževanju stanovanja, pozitivna diskriminacija in razne neformalne rešitve. Stabilno razmerje pri mnogih uporabnikih ni zagotovljeno, saj se pogosto zgodi, da nepremičnino uporabnika svojci preprišajo na drugega svojca. To naredijo zaradi sedanjega sistema zagotavljanja varstva, po katerem začne premoženje uporabnika, ko se z njim plačuje oskrbnina v zavodu, kopneti. S tem dosežejo, da ostane človek brez premoženja, zato storitve zanj plačuje država. Obstajajo pa tudi primeri, ko človek zaradi prenizke pokojnine ne zmore plačevati vseh računov, zaradi česar ga socialna služba namesti v zavod. Sistem denarnih dajatev namreč omogoča, da občina doplačuje namestitev v domu, ne more pa doplačevati npr. računa za elektriko. Posebne potrebe pri vzdrževanju stanovanja so pomoč pri pleskanju, namestitvi novega pohišva, čiščenju ipd. Navedeno ni pomembno le za vzdrževanje stanovanjskega razmerja, temveč tudi za predstavitveno funkcijo stanovanja, za samopodobo stanovalca in za dobro počutje v urejenem okolju (Flaker *et al.* 2008: 126–130).

Osebe, ki niso zmožne povsem samostojnega življenja, npr. osebe z demenco, bi potrebovale vsakdanje prostore, v katerih je mogoča oskrba (npr. varovana, oskrbovana ali zaščitena stanovanja) in ki so opremljeni z zaščitnimi in varovalnimi sredstvi ter povezani s centri za pomoči. Stanovanje, ki je prilagojeno njihovim posebnim potrebam, jim omogoča večjo samostojnost in več priložnosti za družabno življenje. Delno jim je v pomoč pravica do pomoči na domu, večinoma pa potrebujejo še dodatno neformalno pomoč, ki pa jo izvajajo plačani oskrbovalci, svojci, drugi sorodniki, prijatelji, sosedge. Pomoč na domu in razne oblike neformalne pomoči le malokrat zadovoljijo vse potrebe osebe z demenco, kar pogosto vodi v nastanitev v dom za stare (Flaker *et al.* 2008: 134, 135).

Pomembno pa je opozoriti na to, da pri človeku z demenco preselitev poglobi občutek dezorientacije, kar je le še dodatna slaba lastnost naselitve v dom (Flaker *et al.* 2008: 115). Večina starih ljudi, ne le oseb z demenco, se ne želi preseliti, ker jim je stanovanje tudi dom, s katerim se identificirajo in kjer so živeli samostojno družinsko življenje. Hojnik Zupanc (1999: 69) navaja Golant (1992), ki pravi, da so stari ljudje zadovoljni s stanovanjem, čeprav to ne omogoča dobrih življenjskih razmer.

Slabost v domovih in zavodih je tudi pomanjkanje zasebnosti, pogosto se dogaja, da človek nima svojega miru. Zasebnost je tudi pogoj za uresničevanje zasebnih intimnih želj, potrebna je za uporabo telefona, računalnika in interneta (Flaker *et al.* 2008: 122, 123).

Denar

Na kakovost življenja starih ljudi pomembno vplivajo njihovi finančni viri. Osrednji vir dohodka starejšim predstavlja pokojnina (Kump, Stropnik v Breznik 2015: 42). Poleg pokojnine pa so možni prejemki tudi socialne pomoči (Flaker *et al.* 2008: 167).

V obdobju 2001–2003 se je znižal dohodek vsem prebivalcem, starim 54 let in več, kar je najverjetneje posledica vzpostavitve novega pokojninskega zakona iz leta 1999, ki je zmanjšal pokojninsko osnovo in stopnje za odmero (Krupp, Stropnik 2009:77–78). Na nižanje pokojnin v Sloveniji vpliva tudi vse manjši delež zaposlenih, zaradi česar se spreminja razmerje med povprečno neto pokojnino in povprečno neto plačo. Na finančni položaj starih ljudi je poleg demografskih sprememb močno vplivala tudi sprememba socialne zakonodaje, in sicer Zakon o socialnovarstvenih prejemkih (Ur. l. RS št. 88/16) in Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Ur. l. RS št. 88/16). Slednji je vplival na to, da sta pravici do varstvenega dodatka in državne pokojnine postali pravici s področja socialnega varstva (Breznik 2015: 42, 43).

Raziskava o učinku socialne zakonodaje je pokazala, da so uporabniki enotnega mnenja, da je nova socialna zakonodaja prinesla več negativnih učinkov kot pozitivnih. Mnogi ljudje se odpovedujejo varstvenemu dodatku. Stari ljudje so z novo zakonodajo potisnjeni v življenje pod pragom revščine. Varstvenemu dodatku se odpovedujejo predvsem zaradi strahu, da bi njihovi svojci morali vračati sredstva, ki bi jih prejeli kot varstveni dodatek. Odpoved varstvenemu dodatku je odpovedovanje mnogim dobrinam (Mali 2012: 131, 132).

"Ljudje, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, potrebujejo denar za preživetje, za plačevanje uslug, za statusno in realno rehabilitacijo in za zapolnitev družabnega življenja" (Flaker *et al.* 2008: 171). Čeprav obstaja možnost oprostite plačila storitev, ki jih oseba potrebuje, je nekaj denarja potrebnega tudi za plačevanje uslug in storitev, ki jih javni zavodi ne zagotavljajo (Flaker *et al.* 172).

Pomanjkanje denarja vpliva na kakovost življenja, ustvarja začaran krog marginalizacije in vzdržuje velik del ljudi v revščini ali na robu revščine. Pri osebi z demenco je imeti denar tudi

simbolno pomembno, saj se bolje počuti, če ima nekaj denarja v denarnici, četudi ga po vrednosti sploh ne pozna (Flaker *et al.* 2008: 172–173). V nekaterih domovih za stare pa ljudje z demenco nimajo možnosti razpolagati niti z žepnino, saj so zaposleni mnenja, da osebe z demenco denarja ne potrebujejo. Denar uporabnikov z odvzeto poslovno sposobnostjo prejemajo njihovi skrbniki in ti jim določajo količino denarja, s katero lahko samostojno razpolagajo (Flaker *et al.* 2008: 175).

Stari ljudje se pogosto soočajo z nizkimi prihodki, zaradi česar je stopnja tveganja revščine visoka. Še posebej pri starejših ženskah, ki živijo same. Ob tem pa je pogosta tudi slabša socialna vključenost starih ljudi v družbo (Gjula Luci *et al.* 2016: 14–15).

Delo

Delati je pomembna človekova potreba. Biti dejaven, ustvarjalen je določnica človeka. Okoliščine dela zapolnjujejo človekove potrebe glede organizacije identitete, družbenega statusa, preživetje, vzdrževanje družbenih standardov in nekaterih drugih potreb. Delo je priznana univerzalna pravica, hkrati pa sodobna družba iz dela sistematično izključuje celotne kategorije prebivalstva. Za otroke, stare in nemočne je običajno, da ne delajo. Za njih obstajajo nadomestni in prehodni status, kot so upokojenci, invalidi, otroci, gospodinje itd. Vendar pa ne glede na to, da so izključeni iz sveta dela, to ne pomeni, da ljudje iz teh kategorij nič ne delajo. Delajo zelo veliko reči, le da za to niso plačani (Flaker *et al.* 2008: 142).

Upokojitev in bolniški stalež sta statusa, ki "sta uporabni nadomestek za resnični status delavca, vendar tako glede denarnega kot identifikacijskega nadomestila slabša od originala" (Flaker *et al.* 2008:165). Kot navaja Mali (2012: 91), stari ljudje imajo potrebo po tem, da so aktivni in da nekaj delajo.

Delo zagotavlja trdnost v življenju, odsotnost dela pa vir nelagodja in stiske (Flaker *et al.* 2008: 148). Delo razdeli dan, je priročen razlog, da zjutraj vstanemo. Pri delu lahko dobimo prijatelje, zelo pomembne pa so tudi pozitivne povratne informacije o sebi, ki jih najpogosteje dobimo od sodelavcev (Flaker *et al.* 2008: 151, 152).

Hojnik Zupanc (1999: 83) trdi, da stari ljudje s tem, ko so na nek način produktivni in delajo nekaj koristnega za druge, ohranjajo kontinuiteto svoje identitete.

Prosti čas in vsakdanje življenje

Najbolj raznovrstne potrebe pri ljudeh so v prostem času. Lahko so družabne narave, lahko gre za hobije, šport, zabavo. Prosti čas omogoči posebno vrsto prostovoljne družbene participacije. Pozitivno bi prosti čas definirali kot dejavnosti, ki jih sami izberemo in imajo pomen za nas same po sebi. Prostočasne dejavnosti so zelo različne, lahko so povezane s t. i. družbeno nadgradnjo, umetnostjo, kulturo, politiko, tudi znanostjo. Lahko so to zbirateljski hobiji, avtomobilizem, motorizem, ukvarjanje s športom, s telesom, videzom, z živalmi, tudi opoj in omama. Gre tudi za splošne dejavnosti, kot je ukvarjanje z mediji, lahko je v osredju splošno dobro (npr. karitas, gasilci ipd.), erotika, odkrivanje novega, potrošništvo. Lahko so to tudi splošne dejavnosti družabnega tipa, npr. druženje ob kavicah, ob igranju iger ipd. (Flaker *et al.* 2008: 216).

Med teme prostega časa spada tudi družabnost. Posebna oblika le te je tudi ukvarjanje z živalmi. Skrb za živali je po eni strani zaposlitev, po drugi strani pa tudi zapolnjujejo druženje z ljudmi (Flaker *et al.* 2008: 220).

Pomembno je, da star človek ostane aktiven, saj aktivno življenje ohranja telesne in miselne sposobnosti, ki pa so pogoj za samostojnost v starosti. Stopnja dejavnosti starega človeka je eden od kazalcev (ne)samostojnosti v starosti (Hojnik Zupanc 1999: 84, 85).

Osebe z demenco s prostočasnimi dejavnostmi ohranijo samostojnost pri hranjenju in oblačenju, naučijo se novih stvari, ohranjajo stopnjo miselnih sposobnosti in vzdržujejo spomin, besednjak in telesne sposobnosti, spomnijo se stvari iz preteklosti, lahko izrazijo svojo voljo, ohranjajo socialne stike, utrdijo občutek pripadnosti, povezanosti, sprejetosti, domačnosti, koristnosti (Flaker *et al.* 2008: 218).

Poseben paradoks pri prostem času je prosti čas nezaposlenih, torej tudi upokojencev. Ti imajo "prosti čas brez prostosti", torej je ves čas, ki ga imajo, prost oziroma sploh nimajo prostega časa (Flaker *et al.* 2008: 219). Prav zaradi tega je pomembno, da se človek z nečim ukvarja ali da za nekaj skrbi, da ima neko delo. Saj s tem na nek način zapolni ta prosti čas in se npr. s tem ko skrbi za žival, zaposli, tako da ni več ves čas le prosti čas.

Čas uporabnikov pogosto ni organiziran, kakor bi želeli, ampak je organiziran glede na čas služb, ki jih uporabljajo. Tako se dogaja, da se uporabnik ne more udeležiti izleta, ker ima ravno

takrat neko drugo obveznost (obisk zdravnika, socialne delavke ipd.). To pomanjkanje delovnega ritma dodatno pripomore k nezmožnosti načrtovanja časa za dejavnosti prostega časa (Flaker *et al.* 2008: 225).

"Vsakdanje rutine, potek dneva, prekinitve ali okrepitve dejavnosti nam dajejo socialni občutek življenjskega ritma, samega sebe in pripadanja okolju, v katerem živimo" (Flaker *et al.* 2008: 191).

Vsakdanje rutine ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, se precej razlikujejo od dnevnih rutin ostalih ljudi. Rutine, kot so iti na stranišče, pojesti zajtrk, zakuriti v peč ipd., večina ljudi opravi brez pomoči drugih ljudi. Marsikatera oseba, ki potrebuje dolgotrajno oskrbo, pa mora za vsa ta opravila, ki spadajo v vsakodnevno rutino, nekemu plačati, da mu pri tem pomaga oziroma naredi namesto njega. V vsakdanjem življenju osebe, ki potrebuje dolgotrajno oskrbo, se torej zvrstijo različni drugi ljudje – sorodniki, strežniki, oskrbovalci, dostavljavci hrane itd. Te osebe morajo pogosto uporabljati posebne tehnične pripomočke, zanje je treba posebej prilagoditi okolje itd. Torej ti ljudje morajo na ravni opravil razviti povsem svojevrstne spretnosti in postopke (npr. piti čaj po slamici ipd.). Pogosto k dnevni rutini spadajo tudi zdravila. Vzeti zdravilo pomeni eno od nujnih dnevnih nalog. Jemanje zdravil ima na ravni vsakdanjega življenja lahko tudi socialno funkcijo, saj je to lahko čas, v katerem se ljudje srečajo s strokovnjaki ali drugimi skrbniki (Flaker *et al.* 2008: 195, 196). Prav socialne oskrbovalke na domu pogosto pripravijo zdravila posamezniku.

V dnevni rutini je precej gospodinjskih dogodkov – "zajtrk, nakupovanje, kosilo, čas za druženje, obisk, delo, popoldanski počitek, večerni rituali pred spanjem in podobno" (Flaker *et al.* 2008: 203). "Gospodinjska tematika je ena od najbolj pogostih v službah skupnostne skrbi". V nasprotju z zavodi se izvajalci skupnostne skrbi nenehno pogovarjajo o stvareh, kot so pospravljanje, kuhanje, pranje, pomivanje, nakupovanje, osebna higiena, skrb za onemogle otroke, vzgoja otrok itn. " (Flaker *et al.* 2008: 203). Prav gospodinjske spretnosti so tiste, ki imajo velik vpliv na to, ali oseba lahko samostojno živi ali ne (Flaker *et al.* 2008: 203).

Flaker *et al.* (2008: 204) navajajo Oakley (1974), ki našteje šest tipov gospodinjskih opravil: kuhanje, nakupovanje, pranje, pospravljanje, pomivanje, likanje. Tem opravilom pa je treba prišteti še vzgojo otrok, skrb za bolnike in ostarele oziroma vse člane gospodinjstva. Dodati je

treba tudi skrb, načrtovanje vseh dejavnosti, skrb za "domačo kulturo in zabavo" (televizija, glasba), skrb za družinske dogodke.

Gospodinjska opravila so neke vrste kreiranje telesne ali fizične podobe in virtualne ali družbeno konstruirane podobe. Primer ustvarjanja sebe skozi gospodinjsko delo je skrb za oblačenje. Posameznik se skozi oblačilni slog pozicionira kot individuum, daje se na ogled drugim. Biti lepo oblečen pomeni, da se znamo obleči in da si to lahko privoščimo. Neupoštevati pričakovanih oblačilnih slogov pa pomeni, da človek ne zmore, ker ne zna, nima spretnosti, nima denarja, ni čisto pri sebi ipd. Negovanje telesa in skrb za osebno higieno sta v vsakdanjem življenju pogosto rutinirani dejavnosti. Ljudem, ki pa ne zmorejo sami poskrbeti za osebno higieno, pomagajo pomočniki. Pri tem je posebej pomembno, da človek, ki mu pomagajo, ohrani nadzor nad svojo življenjsko situacijo. Oseba mora sama določati tempo izvajanja pomoči (kar trenutno želi, dovoli), obseg in vsebina pomoči morata biti prilagojena potrebi po pomoči (oseba obdrži naloge, ki jih lahko opravi sama). Pri tem je pomembna stalnost prihodov, saj rutiniranost opravil ponuja predvidljivost in jasen okvir (Flaker *et al.* 2008: 208–210).

Stiki in družabnost

"Stiki z drugimi ljudmi so fiziološka nuja, še toliko bolj pa nuja civilizacije. Stiki z drugimi nas ne glede na vrsto in intenzivnost nekako zaznamujejo, govorijo o tem, kaj smo, govorijo o naši identiteti in lastni vrednosti ter omogočijo, da ustvarjamo svet okoli sebe" (Flaker *et al.* 2008: 258). Stiki so lahko *normativni*, z njimi se vzpostavljajo vrednote, norme in pravila. V zavodih imajo stanovalci večinoma stike le z osebjem in drugimi stanovalci (Flaker *et al.* 2008: 259). "V slovenskih domovih za stare se je pokazalo, da so tam, kjer so zaposleni stanovalce sami seznanjali z demenco in jim pojasnjevali njene simptome, drugi stanovalci kmalu razvili pozitiven odnos do oseb z demenco" (Flaker *et al.* 2008: 259). Preko *informativnih* stikov dobivamo informacije. Omogočajo nam, da se znajdemo v določenem okolju. Manj informacij kot imamo, manj smo sposobni poskrbeti zase. Ljudje, ki se znajdejo v stiski, pa potrebujejo še dodatne informacije, in sicer glede pravic, storitev in dajatev, organizacij, ki izvajajo storitve, ipd. Naslednji stiki, ki jih tudi potrebujemo, so *menjalni*. Te potrebujemo za izmenjavanje dobrin in uslug. Stari ljudje pogosto svojim oskrbovalcem v zahvalo kaj podarijo – kavo, vino ipd. *Podporni* stiki vsebujejo vse zgoraj naštetih značilnosti – vrednote, informacije in menjavo, vendar so obarvani še z etiko solidarnosti in dejavnosti pomoči ter podpore. Posebna vrsta

stikov so *usodni* stiki – ljubezen, prijateljstvo, strast, za katere je značilna močna, tudi globoka navezanost. Ljudje s potrebo po dolgotrajni oskrbi so lahko prikrajšani za usodne stike, če ne spodbujamo druženja z drugimi ljudmi, saj imajo manj priložnosti druženja z drugimi ljudmi. Uporabniki imajo običajno le ozek krog ljudi, zlasti družinskih članov in redkih prijateljev, pa naj bodo to uporabniki, ki živijo v ustanovah ali doma. Pri zadnjih se družinskim članom pridruži še osebje organizacije, ki skrbi za osebo (Flaker *et al.* 2008: 259–262).

Osebe z demenco, ki živijo doma, so zadovoljne, ker mladi oskrbovalci v njihovo življenje prinašajo svežino in jih obveščajo o dogajanju izven njihovega doma. Oskrbovalci in drugi zaposleni, imenujejo jih tudi plačani prijatelji, so pogosto večinski del uporabnikove socialne mreže. Z vidika poklicnih pomočnikov se pojavijo vprašanja bližine in oddaljenosti, ki izhajajo iz tradicionalne etike in sloga dela, iz socialne razdalje, ki ponavadi loči strokovnjake od uporabnikov. Prijateljski odnosi med uporabnikom in strokovnjakom zaveže strokovnjaka k sodelovanju, spoštovanju odločitev drugega in ustvari zagovorniško držo. S tem strokovnjak izgubi apriorno moč, ki mu jo daje družbeni mandat, pridobi pa konkretno moč od uporabnika – z reševanjem stvarnih, konkretnih, za uporabnika pomembnih stisk. Prijateljstvo med uporabnikom in strokovnjakom je produktivno in zaželeno. Od vsakega primera posebej pa je odvisno, kako bodo meje postavljene ipd. Pomembno je, da ni stvar posameznega delavca, strokovnjaka, da zagotovi kakšni skupini enak dostop do storitev ali celo do prijateljstva. Prijateljstvo je stvar strokovnjaka in uporabnika, vodstvo organizacije pa mora zagotoviti, da so vsi uporabniki deležni enake oskrbe in s tem tudi možnosti za vzpostavljanje stikov. Na nacionalni ravni pa je to stvar države, saj je veliko organizacijskih prijemov, ki lahko omogočijo primerljivo kakovost storitev (Flaker *et al.* 2008: 274–276).

"Osamljenost je včasih glavna stiska, ki jo občutijo ljudje s potrebo po dolgotrajni oskrbi" (Flaker *et al.* 2008: 281). Za osebe z demenco je občutek osamljenosti še posebej pogost. Vključenost v družbena in družabna dogajanja jim veliko pomeni, zlasti stiki z družinskimi člani. Pri osebah z demenco k osamljenosti prispeva tudi omejena zmožnost gibanja, saj pogosto ne zmorejo več same hoditi, ali pa obstaja nevarnost, da bi se izgubile. Oskrbovalci pa pogosto nimajo dovolj časa, da bi z njimi hodili na sprehode (Flaker *et al.* 2008: 281, 282).

O osamljenosti govorimo takrat, kadar je posameznikovo socialno omrežje manjše ali manj zadovoljujoče, kot si želi. Osamljenost po Hvalič Touzery (2010) pomeni odsotnost globljih in trajnejših socialnih stikov s drugimi ljudmi. Osamljenost je multidimenzionalni fenomen,

sestavljeno iz treh ravni: prva raven je prikrajšanje, ki je povezano z občutkom odsotnosti intimne povezanosti, z občutkom praznine in zapuščenosti. Druga raven je povezana s časovno perspektivo in vzpostavlja vprašanje, do katere mere bi osamljenost lahko spremenil. Tretja točka pa vsebuje vrsto čustvenih vidikov osamljenosti, kot so žalost, krivda, frustracija in obup (Hvalič Touzery 2017).

Človek težko živi sam. V večini primerov je občutek osamljenosti povezan z izgubo bližnjih oseb in redkejšimi socialnimi stiki. Ljudje pa se osamljene lahko počutijo tudi v družbi ali pa niso prav nič osamljeni, tudi ko so sami. V družbi najdemo ljudi, ki so obdani s prijatelji in znanci, pa imajo vseeno občutek osamljenosti. Osamljenost je treba razumeti kot subjektivni fenomen (Mali 2002: 319).

Osamljenosti ne smemo enačiti s samoto ali s tem, da človek živi sam. V človeški naravi je potreba, da je včasih človek sam, in to po lastni odločitvi ali iz drugih razlogov. Samota je lahko tudi pozitivna, prijetna in čustveno bogata izkušnja, če se je posameznik za to odločil sam. Osamljenost ni isto kot samota, ki je v starosti ena hujših tegob. Osamljeni stari ljudje začnejo doživljati tudi vse svoje bogato življenjsko preteklost kot nekaj praznega in nevrednega (Hvalič Touzery 2017).

Krepitev družabnosti je pomembna potreba na področju organiziranja pomoči in podpore ljudem z dolgotrajnimi stiskami in prizadetostmi. Pomoč pri navezovanju stikov je mogoča na dva načina. Kot *neposredna* pomoč uporabnikov in oglaševalcev družabnosti, ki se družijo z uporabniki in nadomeščajo "izpad" družabne mreže ali posredujejo pri sklepanju novih poznanstev. Z navezovanjem stikov s prostovoljci se neposredno širi uporabnikova mreža. *Posredno* pa se pomoč nudi z organiziranjem dogodkov in situacij, ki omogočajo take stike (npr. obiski prireditelj, plesov, domačih zabav ipd.) (Flaker *et al.* 2008: 293).

Zdravje

Poleg opisanih potreb iz knjige *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje* (Flaker *et al.* 2008) dodajava še temo zdravja, saj ta močno vpliva na ostale potrebe starih ljudi.

Za človeka je pomembno, da lahko poskrbi sam zase, še toliko bolj pa to velja za starega človeka. Samostojnost pri opravljanju vsakdanjih življenjskih opravil je pomembna za kakovostno starost (Rant 2012: 34).

Samostojnost pri vsakdanjih opravilih pa je odvisna tudi od zdravstvenega stanja človeka. Kot navaja Ramovš (2003), je človeško zdravje ogroženo vse življenje, s starostjo pa se ogroženost precej poveča. Zdravje je za stare ljudi pomembna vrednota.

Na zdravstveno stanje starih ljudi vplivajo demografske in epidemiološke spremembe ter navsezadnje tudi gospodarska kriza, ki predvsem negativno vpliva na njihovo zdravje ter na javnozdravstveni sistem (Hvalič Touzery 2014: 458). V finski raziskavi (Heikkinen, 2004) so ugotovili, da starejši, kot je človek, intenzivneje doživlja telesno pešanje. Telesno pešanje je skoraj vsakodnevna izkušnja, zato so se najstarejši stari (starejši od 85 let) naučili sprejemati starost z njenimi bremenmi. Z lastno starostjo in koncem življenja se manj obremenjujejo. Število aktualnih infekcijskih bolezni upada, večja pa se število kroničnih bolezni (Hvalič Touzery 2014: 459).

Sočasnost bolezni se pojavlja tudi zaradi epidemioloških sprememb. Pojavnost kroničnih bolezni narašča zaradi boljše diagnostike in prepoznave ter boljšega zdravljenja, ki podaljšuje življenjsko dobo bolnikov s kronično boleznijo. Sočasnost bolezni je povezana z višjo umrljivostjo, s slabšimi funkcionalnimi zmožnostmi, z nižjo kakovostjo življenja in pogostejšimi ter daljšimi hospitalizacijami (Hvalič Touzery 2014: 459).

Gospodarska kriza lahko negativno vpliva na zdravstveno stanje starih ljudi in na celoten javnozdravstveni sistem. Kot ugotavljata Bucher - Koenen in Mazzonna (2013), lahko v težkih gospodarskih časih stari ljudje pozneje poiščejo zdravstveno pomoč, upada kakovost zdravstvenih storitev, stroški zdravljenja naraščajo, prav tako stroški zdravil, za katere je treba vse pogosteje doplačati. Slabši življenjski standard lahko privede do poslabšanja zdravja in depresije (Hvalič Touzery 2014: 459).

Na eni strani imamo gospodarsko krizo, na drugi strani pa naraščanje prebivalstva in večanje potreb po zdravstvenih storitvah. Za reševanje tega konflikta so potrebni učinkoviti pristopi h krepitvi zdravja prebivalstva in preprečevanja bolezni. Zdravje poleg merjenja umrljivosti in zdravih let življenja vključuje tudi podatke o onemoglosti, obolevnosti, stopnji nezmožnosti opravljanja vsakdanjih dejavnosti in o doživljanju življenja. Zadovoljstvo z življenjem je torej povezano tudi s samooceno zdravja, s simptomi depresije, z ovdovelostjo in s kakovostjo socialnega omrežja. Sočasnost bolezni je povezana z omejitvami v dnevni življenjskih dejavnostih in instrumentalnih vsakodnevnih opravilih, s slabšo kakovostjo življenja ter z večjo

uporabo zdravstvenih storitev. Na primer, slabši sluh zmanjša socialno vključenost posameznika in kakovost življenja ter pospeši izgubo telesnih zmožnosti (Hvalič Touzery 2014: 459–460).

Vse opisane potrebe oziroma kategorije so pomembne, da lahko razumemo, kako star človek živi z dolgotrajno stisko in kako odgovoriti na posamezne stiske (Flaker *et al.* 2008: 4).

1.4 SOCIALNA POLITIKA NA PODROČJU OSKRBE STARIH LJUDI

Staranje prebivalstva zahteva hitro in temeljito ukrepanje ter prilagoditev razmer, ki bodo zagotavljale socialno vključenost, oskrbo, pomoč starim ljudem in dostojno življenje v starosti. V splošnem interesu je, da človek živi v naravnem družinskem okolju. Da pa bi lahko dostojno živel v družinskem okolju, je treba ponuditi čim več oblik pomoči: zdravstveno in osebno nego, prehrano, gospodinjске usluge, manjša hišna opravila, družabništvo in podobno (Gjura Luci *et al.* 2016: 13–14).

Demografske spremembe in z njimi povezano staranje je eden glavnih izzivov sodobne družbe. V Sloveniji se prebivalstvo intenzivno stara in s tem prinaša potrebe po spremembi sistemov in politik na področju socialne varnosti, zdravstva in drugih (Filipovič Hrast *et al.* 2014: 7). Za zagotavljanje kakovosti življenja starih ljudi je ključen razvoj oskrbe v skupnosti, saj sledi sodobnim skrbstvenim trendom, ki poudarjajo zmanjševanje institucionalizacije in čim daljše bivanje v domačem okolju. Socialne politike v Evropi poudarjajo oskrbo starih ljudi v skupnosti kot zaželen in primaren način zagotavljanja kakovosti življenja starejših (Filipovič Hrast *et al.* 2014: 7).

Oskrbe ne smemo razumeti ozko, torej le v povezavi s skrbjo za starostno in bolezensko onemoglost, kot se pojem pogosto razume v socialnih in zdravstvenih strokah. Oskrba označuje celovit pristop k različnim potrebam človeka in zajema različne oblike pomoči ter storitev. Termin oskrba se pogosto povezuje s pomočjo pri vsakdanjih opravilih, medtem ko je za zdravstveno in medicinsko oskrbo bolj običajen izraz nega (Filipovič Hrast *et al.* 2014: 7–8).

Slovenija v razvoju oskrbe zaostaja za mnogimi evropskimi državami. Bolj kot oskrba na domu je razvita oskrba v institucionalnem varstvu. Država je s svojo regulacijsko in produkcijsko vlogo pomemben akter, ki zagotavlja oskrbo starejših v Sloveniji, hkrati pa dopolnjuje vlogo družine ter neprofitnega in zasebnega sektorja na tem področju (Filipovič Hrast *et al.* 2014: 8).

Oskrba je del širšega sistema, ki ga imenujemo tudi sistem blaginje, tj. sistem odnosov med državo, civilno družbo in zasebno sfero ter trgov, ki v različnih odnosih in razmerjih med akterji zagotavlja določeno raven blaginje (Filipovič Hrast *et al.* 2014: 8).

Trend oskrbe starih ljudi, kot navaja Lecovich (2013), gre v smeri omogočanja starim ljudem čim daljše bivanje v njihovem domu in v njihovi skupnosti (Filipovič Hrast *et al.* 2014: 11). V povezavi z oskrbo razumemo skupnost kot geografsko oziroma prostorsko opredelitev območja, na katerem se starim ljudem omogoča oskrba (Filipovič Hrast *et al.* 2014: 11).

Nekatere raziskave kažejo, da je za stare ljudi skupnost bolj pomembna kot za ostale starostne skupine. Njihova navezanost izhaja iz daljšega bivanja v skupnosti, iz več prostega časa, preživetega v njej, in iz manjše mobilnosti. Navezanost na skupnost je povezana tudi s fizičnim poznavanjem in privajenostjo v lokalnem prostoru, v katerem lahko starejši tudi v času, ko njihove moči pešajo, dobro obvladujejo svoje okolje. Poleg tega pa je navezanost na skupnost povezana tudi z vpetostjo posameznika v odnose s skupnostjo (Smith 2009: 14).

Stari ljudje se srečajo z nizkimi prihodki. Zaradi tega je tudi stopnja tveganja revščine pri starih ljudeh visoka, še posebej pri ljudeh, ki živijo sami. Ob tem je pogosto slaba tudi njihova socialna vključenost. Poleg tega na drugi strani narašča število starejše populacije in s tem postavlja socialni ter zdravstveni sistem pred izziv povečanih potreb po storitvah dolgotrajne oskrbe in drugih starejšim prilagojenih storitvah, ki starejšim omogočajo oziroma lajšajo vsakodnevno življenje in vključevanje v okolje. Poleg vprašanja premajhnih zmogljivosti gre tukaj tudi za pereče vprašanje financiranja (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 2/21).

Da bi v prihodnosti zmanjšali število ljudi, ki se soočajo s tveganjem revščine ali socialne izključenosti, je treba poleg splošnih ukrepov pripraviti tudi take, ki bodo usmerjeni v zmanjševanje revščine skupin z najvišjimi stopnjami tveganja revščine. Dolgoročno pa je pomembno preprečevanje medgeneracijskega prenosa revščine. V prihodnje bi bilo treba več pozornosti nameniti tudi opravljanju regionalnih razlik in neenakosti, promociji in razvoju konkretnih oblik medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja, vključevanju različnih družbenih skupin oziroma njihovih predstavnikov v načrtovanje in sprejemanje odločitev na različnih področjih (socialni partnerji, nevladne organizacije ipd.) in spodbujanju prostovoljstva (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 3/21).

Trije ključni cilji, ki se neposredno nanašajo na razvoj sistema socialnega varstva v obdobju 2013–2020, so:

1. zmanjševanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva;
2. izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov;
3. izboljšanje kakovosti storitev in programov ter oblik pomoči s povečanjem učinkovitosti upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij, povečanjem njihove avtonomije ter upravljanjem kakovosti in zagotavljanjem večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev.

Za doseganje zgoraj navedenih ciljev so v Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 navedli potrebne ključne strategije. Poleg strategije *zmanjšanja tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva* sta pomembni strategiji tudi *izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov*, kar pomeni (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 3/21–5/21):

- zagotavljanje dosegljivosti storitev in programov uporabnikov ne glede na njihov socialni položaj;
- zagotavljanje regionalne razpoložljivosti in dostopnosti storitev in programov;
- zagotavljanje dostopnosti določenih storitev in programov za uporabnike ne glede na kraj bivanja;
- zagotavljanje fizične in komunikacijske dostopnosti storitev in programov za vse skupine potencialnih uporabnikov, ki so funkcionalno ovirani;
- prednostno spodbujanje razvoja storitev, ki potekajo v domačem okolju ali na domu uporabnikov;
- zagotavljanje sodelovanja države, lokalnih skupnosti, uporabnikov in izvajalcev pri definiranju mreže javnih storitev in programov v lokalni skupnosti;
- izboljšanje informiranja in ozaveščanja potencialnih uporabnikov o možnostih za vključitev v storitve in programe itd.;

ter strategija *izboljšanja kakovosti storitev in programov ter drugih oblik pomoči s povečanjem učinkovitosti upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij, povečanjem njihove avtonomije ter upravljanjem kakovosti in zagotavljanjem večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev*. Pri zagotavljanju večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov bi izpostavili pomembnost ustvarjanja možnosti, da uporabniki in predstavniki uporabnikov sami definirajo svoje potrebe, da sodelujejo pri razvoju programov, storitev, načrtovanje in izvajanju storitev ter programov (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 3/21–5/21).

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (2016: 5/21) glede na namen razlikuje preventivne, kurativne in vzdrževalne socialnovarstvene storitve ter programe. Preventivne storitve in programi so namenjeni povezovanju in razvoju solidarnosti v skupnosti, ozaveščanju in motiviranju posameznikov in družin ter preprečevanju razvoja različnih socialnih stisk in težav. Kurativne storitve in programi so namenjeni opravljanju že nastalih socialnih stisk in težav, vzdrževane storitve in programi so pa namenjeni posameznim ciljnim skupinam, ki jim s storitvami in programi pomagamo lajšati ter vzdrževati zanje socialno sprejemljivo stanje.

"V obdobju trajanje Nacionalnega programa socialnega varstva 2013–2020 se bodo obstoječe kurativne in vzdrževalne socialnovarstvene storitve in programi ohranjali in povečali glede na potrebe, več poudarka kot do slej pa bo na socialnovarstveni preventivi, in sicer predvsem na selektivni in indicirani preventivi. S tem ne bomo le pomagali socialno ogroženim in potencialno socialno izključenim posameznikom, družinam, skupinam, ampak tudi preprečevali vzroke za nastajanje socialne izključenosti med prebivalstvo" (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 5/21).

V prihodnje bo spodbuden razvoj novih oblik in vrst storitev. Pristojno ministrstvo bo s podeljevanjem koncesij spodbujalo tudi razvoj socialnih inovacij. "V obdobju do leta 2020 bo poleg skrbi za razpoložljivost, dostopnost in dosegljivost socialnovarstvenih storitev poskrbljeno tudi za dvig kakovosti in učinkovitosti izvajanja. Spodbujena bo tudi modernizacija in reorganizacija vseh izvajalcev socialnovarstvenih storitev" (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 5/21).

1.5 POMOČI STARIM LJUDEM

1.4.1 FORMALNA POMOČ

Pravice do socialne oskrbe na domu ureja Zakon o socialnem varstvu (Mencej 2008: 15). "Pomoč družini obsega pomoč za dom, pomoč na domu in socialni servis" (1. odstavek, 15. člen ZSV).

1.4.1.1 SOCIALNI SERVIS

"Socialni servis obsega pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru invalidnosti, starosti, otrokovega rojstva, bolezni, v primeru nesreč ter drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje" (4. odstavek, 15. člen ZSV).

Flaker (2015:71–72) socialni servis uvršča med preprostejše oblike pomoči, saj poseže v življenjski prostor človeka v omejenem obsegu. Gre za storitve, ki so tematsko omejene, dobro določene in manj intenzivne. Socialni servisi so storitve, ki jih navadno ne umeščamo med socialne storitve. Te storitve na eni strani zunaj socialnega varstva opravljajo posebne službe ali posamezniki, ki jih najamejo neposredno za te storitve, ali pa jih opravljajo neformalno ljudje iz neposredne okolice posameznika. Med socialne storitve pa socialne servise lahko umeščamo takrat, ko imajo subsidiaren značaj, torej ko ljudje nimajo denarja, da bi najeli take storitve, ali pa ko jih je treba izvajati na poseben način oziroma ko je treba pri izvajanju upoštevati posamezne značilnosti uporabnika (npr. demenca, duševna stiska, oviranost).

Socialni servis zajema naslednje storitve (7. člen Pravilnika o standardih in normativih):

- prinašanje pripravljenih obrokov hrane,
- nakup in prinašanje živil ali drugih potrebščin, priprava drv ali druge kurjave,
- nabava ozimnica,
- manjša hišna opravila,
- pranje in likanje perila, vzdrževanje vrta in okolice stanovanja,
- čiščenje v stanovanju, opremljanje, spremljanje pri obiskih trgovin, predstav, sorodnikov ali na počitnicah,
- organiziranje in izvajanje drugih oblik družabništva,
- pedikerske, frizerske in druge podobne storitve za nego telesa in vzdrževanje videza,

- pomoč pri opravljanju bančnih poslov, plačevanju računov, sprejemanju in odpošiljanju poštnih pošilk (po pooblastilu upravičenca),
- kontrola jemanja zdravil,
- varovanje in nadziranje stanja uporabnika prek noči,
- celodnevna povezava prek osebne telefonskega alarma.

Poleg storitev s seznama sedanjega pravilnika o standardih in normativih lahko dodamo še pripravljane obrokov na domu, nakupovanje osnovnih potrebščin in pomoč pri večjih nakupih, na primer gospodinjske opreme, vozil ipd., storitve spremljanja, družabništva, varovanja in pomoči pri uradnih opravilih. Flaker (2015: 72), v nasprotju s pravilnikom, teh storitev ne uvršča med storitve socialnega servisa, saj so glede na namen in metodo izvajanja socialne storitve *sui generis* (Flaker 2015: 72).

Med socialne servise bi morda lahko uvrstili tudi *nego*. In sicer nego v sklopu storitev, ki zadevajo telesno nego, pomoč pri oblačenju, prehranjevanju ipd. Tu gre za storitve na meji med socialnimi in zdravstvenimi, ki jih kdaj izvajajo posebni zdravstveni ali negovalni servisi (Flaker 2015: 72).

Med posebno obliko storitev pomoči bi lahko uvrstili *varovanje*. Ta obsega navzočnost druge osebe z namenom krepitev varnosti posameznika. Na primer storitve, ki jih že našteva pravilnik o standardih in normativih: kontrola jemanja zdravil, varovanje in nadziranje stanja uporabnika čez noč kot tudi elektronsko varovanje. Poleg tega pa bi k njim lahko uvrstili tudi še druge oblike varovanja: varovanje ob odsotnosti domačih, v času dezorientiranosti ali ob grožnji zunanje nevarnosti tretjih oseb. Ta storitev ima delno lahko elemente varovalnih storitev, a je njeno izvajanje posebno in specifično glede na socialno poreklo, socialne značilnosti situacije ogroženosti in socialno ravnanje v nevarnosti (Flaker 2015: 72–73).

Spremljanje je storitev, ki jo potrebujejo osebe, ki se zaradi svoje telesne ali senzorne oviranosti, pa tudi dezorientiranosti, oslabelosti, strahu pred odprtimi prostori ali nesamozavesti ne morejo same gibati po prostoru. Poleg spremljanja pri obiskih trgovin, predstav, sorodnikov ali na počitnicah lahko dodamo še druge opravke, kot so spremljanje pri opravljanju raznih opravil in dejavnosti, ki so pomembne v posameznikovem življenju (npr. prosti čas, rekreacija, sprehodi) (Flaker 2015: 72).

Podobna spremljanju je storitev *družabništva*. Družabništvo je namenjeno ljudem, ki so osamljeni, oziroma ljudem, ki jim manjka družbe. Družabništvo kot storitev lahko poimenujemo kot organiziranje ali kot izvajanje drugih oblik družabništva. Če gre za organiziranje, govorimo o podporni storitvi (organiziranje priložnosti za spoznavanje ali ponovno vzpostavitev stikov). Pri izvajanju pa govorimo o storitvi pomoči, pri čemer gre za zagotovitev družabnikov (prostovoljnih ali plačanih), ki si jih človek ne more zagotoviti sam (Flaker 2015: 73).

Pri pomoči *pri urejanju uradnih zadev in stikih z drugimi službami*, kot meni Flaker (2015:73–74), gre za več kot le podporo ali spremljanje pri opravkih. Gre tudi za dejansko pomoč, ki je lahko preprostejša, npr. za pomoč pri opravljanju bančnih poslov, plačevanje računov, pri sprejemanju in odpošiljanju poštnih pošiljk, vse to po pooblastilu upravičenca. To so preprosta opravila, ki jih človek zaradi oslabelosti ali oviranosti oziroma manjše sposobnosti ne more postoriti sam.

Upravičenec je lahko vsakdo, ki zaradi invalidnosti, starosti, otrokovega rojstva, bolezni, nesreč in v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje, naroči določeno opravilo ali več opravil in prevzame obveznost plačila storitve ter kritja stroškov v zvezi z opravljeno storitvijo (7. člen Pravilnika o standardih in normativih).

Socialni servis ne sodi v javno službo, kar pomeni, da normativ storitve ni določen. Upravičenec ni omejen pri številu ur koriščenja storitev, saj mora stroške v celoti poravnati sam. Postopek pri opravljanju opravila in obseg storitve določita uporabnik in izvajalec s sklenitvijo dogovora ali pogodbe. Trajanje storitve določita uporabnik in izvajalec v pogodbi (Nagode in Kovač, 2013: 10–13).

Storitev socialnega servisa lahko izvajajo strokovni delavci, ki so končali srednjo poklicno ali srednjo strokovno šolo, ki usposablja za socialno oskrbo ali zdravstveno nego, in delavci, ki imajo pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo za izvajanje socialne oskrbe na domu. Storitev socialnega servisa lahko izvajajo strokovni sodelavci iz 70. člena Zakona o socialnem varstvu (ZSV), ki so končali srednjo poklicno ali srednjo strokovno šolo, ki usposablja za socialno oskrbo ali zdravstveno nego. Neposredno izvajanje storitve na domu upravičenca lahko izvajajo tudi delavci, ki imajo pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo za izvajanje socialne oskrbe na domu (Nagode in Kovač, 2013: 10–13).

1.4.1.2 SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

Pomoč na domu je socialna storitev. Namenjena je izboljšanju kakovosti življenja starejših ljudi, ki živijo doma in zaradi bolezni ne morejo skrbeti sami zase, družina pa jim ne more zagotoviti potrebne oskrbe. Prvi centri za pomoč na domu so se pojavili v prvi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja. Najprej je bil njen namen zmanjšanje števila čakajočih na prostor v domu za starejše. Posameznik ima pravico do 4 ur oskrbe na dan oziroma do 20 ur na teden. Večino finančnega bremena za storitev naj bi prevzela občina, ki je po zakonu dolžna zagotoviti 50 odstotkov stroškov storitve. Ceno storitve za uporabnika dodatno zmanjšuje država s subvencijo. S tem deloma pokriva stroške zaposlenega, ki izvaja storitve. Storitve obsega gospodinjsko pomoč (prinašanje enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega gospodinjskega obroka, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora), pomoč pri vzdrževanju osebne higiene (pomoč pri oblačenju ali slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanje osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov) in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, obveščanje ustanov o stanju in o potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo) (Hlebec *et al.* 2010: 9).

Konec leta 2011 je bilo 5834 uporabnikov pomoči na domu starejših od 65 let (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 8/21).

Nekateri načini osebnih storitev so se razmeroma dobro uveljavili, drugih pa primanjkuje. Nego na domu zagotavljajo patronažne sestre in zasebniki. Normativi patronažne službe pa so zelo mačehovski, podvrženi zavarovalniški politiki, ki zahteva intenzivnost obravnave in ne temelji na potrebah ljudi. Socialna oskrba na domu postaja vse bolj pomembna. Čeprav je v osnovi bolj usmerjena na gospodinjske zadeve, postaja vedno bolj polivalentna in omogoča odgovore na različne potrebe uporabnic in uporabnikov (družabnost, navezovanje stikov, organizacija življenja). Podobno kot pri socialni oskrbi na domu velja pri osebni asistenci, pri kateri vloga osebnega asistenta združuje veliko funkcij in v veliki meri omogoča uporabnikom samostojno življenje (Mali 2013: 84).

Storitve na domu še niso dovolj razširjene in prepoznavne. Hlebec *et al.* (2010: 89) omenjajo nekaj pomanjkljivosti teh storitev. Ena od teh je vloga negovalke in patronažne sestre. Stari ljudje si vlogo teh predstavljajo veliko širše od dejanskih storitev, ki jih te službe ponujajo. Poleg nege na domu si želijo, da bi jim kdo prinesel kaj iz trgovine ali jih spremljal na sprehod in jim pomagal pridobiti ter razumeti informacije, povezane s pridobivanjem dodatnih sredstev. V tem primeru bi bila dobrodošla prilagoditev storitev potrebam uporabnikov tako, da bi formalne skrbstvene službe ponujale bolj prožne oblike storitev in tudi več storitev. Avtorji menijo, da bi bilo dobrodošlo tudi dodatno obveščanje starejših o različnih že obstoječih oblikah pomoči. Predlagajo, da bi pri tem morala biti pomembno poudarjena javna kampanja glede rušenja stereotipnih predstav, komu so te pomoči namenjene, in negativnih predsodkov o prejemanju teh pomoči (Hlebec *et al.* 2010: 89).

Razmisliti bi bilo treba tudi o finančnih virih starih ljudi za večja popravila doma ali npr. za nakup nujnih gospodinjskih aparatov, saj so intervjuji razkrili, da so to pogosto področja odrekovanja za starejše. Te investicije se starejšim kažejo kot izredno težko dosegljive, hkrati pa so nujne za vzdrževanje njihovega primerne standarda in kakovosti bivanja (Hlebec *et al.* 2010: 89–90).

Ena od težav, ki se je pokazala pri analizi intervjujev, je težava z mobilnostjo in neprilagojenostjo javnih prevozov. Dostopnejši javni prevoz je lahko za starega človeka, ki živi v domačem okolju, izjemnega pomena, še posebej za ljudi, ki nimajo lastnega prevoza ali zaradi bolezni ne morejo voziti. Pomembno pa je to tudi za tiste stare ljudi, ki v svoji bližini nimajo nikogar od družinskih članov, ki bi jim lahko ponudili prevoz. Avtorji predlagajo prilagodljiv, individualiziran, subvencioniran javni ali zasebni prevoz, ki pa bi moral biti finančno sprejemljiv (Hlebec 2010: 90).

1.4.2 NEFORMALNA POMOČ

Pod neformalno mrežo spadajo ljudje, ki so del socialne mreže starih ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo. Med njimi so pomembni družinski člani, sorodniki, sosede, prijatelji, znanci, vrstniki in prostovoljci, ki niso del javnega, zasebnega ali prostovoljnega sektorja (Mali 2013a: 94).

Formalni sektor se v obstoječem sistemu dolgotrajne oskrbe, kot navaja Mali (2013a: 94), pojavlja kot samostojni in edini možni izvajalcev dolgotrajne oskrbe. Takšen položaj pa ni dober za vzdržnost in razvoj dolgotrajne oskrbe. Neformalni oskrbovalci bi morali postati enakovredni sodelavci formalnim oskrbovalcem. Pogovarjati bi se morali o svojih izkušnjah z oskrbo, se drug od drugega učiti in si pri delu pomagati.

Za socialno varnost starih ljudi v Sloveniji v veliki meri skrbi država ali občine in v manjšem obsegu zasebni in neprofitno-prostovoljski sektor. Neformalna pomoč starim ljudem je pomembno dopolnilo formalnemu varstvu in zasebnim službam. Znotraj neformalnih mrež pa je najpomembnejša družina (Hvalič Touzery 2007: 12).

Skrb za stare ljudi, ki ne morejo več skrbeti zase, je v večini dežel še vedno v veliki meri prepuščena družini. Pomoč družine staremu človeku pa se je v razvitem svetu in v deželah v tranziciji od časov, ko je Bismarck uvedel prve pokojnine, bistveno spremenila. Pokojnine so omogočile starejšim ljudem samostojno življenje, ločeno od družin njihovih otrok. Velike družine so začele razpadati na nuklearne družine. Po drugi svetovni vojni so se začele ženske socialističnih držav množično zaposlovati, ker je primanjkovalo industrijske delovne sile in je bilo možno le z dvema prihodkoma zvišati družinski standard. Z zaposlovanjem žensk je skrb za starše postala za mlade družine veliko breme. Razvite države so začele zato graditi domove za stare, širile so pomoč za stare ljudi, trudile so se pomagati družinam, ki so skrbele za starejše družinske člane (Kožuh Novak 2009: 25).

Že madridski načrt dejavnosti na področju staranja iz leta 2002 daje družini večjo veljavo. Star človek mora ostati doma v svoji družini. Država naj razvije programe pomoči družini in posameznikom za pomoč starim, namesto da gradi domove za stare, jih izolira in izriva iz dogajanja v njihovem domačem okolju. Dejstvo, da živijo mnogi starejši samostojno, stran od svojih otrok, pa zahteva tudi uvajanje in spodbujanje novih bivanjskih oblik starejših in spodbuja medsebojne pomoči starejših (Kožuh Novak 2009: 26).

Strokovnjaki Združenih narodov so leta 2002 v Madridu ponudili novo formulo reševanja problematike hitrega staranja prebivalstva. Med drugim so trdili, da ni dokazov, da bi staranje prebivalstva povečalo stroške za zdravstvo. Dokazano je le, da se stroški za zdravstveno varstvo bistveno zvišajo zadnji dve leti življenja. Zato je po njihovem treba prilagoditi socialne servise, vključno z dolgotrajno nego, promovirati staranje doma – oskrbo na domu in razvoj servisne

dejavnosti v lokalni skupnosti, uvesti obvezno zavarovanje za dolgotrajno nego ter urediti bivanje v domovih za stare ljudi tako, da ne bo prihajalo do zanemarjanja in zlorab starejših (Kožuh Novak 2009: 24–25).

Družina je bila v zgodovini vedno pomemben vir pomoči njenim družinskim članom. Kot navaja Simona Hvalič Touzery (2007: 13), je sodobna družina pomembno vlogo ohranila, kljub temu da se je po strukturi in velikosti spremenila. Kljub temu je pri načrtovanju oskrbe starih ljudi treba upoštevati, da se sodobna družina spreminja in da čedalje večji delež starih ljudi biva samih.

Zmožnost družin za nego starega človeka povsod po svetu upada. Prihodnost družinske oskrbe starih ljudi bo odvisna od demografskih sprememb, sprememb v strukturi družin, zaposlitve žensk, finančnih omejitev, s katerimi se bo soočala država, blaginje, problematike, ki zajema pravice posameznikov in kakovosti življenja, ob pomoči, ki jo bo družina deležna pri svoji oskrbi, od trdnosti medgeneracijske solidarnosti, od značilnosti družinskih oskrbovalcev ipd. (Zelena knjiga Sveta Evrope 2005). Prebivalstvo se naglo stara in vse več ljudi je starih nad 80 let. Slovenija spada med populacijsko staro družbo in tako kot v večina evropskih držav je že sedaj težko, v prihodnje pa bo še težje zadovoljiti potrebe starih ljudi po pomoči. Razvite države vse bolj zagovarjajo miselnost, da naj ostane star človek čim dlje v svojem domu, v lokalni skupnosti. Pri doseganju tega cilja bo ključnega pomena vloga družine (Hvalič Touzery 2007: 14–15).

Javne oblike socialnega varstva so še vedno premajhne, da bi zadovoljile potrebe starega prebivalstva. Družinski oskrbovalci v Sloveniji pa, kot navaja Simona Hvalič Touzery (2007:15–16), niso deležni skoraj nikakršne javne podpore, njihova pomembna vloga v družbi pa je spregledana. Poleg tega obstajajo vsakdanje prakse, ki njihov položaj še slabšajo. Na primer vse hitrejšo odpuščanje bolnikov iz bolnišnic v domačo oskrbo, zmanjševanje števila patronažnih sester, težko dostopna zdravstvena pomoč na domu ipd.

Svojci uporabnikov oskrbe na domu poudarjajo, da bi bilo treba v prihodnosti razviti več socialnih in zdravstvenih storitev za oskrbo. To je še posebej pomembno zaradi preprečevanja izgorelosti svojcev, saj jih precej omenja pomanjkanje energije in razdražljivost. Opozoriti je treba tudi na pomanjkanje izbire med različnimi izvajalci oskrbe na domu. Povečevanje izbire

za uporabnike bi pripomoglo h krepitvi moči uporabnikov storitev in k svobodnemu odločanju glede načina in nabora storitev dolgotrajne oskrbe (Means in Smith v Hlebec *et al.* 2014: 139).

Vso zgodovino je bila družina glavni oskrbovalec starih ljudi. Včasih so za stare ljudi v družini skrbele predvsem ženske, sedaj pa se struktura in vloga skrbi spreminja. Vendar pa se še vedno pojavljajo tradicionalne socialne mreže (npr. družinsko-sorodstvene in sosedske). Te pa so lahko učinkovitejše, če imajo primerno podporo od zunaj (Rant 2012: 35).

Za stare ljudi slabšega zdravja pogosto skrbijo družinski člani, ki pa so vedno bolj udeleženi na trgu dela, se selijo in bodo dolgoročno gledano manj na voljo za neformalno oskrbo. Zato bo treba zagotoviti večji obseg formalne oskrbe in več izvajalcev teh storitev. Na voljo naj bi jim bilo več pomoči, vključno z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, tako da bodo ostali čim dlje v domačem okolju (Saražin Klemenčič 2012: 76).

1.6 SOCIALNO DELO PRI POMOČI STARIM LJUDEM

Socialno delo je za stare ljudi pomembno, saj si z njegovo pomočjo ravno tako kot druge skupine ljudi želijo izboljšati kakovost življenja. Želijo si povečati prihodke, dobiti delo, izboljšati stanovanjske razmere, pridobiti različna sredstva in pripomočke za samostojno življenje, želijo si zagotoviti nove ali dopolnjene storitve, povečati vpliv in kontrolo nad svojim življenjem, doseči bolj zadovoljive medsebojne odnose v družini, v skupnosti ali v delavnem okolju ipd. (Šugman Bohinc *et al.* 2007: 7).

"Stari ljudje niso zgolj pasivni prejemniki pomoči, ampak so tudi oblikovalci in ustvarjalci kakovostnega življenja v zadnjem obdobju človekovega življenja" (Mali 2013b: 63). "Dolgotrajna oskrba vloge uporabnikov kot pasivnih prejemnikov pomoči ne pozna. V ospredju oskrbe je človek, ne strokovnjak. Človek, ki potrebuje pomoč, je partner v procesu pomoči. Uporabnik in strokovnjak ustvarjata odnos enakopravnega sodelovanja pri definiranju in reševanju stisk in težav" (Mali 2013a: 95).

Odločanje strokovnjakov o usodi uporabnikov, kot navaja Mali (2013a: 95), je obrobnega pomena. V ospredju je znanje o raziskovanju življenjskega sveta uporabnika in o koordiniranju storitev oskrbe. Tako raziskovanje življenjskega sveta kot koordiniranje storitev pa strokovnjaku daje pomembno vlogo pri vzpostavljanju novih storitev ter uvajanju inovacij na področju oskrbe, kar pa njegovemu strokovnemu delu dodaja fleksibilnost in ustvarjalnost. V

metodičnem pogledu gre za novo sintezo ustvarjanja materialnih ali organizacijskih predpostavk boljšega življenja in pripravljenosti slišati potrebe, želje in nuje uporabnika in skupaj z njim ustvarjati življenjski svet (Mali 2013a: 95). Socialne delavke se torej morajo na heterogene potrebe, želje starih ljudi, odzivati z individualiziranim pristopom, ki temelji na uporabniški perspektivi in konceptu pravic. Uporabnik pa mora imeti vpliv na načrtovanje same storitve (Škerjanc 2006: 25).

Socialno delo ima pomembno vlogo pri načrtovanju služb pomoči starih ljudi na domu. S tem pripomore k temu, da lahko ljudje ostanejo v svojem okolju in da jim ni treba razmišljati o odhodu v ustanove. Dve od takih služb, katerih pomemben prispevek nosi socialno delo, sta tudi storitvi socialne oskrbe na domu in socialnega servisa. Socialne delavke in delavci nosijo pomembno vlogo pri raziskovanju življenjskega sveta ljudi, z njimi izvedejo osebni načrt, ki je pomembna metoda za delo s starimi ljudmi. S to metodo uporabnik in socialni delavec skupaj raziskujeta življenjski svet uporabnika in s tem tudi njegove potrebe, želje in vire moči za zadovoljevanje teh potreb. Z uporabniki socialnovarstvenih storitev socialna delavka vzpostavi delovni odnos z uporabniki, je njihov zagovornik v celotnem procesu pomoči. Pomembna vloga socialnega dela je tudi koordinacija izvajanja storitev. Za kakovostno izvajanje služb pomoči ljudem, ki živijo doma, pa je pomembno tudi vrednotenje dela oziroma evalvacija.

Pri vzpostavljanju socialnovarstvenih storitev, kamor spada tudi storitev socialnega servisa, je treba najprej vstopiti v življenjski svet uporabnika, saj "raziskovati življenjski svet uporabnika pomeni, soustvarjati podobo njegove življenjske situacije v družbenem in kulturnem kontekstu, da bi odkrili in aktivirali vire, ki mu bodo omogočili bolj kakovostno življenje" (Šugman Bohinc *et al.* 2007: 2).

Metoda, pri kateri gre za raziskovanje življenjskega sveta starih ljudi, ki potrebujejo pomoč, je **osebno načrtovanje in izvajanje storitev**. Gre za metodo, ki na osnovi raziskovanja življenjskega sveta oblikuje cilje in načrtuje uporabo tako tistih sredstev, ki jih človek ima na voljo, kot tistih, ki jih mora še pridobiti, da bi svoje cilje dosegel. To počne v nenehnem dialogu in delovnem odnosu z uporabnikom ali uporabnico, dosledno upoštevajoč njegovo ali njeno voljo, in na način, ki krepi njegovo ali njeno moč, pa tudi tako, da ob sprejemljivih tveganjih širi možnosti človeka, ki mu je načrt namenjen (Flaker *et al.* 2013: 19).

"Stari ljudje so heterogena skupina z različnimi življenjskimi zgodbami, potrebami, izkušnjami, željami in cilji" (Ambrožič 2015: 55). Skupni cilj konceptov in metod socialnega dela sta podpora in pomoč staremu človeku v različnih življenjskih situacijah. Pri socialnem delu z uporabniki gre za proces pomoči, v katerem je najpomembnejše omogočiti varen prostor za pogovor (Ambrožič 2015: 55).

Socialni delavec pride v stik z uporabniki socialnovarstvenih storitev. Za vsako srečanje z uporabnikom mora socialni delavec omogočiti varen prostor za pogovor. Varen prostor za pogovor lahko omogoči s temeljnim konceptom socialnega dela, o katerem pišejo Čačinovič Vogrinčič *et al.* (2011: 9–15): **vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika**. Delovni odnos uporabnike in socialne delavce definira kot sodelavce v skupnem projektu. Prvi, tako imenovani uvodni ritual delovnega odnosa, je dogovor o sodelovanju, pri čemer gre za pristanek na sodelovanje tu in zdaj ter dogovor o tem, kako bomo delali.

Vloga socialnega delavca je, da soustvari proces pomoči, v katerem uporabniki raziskujejo svoj delež v rešitvi. Pomembna sta dialog in sodelovanje. To imenujemo instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev (Lussi 1991). Vriesov koncept osebnega vodenja narekuje socialnodelavsko ravnanje kot vodenje k dogovorjenim in uresničljivim rešitvam oziroma k dobrim izidom. Socialni delavec v pogovoru vodi k postopnemu oblikovanju zaželenih izidov. Pri tem pa se tudi osebno odziva: podeli svoje izkušnje ali zgodbo, ki odpira alternativni pogled na možne rešitve (Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2011: 10–11).

Perspektiva moči usmeri socialnega delavca, da v prispevku uporabnika spoštljivo išče njegovo moč, njegove vire. Socialni delavec iz perspektive moči sprašuje po zaželenih razpletih, po dobrih izidih, po sanjah in upanju, sprašuje po virih, opori v skupnosti, po dobrih izkušnjah iz preteklosti itn. (Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2011: 12–15). Perspektiva moči "od socialnega delavca zahteva, da vidi uporabnike na drugačen način. To povzroči premik od usmeritve na posameznikov problem k iskanju novih možnosti in priložnosti. Ravnanje socialnih delavcev pelje korak naprej od zgolj identificiranja problemov. Socialni delavec je v pomoč in podporo staremu človeku, da iz svojih bogatih življenjskih izkušenj črpa moč za premagovanje težav v sedanosti" (Mali 2011b: 23–24).

Pomembno je, da je delovni odnos usmerjen v ravnanje s sedanostjo. Pomembno je, da je dovolj časa, da se lahko razvijeta razumevanje in sporazumevanje ter da steče proces

soustvarjanja rešitev. S tem uporabnik dobi izkušnjo spoštovanja in kompetentnosti. Koncept soprisotnosti poudarja pomen prisotnosti v poslušanju, ki hkrati pomeni tudi biti na voljo za sočutje in razgovor. Koncept znanje za ravnanje pa govori o dveh ključnih stvareh, ki ju zna socialni delavec: zna vzpostaviti in vzdrževati delovni odnos in kontekst socialnodelovnega odnosa ter podeliti strokovno znanje z uporabniki v procesu soustvarjanja interpretacij v razgovoru (Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2011: 12–15).

Ena od vlog socialnega dela pri pomoči starim ljudem na domu je zagotovo **zagovorništvo**. Zagovorništvo lahko opredelimo kot dejavnost, ki vključuje eno osebo, več oseb ali skupino ljudi, ki se zavzemajo za uresničevanje svojih potreb, želja ali za skupen cilj pri vplivnih osebah, da bi dobili dostop do storitev, ki jih potrebujejo. Namen zagovorništva je povečanje občutka moči posameznika (pomoč ljudem, da si pridobijo več samozaupanja, postanejo asertivnejši, dobijo več izbire v življenju, izboljšajo kakovost življenja ipd.) (Mali 2013a: 82).

Ko govorimo o pomoči starim ljudem na domu, bi z vidika socialnega dela lahko govorili o profesionalnem zagovorništvu. Profesionalno zagovorništvo, kot opredeljuje Jana Mali (2013a: 82–83), je lahko bolniško zagovorništvo, lahko pa je del služb nevladnega ali javnega sektorja za zagotavljanje zagovorniških storitev za ljudi v stiski na različnih področjih vsakdanjega in institucionalnega življenja. Socialne delavke, ki pri svojem delu upoštevajo načela zagovorništva, so pogosto v vlogi profesionalnih zagovornic. Poleg profesionalnega zagovorništva poznamo tudi laično zagovorništvo, ki ga je več vrst. Vrste laičnega zagovorništva se razlikujejo po namenu, vsebini in kolektivnosti (Mali 2013a: 83). Pri starih ljudeh, ki živijo doma, imajo pogosto pomembno zagovorniško vlogo bližnji sorodniki in prijatelji.

Pri socialnovarstvenih storitvah, kot sta socialna oskrba na domu in socialni servis, socialni delavec stopi v vlogo koordinatorja teh storitev. **Koordinacija** pri tej storitvi poteka predvsem na ravni med neposrednim izvajalcem (socialna oskrbovalka) in uporabnico ali uporabnikom ob delnem angažiranju socialnih delavk, ki vodijo oskrbo na domu ali drugo socialnovarstveno storitev (Flaker 2015: 75–76).

Poleg vloge koordinatorice in zagovornice je naloga socialne delavke oziroma socialne službe, ki dela na področju socialnovarstvenih storitev, tudi vrednotenje storitev ali **evalvacija**.

Evalvacija na področju socialnega varstva in socialnega dela je namenjena zlasti pridobivanju ocen, na osnovi katerih se lahko odločimo, kako bomo prišli do boljših programov in boljših rezultatov (Rode *et al.* 2006: 15). Potreba po evalvaciji se večinoma pojavlja na ravni programa oziroma projekta ter na ravni države, ki navadno financira te programe in projekte. Na obeh ravneh izvajalci potrebujejo informacije, ki jim pomagajo pri sprejemanju odločitev (Rode *et al.* 2006: 15–16). Na osnovi evalvacijske raziskave lahko utemeljimo zaupanje ali nezaupanje v sistem (Smith 1990: 22–27). Izvajalci programov morajo dokazati, da storitve, ki jih izvajajo, koristijo uporabnikom, institucijam, v katerih delujejo, in virom financiranja. Evalvacija nujno vključuje tudi pogled uporabnice ali uporabnika (Rode *et al.* 2006: 15–16).

Ena od ključnih nalog učinkovitega sistema storitev, kot navaja Flaker (2015: 83), je, da deluje usklajeno in upošteva potrebe na terenu. Zato so potrebni: koordinacija služb, ugotavljanje potreb, načrtovanje inovacij, razvoja storitev in programov ter evalvacija in zagotavljanje kakovosti. Te štiri dejavnosti moramo obravnavati skupaj, ne glede na to, da jih lahko izvajajo različni izvajalci. Te dejavnosti so na mezo- in makroravni strukture, a se morajo nanašati tudi na povsem realne storitve na mikroravni.

2 OPIS PROBLEMA

Iz pogovorov z oskrbovalkami pomoči na domu sva ugotovili, da nekateri uporabniki niso zadovoljni s številom ur oskrbe na domu, ki jo prejemajo. Prav tako jim oskrba na domu ne zagotavlja vse pomoči, ki jo potrebujejo. Ena izmed naju se je o potrebah po dodatnih socialnovarstvenih storitvah pogovarjala tudi s svojo mentorico v domu za stare, v katerem je opravljala prakso na podiplomskem študiju. Mentorica je podala idejo, da bi bilo treba raziskati, kakšna je potreba po socialnovarstvenih storitvah na Gorenjskem.

Populacija starih ljudi je heterogena, zaradi česar so tudi potrebe starih ljudi precej raznolike. Velika težava v Sloveniji je, da storitve, ki so namenjene starim ljudem in jih izvajajo službe v javnem in zasebnem sektorju, tem potrebam ne zadostujejo in posledično ne omogočajo kakovostnega življenja v obdobju starosti (Breznik 2015: 41, 42). Posledično so stari ljudje pogosto odvisni od svojih sorodnikov, zaradi česar nastane t. i. sendvič efekt. Ljudje so namreč vpeti med zaposlitvijo, skrbjo za lastne otroke in za lastne starše (Creagan 2001: 130). Poleg tega sodobna družba, ki poudarja storilnost, lov za zaslužkom, zmanjšuje pomen odnosov med vsemi tremi generacijami, s tem pa je ogroženo medgeneracijsko povezovanje (Mali 2009: 71).

Ena izmed socialnovarstvenih storitev za pomoč družini, ki se izvaja skoraj po vsej Sloveniji, je oskrba na domu. Ob koncu leta 2015 je storitev oskrbe na domu zagotavljalo 210 občin od skupno 212 (Inštitut RS za socialno varnost: Dolgotrajna oskrba in varstvo starejših). Vendar pa bi radi pri tej storitvi opozorili na njene pomanjkljivosti. V analizi stanja 2015 so predlagali, da bi bilo smiselno ponovno proučiti omejitve storitve na največ 20 ur na teden, saj obstaja določen delež uporabnikov, ki bi storitev želeli prejemati v večjem obsegu (Inštitut RS za socialno varnost: Dolgotrajna oskrba in varstvo starejših). Poleg tega je velika pomanjkljivost v časovni dostopnosti storitve, namreč v več kot eni četrtini občin (28,1 odstotka) je storitev še vedno dostopna samo ob delavnikih dopoldne (Inštitut RS za socialno varnost: Dolgotrajna oskrba in varstvo starejših). Marsikdo pa bi storitev potreboval še popoldne, ob koncih tedna in ob praznikih. Iz teh razlogov se v mnogo primerih ne more upoštevati enega ključnih konceptov, torej izhajati iz koncepta pravic, načrtovati od spodaj navzgor. Pri tem gre za to, da je treba pri vzpostavljanju storitev upoštevati potrebe uporabnikov. Uporabnik najprej sam določi svoje življenjske cilje, nato pa vpliva na načrtovanje in izvajanje storitev ter izvajanje storitev tudi sam oceni (Creagan 2001: 130). Zavedava pa se, da vse skupaj dodatno zaplete še finančno stanje posameznikov. To so potrdili z raziskavo Ugotavljanje potreb starejših v Mestni

občini Ljubljana, s katero so ugotovili, da so socialnovarstvene oblike pomoči za stare ljudi neprilagojene, saj so velikemu številu ljudi finančno nedosegljive (Breznik 2015: 50).

V najini raziskavi želiva raziskati, kakšna je potreba po dodatnih socialnovarstvenih storitvah na Gorenjskem in koliko bi ljudje lahko plačali zanje glede na njihove finančne zmožnosti. Zavedava se možnosti, da bodo rezultati pokazali, da si ljudje sploh ne morejo privoščiti dodatnih socialnovarstvenih storitev. V tem primeru bi razmislili o drugih možnostih, ki bi lahko bile uporabnikom lažje dostopne in izvedljive (na primer večji obseg pomoči na domu ali spodbujanje prostovoljstva).

Odločili sva se, da bodo najini sogovorniki uporabniki socialne oskrbe na domu, saj so naju socialne oskrbovalke opozorile na to, da so nekateri uporabniki nezadovoljni s številom ur socialne oskrbe na domu, poleg tega pa jim ta ne zagotavlja vse pomoči, ki jo potrebujejo. Dodaten razlog, da sva se omejili zgolj na uporabnike oskrbe na domu, pa je najina dostopnost do uporabnikov. Dodaten razlog, zakaj ravno uporabniki socialne oskrbe na domu, je tudi to, da bi v okolju, v katerem bivava, lažje prišli do ljudi, ki bi poleg pomoči, ki jo že prejema, morda potrebovali še dodatno pomoč, za katero bi bili pripravljene plačati, na primer dodatna pomoč v gospodinjstvu, vzdrževanje stanovanja in okolice, spremljanje pri obiskih pošte, banke, trgovine, k zdravniku ipd.

Ker sva pri zbiranju podatkov imeli težave s institucijami, ki nama bi lahko omogočile priti do uporabnikov oskrbe na domu, sva se odločili, da poiščeva uporabnike oskrbe na domu priložnostno, prek poznanstev, poleg tega pa v raziskovalno populacijo vključiva tudi druge ljudi na Gorenjskem, starejše od 65 let.

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Potrebe po socialnovarstvenih storitvah sva ugotavljali skozi raziskovanje potreb iz knjige Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje (Flaker *et al.* 2008). Skozi raziskovanje potreb ljudi lahko spoznamo življenjski svet uporabnikov. Storitve socialnega servisa in oskrbe na domu so povezane z vsakdanjim življenjem ljudi, zato meniva, da lahko skozi raziskovanje življenjskega sveta starih ljudi na Gorenjskem prideva do odgovorov na vprašanja, kakšne so potrebe po socialnovarstvenih storitvah. Izmed opisanih potreb v knjigi sva uporabili le relevantne za najino raziskavo. Dodali sva še teme poznavanje pomoči starim ljudem na domu

in socialno oskrbo na domu, saj so najini sogovorniki tudi uporabniki socialne oskrbe na domu. Raziskati hočeva morebitne potrebe po dodatnih socialnovarstvenih storitvah na Gorenjskem. Rezultati bodo lahko vplivali na vzpostavitev novih služb za pomoč na domu starih ljudi na Gorenjskem.

– **Socialna oskrba na domu**

Kakšno pomoč že prejemajo in kaj bi še potrebovali? Kako pogosto jih obiskujejo socialne oskrbovalke in ali je to glede na njihove potrebe dovolj? Kakšna je njihova informiranost o oblikah socialnovarstvenih storitev za pomoč družini?

– **Poznavanje pomoči starim ljudem na domu**

Kakšne oblike pomoči starim ljudem na domu poznajo in kaj bi storili v primeru, da bi potrebovali več pomoči?

– **Vsakdanje življenje**

Kako skrbijo za potrebe vsakdanjega življenja, kot so: gospodinjska opravila (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice), manjša hišna opravila, vzdrževanje vrta, osebna higiena (kopanje, umivanje, pediker, frizer), opravki za vzdrževanje lastne identitete (pomoč pri bančnih poslih)? Kakšno je njihovo zdravstveno stanje in kako njihovo zdravje vpliva na potrebo po socialnem servisu?

– **Stanovanje**

Kako zmorejo stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati in kdo jim pri tem pomaga?

– **Stiki in družabnost**

Kakšna je njihova socialna mreža in kakšnih stikov z drugimi ljudmi si želijo?

– **Delo in denar**

Kako njihovo finančno stanje vpliva na zadovoljitev njihovih potreb po socialnem servisu?

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Pri raziskovanju sva izvedli kvalitativno raziskavo, pri kateri besedni opisi ali pripovedi sestavljajo osnovno izkustveno gradivo. Besedni opisi in pripovedi, ki sva jih zbrali v raziskovalnem procesu, so analizirani na besedni način. Glede na odnos do neposrednega izkustvenega gradiva bi najino raziskavo umestili med empirično vrsto raziskave, ker sva s spraševanjem neposredno zbirali izkustveno gradivo. Raziskava je tudi komparativna, saj sva na osnovi zbranih podatkov primerjali potrebe po socialnovarstvenih storitvah uporabnikov oskrbe na domu in ljudi, ki živijo doma in niso uporabniki oskrbe na domu.

3.2 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo sestavljajo ljudje, starejši od 65 let, iz Gorenjske regije, ki živijo doma.

Vzorec, ki sva ga izbrali, je neslučajnostni in priložnostni, ker sva intervjuje izvedli z osebami, do katerih sva prišli prek poznanstev. Izvedli sva pet intervjujev z uporabnicami in uporabniki socialne oskrbe na domu ter sedem intervjujev z osebami, ki niso uporabniki socialne oskrbe na domu.

3.3 MERSKI INSTRUMENT

Potrebe starih ljudi po socialnovarstvenih storitvah sva raziskovali s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Glavne teme vprašalnika sva pridobili iz knjige Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje (Flaker *et al.* 2008). K temam o vsakdanjem življenju, o skrbi za stanovanje, o finančnem stanju in o stikih ter družabnosti sva dodali še temo storitve pomoči na domu, ki jo nekateri vprašani že prejemajo, ter temo poznavanja pomoči starim ljudem na domu. Dodali sva tudi temo zdravja, ker meniva, da zdravstveno stanje ljudi vpliva na potrebe ljudi po socialnovarstvenih storitvah. Vsaka od tem bo dopolnjena z večjim številom vprašanj. Smernice za intervju so v prilogi 1.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Pred začetkom zbiranja podatkov sva naleteli na kar nekaj težav. Ko sva načrtovali magistrsko delo, sva se iz zgoraj navedenih razlogov odločili, da bodo najini sogovorniki uporabniki

socialne oskrbe na domu. S prošnjo za sodelovanje sva se obrnili na štiri domove za stare na Gorenjskem, ki opravljajo storitev socialne oskrbe na domu. Iz dveh domov sva dobili odgovor, da so sicer z veseljem pripravljeni sodelovati pri najini raziskavi, vendar osebnih podatkov storitev pomoči družini na domu ne morejo oziroma ne smejo posredovati, ker so v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov tajni podatki. Za pridobivanje teh podatkov je treba pridobiti soglasja, v odgovoru pa so podali, naj jih sami pridobiva, če meniva, da gre za potencialne uporabnike tudi drugih storitev. Poleg tega so nama iz obeh institucij predlagali, da bi v najino raziskavo bilo smiselno vključiti širšo javnost, ki v tem trenutku ni uporabnik storitev. Menijo celo, da je raziskovanje potreb po socialnovarstvenih storitvah pri uporabnikih, ki koristijo storitev pomoči družini na domu ali ki imajo pripombe na urne postavke te storitve, zgrešena ciljna skupina. Iz ene izmed institucij so nama na kratko odgovorili, da je izvajanje anket, intervjujev, raziskav in predstavitev preraslo običajne okvire in postalo tako za delavce kot za stanovalce prenaporno in obremenjujoče, zato so zavrnilo sodelovanje. Socialna delavka enega od domov pa je bila pripravljena sodelovati. Z njo sva se dogovorili, da bo sama vprašala, ali je kdo od uporabnikov pripravljen sodelovati, vendar od tam pozneje nisva dobili odgovora. Na koncu sva se s prošnjo za sodelovanje obrnili še na Društvo upokojencev Kranj, iz katerega so poslali kontakte dveh prostovoljk, starejših od 65 let, ki sta bili pripravljene odgovarjati na najina vprašanja. Vsaka od njiju nama je pomagala še do ene sogovornice.

Ena od naju se je nato za intervju dogovorila z nekdanjo uporabnico, ki jo je pred leti obiskovala kot prostovoljka. Med izvedbo pogovora je ugotovila, da je gospa pred časom postala uporabnica socialne oskrbe na domu. Na osnovi vsebine intervjuja sva ugotovili, da gospe, kljub obiskovanju socialnih oskrbovalk, primanjkuje družabnosti. Sklepali sva, da prejemanje socialne oskrbe ne vpliva na to, da njeni uporabniki nimajo potreb po socialnem servisu. Odločili sva se, da iz najinega vzorca ne bova popolnoma izločili uporabnikov oskrbe na domu, ampak bova poskušali dobiti čim več teh oseb. Tako sva naredili primerjavo oziroma ugotovili, kakšne so potrebe po socialnem servisu pri osebah, ki že imajo neko pomoč, in pri osebah, ki ne prejema nobene formalne pomoči. Iz rezultatov raziskave lahko sklepava, da potrebe po socialnem servisu pri uporabnikih oskrbe na domu obstajajo in so trenutno večje kot pri neuporabnikih.

Do sogovornikov, ki so uporabniki pomoči na domu, sva prišli prek poznanstev. Do ljudi, ki niso uporabniki socialne oskrbe, pa sva prišle prek omenjenega društva upokojencev in prek

osebnih poznanstev ter poznanstev drugih ljudi. Opravili sva dvanajst intervjujev. Intervjuje sva izvajali od 30. marca 2017 do 12. maja 2017. Vsaka od naju je naredila šest intervjujev. Z nekaterimi sva se za pogovor dogovorili po telefonu, pri drugih pa je šlo za neposredni dogovor v živo. Pogovore sva opravili na domu sogovornic in sogovornikov. Pred vsakim pogovorom sva sogovornicam oziroma sogovornikom na kratko predstavili teme, o katerih smo se nato pogovarjali. Pred izvedbo vsakega intervjuja sva sogovornikom zagotovili anonimnost in možnost neodgovarjanja, če na odgovor ne bi želel odgovoriti. Pogovorov nisva snemali. Ena od naju je sicer vprašala, ali sme snemati, a je ob tem povedala, da popolnoma razume, če jim je ljubše, da si bistvene podatke le zapisuje. Vsi so si izbrali zapisovanje. Druga pa snemanja pogovorov sploh ni predlagala, in sicer zaradi preteklih izkušenj pri raziskovanju s populacijo starih ljudi. Opaziti je namreč bilo, da jim je že ob omembi snemanja nelagodno. Z zapisovanjem nisva imeli težav, saj sva imeli pripravljene vprašalnike z dovolj prostora za zapisovanje. Zapis pogovora sva opravili takoj po izvedenim intervjuju. Pogovori so potekali različno dolgo, od 40 minut do ene ure in pol. Nekateri sogovorniki so govorili tudi o drugih zadevah, česar nisva zapisali. Pri prvih izvedbah intervjujev sva ugotovili, da sogovorniki veliko omenjajo težave z zdravjem in vpliv teh težav na vsakdanje življenje. Zaradi tega sva pri poznejših pogovorih vključili tudi temo zdravja.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Intervjuje, ki sva jih opravili, sva obdelali in analizirali na besedni način po Mescu (1998). Podatke sva si zapisali takoj po opravljenem intervjuju po vrstnem redu vprašalnika. V zapisanem pogovoru sva podčrtali povedi oziroma dele povedi, relevantne za najina raziskovalna vprašanja, ter jih označili s črko in številko. Tem izjavam sva nato pripisali pojem, vsakemu pojmu pa kategorijo in nadkategorijo. Tega dela zaradi obsežnosti nisva priložili v priložo, vendar ga hraniva doma. Nadaljevali sva z osnim kodiranjem, kar pomeni, da sva kategorije in njihove nadkategorije postavili v hierarhijo. Na koncu je sledilo še odnosno kodiranje, pri čemer sva teme, ki se povezujejo, povezali med seboj.

Prikaz obdelave podatkov

Prepis intervjujev in podčrtani relevantni deli povedi

Intervju A

Prosim vas, da opišete običajen potek pomoči na domu! Ja s socialne pridejo. /Prinesejo mi hrano in mam kdaj za več dni/1, ker bolj malo jem. /Vprašajo me, če kaj rabim s trgovine, pol mi pa prinesejo/2.

Kako pogosto vas obiskujejo socialne oskrbovalke? Ja /socialne pridejo v torek pa četrtek/3 pa še enkrat na teden pride ena, da me okopa/3a.

Se vam zdi to dovolj pogosto glede na vaše potrebe? /Pa pridejo pogosto/4, /dvakrat na teden/5, /samo se jim vedno nekam mudi/6. /Naredijo svoje in potem gredo/7.

Odprto kodiranje

Izjavam sva dodali pojme, vsakemu pojmu pa kategorijo in nadkategorijo.

A1: Prinesejo mi hrano in mam kdaj za več dni → *prinašanje kosila* → delo socialne oskrbovalke

A2: Vprašajo me, če kaj rabim s trgovine, pol mi pa prinesejo → *nakup živil* → delo socialne oskrbovalke

A3: socialne pridejo v torek pa četrtek → *dvakrat tedensko* → pogostost obiskov

A3a: pa še enkrat na teden pride ena, da me okopa → *umivanje enkrat tedensko* → delo socialne oskrbovalk/pogostost obiskov

A4: Pa pridejo pogosto → *pogosto* → pogostost obiskov

A5: dvakrat na teden → *dvakrat tedensko* → pogostost obiskov

A6: samo se jim vedno nekam mudi → *vedno se jim mudi* → zadovoljstvo s pogostostjo obiskov

A7: Naredijo svoje in potem gredo → *nimajo časa za pogovor* → zadovoljstvo s pogostostjo obiskov

Oсно kodiranje

Pri temi socialne oskrbe na domu sva naredili tako, kot je prikazano zgoraj, pri ostalih temah pa sva z razpredelnico ločili izjave uporabnikov in neuporabnikov socialne oskrbe na domu.

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

- delo socialne oskrbovalke
 - *prinašanje kosila (A1)*
 - *nakup živil (A2)*
 - *umivanje enkrat tedensko (A3a)*

- pogostost obiskov
 - *dvakrat tedensko (A3, A5)*
 - *pogosto (A4)*

- zadovoljstvo s pogostostjo obiskov
 - *vedno se jim mudi (A6)*
 - *nimajo časa za pogovor (A7)*

Odnosno kodiranje

Pri odnosnem kodiranju sva med seboj povezali teme, ki so v medsebojnem odnosu.

4 REZULTATI

4.1 VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Ljudje, ki prejemajo oskrbo na domu, **preživljajo svoj vsakdan** ob dejavnostih, ki ne zahtevajo hujšega napora, npr. gledanje televizije, branje časopisov, čakanje na kosilo, počivanje, kuhanje kave, sprejemanje obiskov itd. Redki od njih opravljajo tudi delo zunaj (*»drva cepim, žagam, jih zlagam«* F13). Za razliko od uporabnikov se večina ljudi, ki niso uporabniki pomoči na domu, poslužuje večjega števila organiziranih pristočasnih dejavnosti, kot so vodenje ročnih del v društvu upokojencev, sodelovanje pri projektih društva upokojencev, obiskovanje delavnic, pevske vaje, obiskovanje gledališča ter knjižnice. Poleg tega aktivneje preživljajo čas doma z delom na vrtu, s skrbjo za rože, s pomočjo pri čuvanju na vnuke, pri gospodinjskih opravilih. Nekateri so zelo aktivni tudi pri rekreaciji, hodijo v fitness, v hribe, kolesarijo, nekateri pa se razmigajo s sprehodom skozi vas, do cerkve, sosedov ipd. Tisti, ki so manj aktivni, omenjajo tudi dolgčas za razliko od aktivnejših. Stopnja aktivnosti pri preživljanju vsakdana starih ljudi je odvisna od njihovega zdravstvenega stanja. Uporabniki socialne oskrbe na domu imajo več težav z zdravjem in so posledično manj aktivni pri preživljanju vsakdana in pri vsakdanjih opravilih.

Uporabniki oskrbe na domu **pri skrbi za gospodinjstvo in pri vsakdanjih opravilih** potrebujejo več pomoči drugih ljudi. Poleg neformalne pomoči nujno potrebujejo tudi formalno pomoč. Ta jim zagotavlja prinašanje kosila, pomoč pri pranju in likanju perila ter pri nakupovanju, pri ogrevanju. Tudi neformalna pomoč je pri uporabnikih socialne oskrbe na domu v večjem obsegu kot pri neuporabnikih. Pri neformalni pomoči **pri vsakdanjih opravilih** med uporabniki socialne oskrbe na domu in neuporabnikih ni večjih razlik. Poleg pomoči pri nakupovanju in vožnji v trgovino so pri vsakdanjih opravilih deležni tudi pomoči prijateljev (*»zlika mi pa velikokrat prijateljica«* E9), družine (*»Hčerka ali pa kateri od vnukov me pelje«* B10) in sorodnikov (*»Opere mi nečakinja doma.«* A25). Ljudje, ki niso uporabniki oskrbe na domu, pri skrbi za gospodinjstvo potrebujejo le malo pomoči (*»če je treba kaj prinesiti, ker tega pa ne morem več sama«* B14, *»Sin in vnuk sta mi letos preštihala vrt«* C11). Veliko opravil v gospodinjstvu pri uporabnikih oskrbe na domu opravi socialna oskrbovalka (*»Vse to mi naredi socialna oskrbovalka«* H32) ali pa le pomaga pri opravi (*»skupaj, kadar zmorem«* G25).

Pri **vzdrževanju telesa in pri osebni higieni** so pri uporabnikih socialne oskrbe na domu velike razlike, saj je vzdrževanje telesa in osebne higiene odvisno od zdravstvenega stanja uporabnika. Uporabniki, ki imajo več težav z zdravjem, potrebujejo več pomoči pri umivanju, friziranju in pedikuri. V več primerih frizerske in kozmetične storitve opravlja kar socialna oskrbovalka. Nekateri obiščejo frizerski salon, socialna oskrbovalka pa nudi pomoč le pri naročanju. Večina uporabnikov socialne oskrbe na domu potrebuje pomoč pri umivanju, nekateri pa za to poskrbijo sami in jim socialna oskrbovalka le pripravi čisto perilo. Ljudje, ki ne prejemajo socialne oskrbe na domu, za nego telesa in osebno higieno poskrbijo sami. Nekateri izpostavljajo le neprimernost kopalnice za samostojno umivanje (*»imam še kad in zelo težko grem vanjo«* K24). Prav tako nekateri prejemajo pomoč pri frizerskih storitvah, le da je ta pomoč neformalna, tako pri striženju oziroma navijanju kot pri vožnji v frizerski salon. Redki pa so taki, ki se strižejo in si navijajo lase sami.

Urejanje opravkov na banki, pošti in občini je za večino starih ljudi na Gorenjskem težko dostopno, zato potrebujejo pomoč drugih, bodisi pri prevozu ali neposredno pri urejanju zadev. Pri tem jim pomagajo družina, sorodniki, v nekaj primerih tudi socialna oskrbovalka. Nekateri teh opravkov ne zmorejo opraviti sami zaradi bolezni, nekateri pa so raje doma in prosijo za pomoč. Plačevati pomoč za spremljanje po opravkih trenutno ni pripravljen nihče, in sicer zaradi nezmožnosti plačevanja ali ker jim to urejajo domači. Nekateri omenjajo, da bi bili pripravljeni plačati spremstvo po opravkih, če bi bilo to potrebno, npr. v primeru bolezni ali da ne bi obremenjevali družine (*»sicer imam otroke, ampak oni imajo svoje življenje«* C19) oziroma če družina ne bi mogla pomagati (*»Če ne bi blo hčerke, bi morala«* I27a).

4.2 SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

Ljudje, ki prejemajo socialno oskrbo na domu, imajo zelo različne potrebe po pomoči, zato je tudi **delo socialnih oskrbovalk** zelo raznoliko. Nekaterim uporabnikom socialne oskrbovalke prinašajo kosilo, pri pripravi kosila nekaj uporabnikov tudi pomaga po svojih zmožnostih (*»Kadar zmorem, skupaj pripraviva kosilo«* G5). Podobno je pri nakupovanju, saj so tudi pri tem opravilu uporabniki prisotni po svojih zmožnostih. Nekateri nakupujejo sami in jih socialna oskrbovalka le pelje v trgovino (*»me pelje v trgovino«* F2b), nekaterim socialna oskrbovalka stvari vedno pripelje na dom, nekateri pa gredo poleg, ko jim to dopušča trenutno zdravstveno stanje (*»Kadar zmorem, grem z njo, ampak je to le malokrat«* G11). V večini primerov je delo

socialne oskrbovalke pri istem uporabniku vedno enako, le nekaj je primerov, ko je delo socialne oskrbovalke odvisno od trenutnega zdravstvenega stanja uporabnika. Pri nekaterih uporabnikih socialna oskrbovalka skrbi tudi za čistočo stanovanja: brisanje prahu, pometanje, pomivanje posode (*»Po ta večjem mi oskrbovalka pospravi, več pa ne rabim«* H16). Nekaj uporabnikov potrebuje formalno pomoč tudi pri pranju in likanju perila. Nekaj ljudi potrebuje pomoč socialne oskrbovalke pri ogrevanju stanovanja (*»v šporgelt zakuri, kadar je treba«* H4). Nekaterim za to ni treba skrbeti, saj živijo v bloku, in za to poskrbi hišnik. Socialna oskrbovalka pri uporabnikih, ki so v slabšem zdravstvenem stanju, pripravi zajtrk, skuha kavo, bere iz časopisa in pripravi malico. Večina uporabnikov potrebuje pomoč pri umivanju in pri previjanju/menjavi plenice/osebi negi vključno z anogenitalno nego.

Pogostost obiskov socialne oskrbovalke je močno odvisna od potreb posameznika po pomoči, ponekod so dogovorjeni, da po potrebi pogostost obiskov tudi povečajo. Prav tako je pogostost obiskov odvisna od dela socialne oskrbovalke, kar je povezano s potrebami posameznika. Pri uporabnikih, pri katerih socialna oskrbovalka zgolj nakupuje, prihaja le enkrat tedensko, pri katerih pa skrbi za osebno nego, vključno z anogenitalno nego, je pogostost obiskov temu primerno višja. Vendar pri nekaterih uporabnikih, ki potrebujejo več pomoči pri negi, socialna oskrba na domu ne zagotavlja dovolj pomoči. Opozarjajo predvsem na pomoč ob koncih tedna, saj v nekaterih krajih organizacije takrat ne nudijo pomoči. Ponekod morajo zato plačevati tujo osebo (*»Hčerka je našla A, ki pride ob vikendih namesto socialne oskrbovalke«* I12a). Dodatno pomoč poleg socialne oskrbe na domu nekateri potrebujejo tudi pri čiščenju (*»ena gospa hodi počistiti hišo, kadar je potrebno«* I12b). Pogostost obiskov socialne oskrbovalke je odvisna tudi od prejete neformalne pomoči (*»Opere mi nečakinja doma«* A25) in obratno (*»Zvečer tudi pride hčer, da me uredi, pripravi za jest in mi pomaga v posteljo«* I16). Nekateri prejemajo poleg socialne oskrbe na domu še patronažno oskrbo in si želijo več prejete pomoči (*»lahko bi bolj pogosto, ker sem bolna«* A12). Nekateri uporabniki si želijo, da bi imele socialne oskrbovalke več časa za pogovor z njimi (*»samo se jim vedno nekam mudi«* A6). Skrb glede prihodnosti omenjajo le redki, ta je povezana s krajem bivanja (*»Ko pa bom na postelji, bo pa problem, ker ni ceste do hiše«* F9) in z majhnim številom sorodnikov (*»Zame pa nihče ne bo poskrbel«* F27).

4.3 POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM NA DOMU

Kot je že opisano, več ljudi, ki prejema socialno oskrbo na domu, izraža željo oziroma potrebo po izvajanju storitve tudi ob koncih tedna. Nekaj uporabnikov bi potrebovalo pomoč tudi pri zunanjih, težjih delih (*»da bi mi drva za zimo pripravil, pa butarice«* H13). Ljudje, ki niso uporabniki socialne oskrbe na domu, pa trenutno poleg že prejete neformalne pomoči ne potrebujejo nobene dodatne pomoči. Uporabniki socialne oskrbe manj razmišljajo o pomoči v primeru poslabšanja zdravstvenega stanja, le redki omenjajo, da so dogovorjeni za povečanje obsega socialne oskrbe na domu, če bi se pojavila potreba po tem, medtem ko neuporabniki razmišljajo o različnih možnostih. Večina jih ima ob poslabšanju zdravstvenega stanja namen prositi za pomoč družino (*»Domače bi prosila, naj mi pomagajo«* B35), nekateri bi uredili plačano pomoč (*»bi prosila za pomoč in bi tudi plačevala«* Č44), omenjajo tudi socialno oskrbo na domu, vendar ne poznajo izraza socialna oskrba (*»poznam eno žensko, ki hodi na dom, prinese kosilo itd.«* K79, *»Če bi bila bolna, bi se obrnila na socialno službo«* E56). Nekaj pa jih razmišlja o odhodu v dom za stare (*»Šla bi nekam v dom«* E58). Opozorijo pa tudi na finančne težave, če bi bilo treba pomoč plačati (*»Denar bi potrebovala«* D51).

Uporabniki oskrbe na domu v večini ne poznajo **drugih oblik pomoči na domu**. Nekateri omenjajo, da se s tem ukvarjajo njihovi domači (*»so tudi tole socialno oskrbo oni naštimal«* H18), drugi, da ne poznajo, ker ne potrebujejo drugih oblik pomoči. Tisti, ki nujno potrebujejo dodatno pomoč in si jo lahko privoščijo, pa že plačujejo dodatne tretje osebe za nudenje pomoči ob koncih tedna ter za čiščenje stanovanja, vendar je ne nudi organizacija, ampak priložnostno najdena oseba. Ljudje, ki ne prejemajo socialne oskrbe na domu, več razmišljajo o svoji prihodnosti in poznajo oblike pomoči, kljub temu da jih še ne prejemajo. Veliko jih omenja patronažno službo, nekateri vedo za socialno oskrbo na domu, le malo pa jih omenja razvoz kosil. Nekaj jih izpostavlja svoje mnenje, da ljudje nimajo denarja za plačevanje storitev (*»Drug problem pa je, da ljudje nimajo denarja, da bi plačevali razne storitve«*).

4.4 SKRIB ZA STANOVANJE

Večina ljudi, ki so uporabniki socialne oskrbe na domu, **svoje stanovanje ocenjuje** kot primerno. Le malo jih omenja potrebo po spremembah (*»Sčasoma pa bi mi prav prišlo stanovanje v nižjem nadstropju, ker bom vse težje hodila po stopnicah«* G42). Večini uporabnikov socialne oskrbe na domu so v preteklosti že prilagodili stanovanje njihovim

potrebam, kar vpliva na njihovo zadovoljstvo s stanovanjem (*»še lif imam, da me lahko peljejo ven«* I29, *»Kar v spalnici imam pisoar, ker imam take težave«* H59). Pri nekaterih je opaziti sprijaznjenost s stanovanjem (*»opremljen je že tako, kot je«* H54) in finančno nezmožnost narediti spremembo (*»spremenit ne morem nič, saj bi za to potrebovala denar«* G46). Prav tako je sprijaznjenost s stanovanjem opaziti pri ljudeh, ki niso uporabniki socialne oskrbe na domu (*»Stara hiša je, ampak sem v taki navajena živeti«* J25), in prav tako so v večini s stanovanjem zadovoljni. Nekaj ljudem težave povzroča predvsem to, da je stanovanje v previsokem nadstropju. Od tega, kako ocenjujejo svoje stanovanje in koliko so ga v preteklosti že prilagodili, so odvisne njihove želje po spremembah. Tako ima le malo uporabnikov željo po spremembah (*»Mogoče me moti to, ker nimam veliko razgleda«* A39). Tudi nekaj ljudi, ki ne prejemajo socialne oskrbe, govori o želji po spremembah, ki pa so povezane z njihovimi zmožnostmi (*»Rada bi imela tuš namesto kadi«* K39). Omenjajo tudi željo in finančno nezmožnost za odhod v varovano stanovanje.

Pri **vzdrževanju stanovanja** je precej razlik med uporabniki socialne oskrbe na domu in neuporabniki. Nekateri uporabniki ne zmorejo čistiti stanovanja ali pa ga čistijo po svojih zmožnostih, nekateri so pri čiščenju še samostojni, vse pa je odvisno od zdravstvenega stanja uporabnika. Neuporabniki so v večini pri čiščenju stanovanja samostojni oziroma potrebujejo pomoč le pri težjih opravilih čiščenja stanovanja (*»Brisanja po tleh in čiščenja oken pa se loti hčera«* J27). Uporabnikom pri čiščenju pomagajo socialne oskrbovalke ali družina ali pa za to najamejo in plačajo druge ljudi, vendar si to lahko privoščijo le redki. Neuporabnikom pri težjem čiščenju pomaga družina.

Opaziti je velike spremembe glede **zmožnosti plačevanja pomoči** pri vzdrževanju. Nekateri ljudje, ki niso prejemniki socialne oskrbe na domu, s plačevanjem ne bi imelo težav (*»Če bi bilo potrebno, bi plačevala, in bi bila zelo vesela«* Č20), nekateri bi se tega posluževali, če bi cena bila ugodna, nekaj ljudi pa bi pomoč pri čiščenju potrebovalo že sedaj, a ne ve, na koga se obrniti. Malo pa je ljudi, ki ne želijo pomoči tujih ljudi (*»Nočem, da bi k meni hodili tuji ljudje«* B19). Več neuporabnikov opozarja na visoke stroške vzdrževanja stanovanja. Nekaj uporabnikov socialne oskrbe na domu prejema pomoč od Rdečega križa in Karitasa (*»Od Karitasa sem dobila večji hladilnik s skrinjo (razparilcem)«* G47). Za razliko od neuporabnikov, ki bi bili v večini zmožni plačevati pomoč pri vzdrževanju stanovanja, pa bi si to lahko privoščilo le malo uporabnikov socialne oskrbe na domu. Nekaj uporabnikov je celo upravičenih do celotne subvencionirane socialne oskrbe na domu.

4.5 FINANČNA SREDSTVA

Starostna pokojnina je za večino starih ljudi edini dohodek. Nekateri prejemajo invalidsko pokojnino ali socialno pomoč. Redki prosijo tudi za enkratno denarno pomoč (*»enkrat na leto dam prošnjo na občino, to vedno dobim«* F43b). Kljub slabšemu dohodku (*»300 eur pokojnine«* F43b) jih večina meni, da imajo dovolj za pokritje osnovnih stroškov. Nekateri pa menijo, da **višina pokojnine** ni dovolj visoka, zato si je včasih treba poiskati druge vire (*»Treba se je znajti«* C30) oziroma je z denarjem treba previdno ravnati (*»Gre, moram stisnt«* F41). Kar nekaj ljudi govori o slabo urejenem stanju v državi. Menijo, da slabe pokojnine in visoki stroški ne dopuščajo dostojnega življenja (*»Pri takih visokih cenah ne moreš imeti toliko, da bi bilo kdaj dovolj«* E35, *»nikoli nisem uradno živela tukaj, pa moram isto plačat vse davke«* E40). Nekateri so s svojim trenutnim finančnim stanjem zadovoljni in so veseli, da imajo svoj denar, ter upajo, da bo še naprej tako.

Višina dohodkov in prejemkov vpliva na to, **čemu se morajo stari ljudje odreči**. Tako uporabniki kot neuporabniki socialne oskrbe govorijo, da se jim zaradi denarja ni treba odreči osnovnim življenjskim stvarim, na primer hrani, obleki, zdravstvenim pripomočkom, vendar pa ob tem omenjajo skromnost (*»Saj ne zmanjka, živim pa skromno«* D31) oziroma previdno ravnanje z denarjem (*»U Hofer grem, ker je bolj poceni«* F45). Obstajajo pa stvari, ki se jim stari ljudje morejo odreči, ker jim finančno stanje ne omogoča, da bi si jih privoščili. Največkrat omenjajo dopust in izlete, pa tudi masaže in razna srečanja (*»bi šla na srečanje multiplaskleroze«* G57). Predvsem uporabniki socialne oskrbe si dopusta ne morejo privoščiti tudi zaradi bolezni, poleg pomanjkanja finančnih sredstev (*»Na dopust ne morem zaradi bolezni«* G55, *»Seveda tudi finančno ne bi šlo«* G56). Nekateri ljudje si ne glede na to, ali prejemajo socialno oskrbo na domu ali ne, dopusta niti ne želijo.

Za razliko od tistih ljudi, ki niso prejemniki socialne oskrbe na domu, je za večino njenih uporabnikov **sofinanciranje oskrbe** finančno breme. Nekaterim od njih ni treba doplačevati pomoči, saj jo v celoti plača občina. To je odvisno od višine dohodkov in prejemkov uporabnikov. Nekateri razliko plačujejo sami ali jo plačujejo njihovi sorodniki. Uporabniki oskrbe na domu menijo, da socialna oskrba na domu ne vpliva negativno na njihovo finančno stanje (*»Toliko vpliva, da jaz lahko še plačam položnice in najemnino in za nekaj stvari, ki mi jih grejo kupit«* G47).

4.6. STIKI IN DRUŽABNOST

Stari ljudje na Gorenjskem imajo **največ stikov** s svojo družino, sorodniki in s prijatelji. Ljudje, ki ne prejemajo socialne oskrbe na domu, imajo veliko stikov z drugimi ljudmi in so zunaj doma precej bolj aktivni kot uporabniki socialne oskrbe na domu. Nekaj jih je članov različnih društev in skupnosti, v katerih tudi aktivno sodelujejo (*»Pri upokojencih sem še fest aktivna«* E52). Ljudje, s katerimi imajo stike, so člani društva upokojencev, sopevci, sosedje, prijatelji iz mladosti, ženske, s katerimi se srečajo v cerkvi.

Ti ljudje ne izražajo **občutka osamljenosti** tako pogosto kot uporabniki oskrbe na domu, ki pravijo, da so osamljeni, odkar so izgubili svoje bližnje sorodnike in prijatelje. Imajo pa tudi slab občutek, ker so odvisni od drugih ljudi (*»Hudo mi je, da sem bolna in odvisna od drugih«* A59). Uporabniki oskrbe na domu imajo pogosto stik s socialnimi oskrbovalkami. **Socialna oskrbovalka vpliva na občutek osamljenosti ljudi** (*»Odnese mi dolgčas, pa osamljenost«* H83). Ljudje so zadovoljni, ker se z njo lahko pogovarjajo, ji zaupajo (*»njej res lahko vse povem«* G80) in upoštevajo njene nasvete. Moti jih le, da socialne oskrbovalke nimajo veliko časa za pogovor (*»vse so tako prijazne, ampak hitro grejo«* A62). Uporabniki so se obiskov socialne oskrbovalke navadili. Ob njej se počutijo dobro in domače, veselijo se njenih obiskov, vendar pa so večinoma mnenja, da **socialna oskrbovalka ne nadomesti obiskov bližnjih** (*»a ni isto, kot če na obisk pride brat ali sestra«* G85). Socialna oskrbovalka je ponekod ena redkih oseb, ki obiskuje nekatere uporabnike, saj ti nimajo več ne družine ne sorodnikov (*»Saj nimam nikogar«* F65) Nekateri uporabniki omenjajo tudi osebe, ki pridejo k njim ob koncih tedna namesto socialne oskrbovalke (*»z A., ki pride ob vikendih«* I47).

Uporabniki socialne oskrbe na domu v večji meri kot neuporabniki izražajo **željo po več stikih** z drugimi ljudmi. Največkrat si želijo več obiskov z družinskimi člani, s sorodniki, s sorodniki iz tujine, z nekdanjimi sodelavci. Nekateri si želijo več stikov izven stanovanja. Večina ljudi, ki niso uporabniki oskrbe na domu, nima občutka pomanjkanja stikov, saj jih imajo že dovolj (*»Imam že toliko stikov, da si jih v bistvu ne želim več«* C41). Redki izražajo željo po bolj pogostih obiskih nekaterih družinskih članov in sosedov. Večje kot je socialno omrežje starih ljudi, manjše so želje po dodatnem druženju z drugimi ljudmi.

Velikost formalnih in neformalnih stikov vpliva tudi na to, ali bi se stari ljudje odločili za **osebo za druženje** ali ne. Uporabniki oskrbe na domu se večinoma ne bi odločili za osebo za druženje,

ker so zadovoljni z obiski socialne oskrbovalke (*»To se pa tudi s socialno oskrbovalko malo dol usedeva, pozimi, ko je čas«* H91). Oseb za druženje si zaradi slabšega finančnega stanja ne bi mogli privoščiti (*»Ne bi mogla, saj denarno ne zmorem«* G86). Redke od njih so v preteklosti že obiskovale prostovoljke in so bili z njimi zadovoljni. Stari ljudje, ki niso uporabniki oskrbe na domu, prav tako niso izrazili potrebe po osebi za druženje. Možnost plačevanja osebe redki vidijo le v primeru, da bi ta oseba poleg druženja pomagala tudi pri kakšnem drugem opravilu.

5 RAZPRAVA

Z rezultati sva ugotovili, da so potrebe starih ljudi po dodatnih socialnovarstvenih storitvah raznolike, saj so odvisne od vsake posamezne življenjske situacije posebej. Vsak človek je individuum. Kot navaja Breznik (2015: 42), je naloga socialnih delavk in delavcev, da se na heterogene potrebe in želje ljudi odzovejo z individualnim pristopom, ki temelji na uporabniški perspektivi in konceptu pravic.

Ljudje, ki prejemajo socialno oskrbo na domu, imajo zaradi različnih zdravstvenih stanj različne potrebe po pomoči, zato je tudi **delo socialnih oskrbovalk** zelo raznoliko. V nekaterih primerih socialne oskrbovalke prinašajo kosilo, prinašajo stvari iz trgovine, se z uporabniki družijo, kaj pospravijo, tudi likajo in perejo, kuhajo kavo ter pripravljajo malico, veliko pa je uporabnikov, ki pomoč potrebujejo predvsem pri osebni negi z anogenitalno nego. S prejeto pomočjo so uporabniki zadovoljni, prav tako večinoma tudi s pogostostjo obiskov, izpostavljajo pa predvsem potrebo po pomoči ob koncih tedna, saj te v nekaterih občinah ne zagotavljajo. To potrebo izpostavljajo predvsem uporabniki, ki potrebujejo pomoč pri osebni negi, ne izpostavljajo pa je tisti, ki prejemajo pomoč v obliki prinašanja stvari iz trgovine ali prinašanja kosila, in tisti uporabniki, ki to pomoč že prejemajo, saj živijo v občini, ki jim to že zagotavlja. Pogostost socialne oskrbe na domu je odvisna predvsem od potreb, ki jih ima uporabnik, zaradi česar je ta od uporabnika do uporabnika zelo različna. Pomembna se nama zdi tudi informacija, da so v nekaterih primerih prejetja socialne oskrbe na domu dogovorjeni, da jo bodo po potrebi povečali, kar kaže na fleksibilnost organizacije, uporabniku pa to zagotavlja neko varnost. Pri eni izmed najjnih sogovornic so domači uredili, da ob koncih tedna k njej prihaja tretja oseba, ki ji nudi pomoč, kakršno sicer med tednom nudi socialna oskrbovalka. Ta sogovornica je ena redkih, ki s pogostostjo pomoči ni zadovoljna. Pri njej lahko predvidevamo, da bi pomoč potrebovala tudi ob popoldnevih, saj brez pomoči domačih ne zmore niti v posteljo.

Glede poznavanja oblik pomoči sva opazili, da uporabniki socialne oskrbe slabo poznajo druge oblike pomoči starim ljudem, nekateri omenjajo le še patronažno oskrbo. Neuporabniki pa v večini poznajo patronažno službo, nekaj jih govori o socialni oskrbi na domu, vendar ne poznajo pestrosti storitve. Redki vedo za razvoj kosil, prav tako pa ne poznajo nobene druge oblike pomoči starim ljudem. Glede na to sklepava, da so druge oblike pomoči starim ljudem premalo promovirane oziroma jih je v Gorenjski regiji zelo malo. Preverili sva, kje so organizacije, ki nudijo socialno oskrbo na domu; našli sva jih v Cerkljah na Gorenjskem, v Kamniku, v Vodica

in v Radovljici (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2017: socialnovarstvene storitve). Najini sogovorniki pa so večinoma iz okolij, v katerih socialnih servisov ni, to so Kranj z okolico, Škofja Loka z okolico, Tržič, Jesenice. Sklepava, da zaradi tega socialnega servisa niti ne morejo poznati.

Uporabniki socialne oskrbe svoj vsakdan preživljajo manj aktivno kot tisti, ki oskrbe na domu ne potrebujejo. Vsakodnevne aktivnosti pa niso odvisne le od zdravstvenega stanja ljudi, ampak na to vpliva tudi prometna infrastruktura. Ker sva intervjuje izvajali na domovih sogovornic in sogovornikov, sva imeli možnost videti, da večina uporabnikov biva stran od infrastrukture. Prav tako tudi sogovorniki, ki ne prejemajo socialne oskrbe in bivajo na vasi, manj aktivno preživijo vsakdan kot sogovorniki, ki stanujejo v mestu. Ljudje, ki bivajo v mestu in ne prejemajo pomoči na domu, se bolj intenzivno udeležujejo (organiziranih) prostočasnih dejavnosti. Tem ljudem je to tudi bolj omogočeno kot ljudem, ki se zaradi zdravstvenih težav ali zaradi pomanjkanja infrastrukture ne morejo udeležiti teh dejavnosti, kljub temu da bi se radi. Prosti čas naj bi bil čas, ki ga preživimo tako, kot želimo, ali, kot navajajo Flaker et al. (2006: 216), bi prosti čas pozitivno definirali kot dejavnosti, ki jih sami izberemo in imajo pomen za nas same po sebi. Starim ljudem je včasih zaradi določenih okoliščin onemogočeno, da bi čas preživljali tako, kot želijo.

Za potrebe pri skrbi za gospodinjstvo in pri vsakdanjih opravilih stari ljudje potrebujejo več pomoči drugih ljudi. Ljudje, ki prejemajo socialno oskrbo na domu, potrebujejo več formalne pomoči v primerjavi z ljudmi, ki formalne pomoči pri gospodinjskih opravilih ne potrebujejo oziroma jim formalna pomoč še ni potrebna. Pri obeh skupinah ljudi jim največkrat na pomoč priskočijo sorodniki in tudi prijatelji. To je odvisno od socialne mreže ljudi. V enem od primerov gospa živi v Sloveniji brez sorodnikov, zato ji potrebne pomoči pri gospodinjskih in vsakdanjih opravilih ne morejo nuditi družinski člani ali sorodniki, zato pomoč poišče pri prijateljih. Za kuhanje, nakupovanje, pranje, likanje in pripravo ozimnice ljudje, ki ne prejemajo oskrbe na domu, večinoma poskrbijo sami. Uporabnikom oskrbe na domu pa v večji meri pomagajo socialne oskrbovalke. Iz rezultatov sklepava, da so pri skrbi za gospodinjstvo ljudje zadovoljni z delom socialne oskrbovalke. Socialna oskrba na domu je z vidika pomoči pri gospodinjskih opravilih dobro organizirana. Uporabniki pri tem ne potrebujejo dodatne pomoči. Tisti, ki niso uporabniki oskrbe na domu, omenjajo morebitno pomoč pri vsakdanjih opravilih v prihodnosti, če bi bilo to treba. Meniva, da se bodo ljudje, ki niso uporabniki pomoči na domu,

v primeru potrebe po njej še obračali na službe socialne oskrbe na domu in ne na službo socialnega servisa.

Ljudje, ki ne prejemajo socialne oskrbe na domu, za vzdrževanje telesa in osebno higieno poskrbijo sami ali jim pri tem pomagajo domači. Zanimiva ugotovitev najine raziskave pa je, da uporabniki socialne oskrbe na domu koristijo pomoč socialne oskrbovalke poleg pomoči pri umivanju tudi pri friziranju in pedikuri. Storitev socialne pomoči na domu poleg gospodinjske pomoči in pomoči pri ohranjanju socialnih stikov vključuje tudi pomoč pri temeljnih dnevni opravilih. Slednja vključuje pomoč pri oblačenju ali slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb in pri vzdrževanju ter negi osnovnih ortopedskih pripomočkov (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2017: socialnovarstvene storitve). Frizerske in pedikerske storitve storitev socialne oskrbe ne vključuje. Socialne oskrbovalke pri uporabnikih opravijo več dela, kot jim je predpisano. Iz tega lahko sklepava, da se pri uporabnikih oskrbe na domu pojavlja potreba po socialnem servisu.

Urejanje opravkov za vzdrževanje lastne identitete (urejanje opravkov na banki, pošti in občini) je za večino starih ljudi težje dostopno, zato pri tem potrebujejo pomoč drugih ljudi. Pri tem jim največkrat pomagajo sorodniki. V redkih primerih jim pri prevozu pri opravkih pomaga tudi socialna oskrbovalka. Kljub temu da potrebujejo pomoč drugih, pa nihče za to pomoč ni pripravljen plačati formalne pomoči. Nekateri, ki niso uporabniki oskrbe na domu, razmišljajo o možnosti plačevanja te pomoči v prihodnosti, če bi bilo treba. Plačevanje teh storitev je odvisno tudi od velikosti socialnega omrežja ljudi. Najinim sogovornikom pri urejanju opravkov večinoma pomagajo domači, ki jih spremljajo po opravkih. Meniva, da bi se v primeru, da ljudje nimajo družine in drugih sorodnikov, ki bi bili pripravljeni pomagati oziroma so z njimi v slabšem odnosu, za formalno pomoč pri spremljanju pri opravkih odločili pogosteje.

Primernost stanovanja za življenje ocenjujejo kot primerno. Po eni strani odgovarjajo, da so s stanovanjem zadovoljni, po drugi strani pa si želijo takih sprememb v stanovanju, da bi bilo prilagojeno njihovemu zdravstvenemu stanju, na primer namestitve kabine za tuširanje namesto kadi. Ljudje, ki stanujejo v bloku, izpostavljajo težavo, da se njihovo stanovanje nahaja v višjih nadstropjih. S primernostjo stanovanja so nekateri sprijaznjeni, po drugi strani pa, kot navaja Mali (2012:91), stari ljudje potrebujejo posebne prostore oziroma posebno ureditev prostorov,

ki morajo biti prilagojeni njihovim potrebam. Glede na rezultate raziskave meniva, da je realno to za nekatere ljudi nemogoče, saj jim finančna sredstva tega ne omogočajo.

Med uporabniki in neuporabniki socialne oskrbe na domu so pri vzdrževanju stanovanja precejšnje razlike. Tisti, ki niso uporabniki, pri osnovnem čiščenju in urejanju ne potrebujejo veliko pomoči, ker za to poskrbijo sami. Uporabnikom pa že pri osnovnem čiščenju in urejanju priskočijo na pomoč družina in socialne oskrbovalke. Nekateri pa celo najamejo in plačajo osebo, ki jim čisti. Teh je zelo malo, saj si veliko ljudi tega ne more privoščiti s finančnega vidika. Kot navajajo Flaker *et al.* (2008: 128), za vzdrževanje stanovanja ljudje pogosto potrebujejo denar. Veliko ljudi ima težave pri vzdrževanju stanovanja, bodisi zaradi finančne stiske ali ker bi za vzdrževanje potrebovali dodatno pomoč, zato morajo stanovanje prodati. Potrebe po pomoči pri vzdrževanju stanovanja pa nisva zaznali le pri uporabnikih socialne oskrbe na domu, ampak tudi pri neuporabnikih, ki bi za pomoč pri generalnem čiščenju za ugodno ceno tudi plačali. Vendar pa ne vedo, na koga se obrniti. To kaže, da ljudje ne poznajo ponudb pomoči starim ljudem na domu, kot je na primer socialni servis, oziroma bolj verjetno take pomoči v njihovi širši okolici ni oziroma je v manjšem obsegu. Promocija teh pa je slaba, posledično stari ljudje, ki bi se odločili za pomoč, tega ne poznajo.

Ne glede na to, kakšne so potrebe po socialnovarstvenih storitvah starih ljudi, se v večini primerov pojavljajo finančne težave. Stroške socialnega servisa mora vsak uporabnik kriti sam. Za te storitve dela stroškov ne krije občina tako kot pri socialni oskrbi na domu. Nizke pokojnine ljudem ne omogočajo, da bi se odločali za pomoč, ki bi jo morali plačati, čeprav potrebe po socialnem servisu so. Tudi iz rezultatov raziskave *Ugotavljanje potreb starejših na območju Mestne občine Ljubljana* sklepajo, da si zaradi nizkih pokojnin lahko le malo starih ljudi privošči vso pomoč, ki jo potrebujejo (Breznik 2015: 48). Njihovi finančni viri pa pomembno vplivajo na kakovost življenja. Osrednji finančni vir starih ljudi je pokojnina, ta pa je v veliko primerov nizka. Veliko jih je zaradi slabe materialne preskrbljenosti potisnjenih na družbeni rob (Kump *et al.* 2009: 77–78). Kljub nizkemu dohodku večina ljudi meni, da imajo dovolj za pokritje osnovnih stroškov. Pri tem večkrat omenjajo skromnost in previdno ravnanje z denarjem. Obstajajo tudi stvari, ki se jim morajo odreči, ker jim finančno stanje ne omogoča, da bi si jih privoščili. To so dopust, izleti, razna srečanja, masaže ipd. Skromnost, varčevanje in odpoved stvarim, vse to pomeni, da je pomanjkanje denarja pri starih ljudeh težava.

Z upokojitvijo se lahko pojavi pomanjkanje denarja. To pomanjkanje vidimo na vsakem koraku vsakdanjega življenja (prosti čas, stanovanje, druženje ipd.) in vpliva na nizko kakovost življenja (Flaker *et al.* 2008: 172). Uporabniki socialne oskrbe na domu imajo za razliko od drugih dodatno breme sofinanciranje socialne oskrbe. Finančno stanje nekaterih od njih je tako slabo, da socialno oskrbo na domu v celoti plačuje občina. Le kako bi si poleg tega lahko privoščili še plačevanje dodatne pomoči, na primer socialnega servisa? Tudi z raziskavo *Ugotavljanje potreb starejših v Mestni občini Ljubljana* so ugotovili, da so socialnovarstvene oblike pomoči za stare ljudi neprilagojene, saj so velikemu številu ljudi finančno nedosegljive (Breznik 2015: 50).

Socialna mreža ljudi, ki ne prejemajo oskrbe na domu, je po rezultatih sodeč večja kot pri uporabnikih socialne oskrbe. Neuporabniki imajo veliko stikov z ljudmi zunaj doma. Posledično ti ljudje ne občutijo osamljenosti. Občutek osamljenosti je pogostejši pri ljudeh, ki živijo sami in nimajo pogostejših stikov z ljudmi zunaj doma. Ena od sogovornic, ki živi sama, meni, da je človek velikokrat za osamljenost kriv sam. Meniva, da ta trditev ne drži. Na osamljenost ne vpliva človek sam, ampak lahko na to vplivajo različni dejavniki, na primer poseljenost kraja, v katerem živi, in velikost socialne mreže. Ena od sogovornic, ki se počuti zelo osamljeno, živi sama v majhni, višje ležeči vasi, v kateri do različnih pristočasnih dejavnosti nima dostopa. Poleg tega pa se je njena socialna mreža skrčila, saj je preminula že velika večina njene generacije. V Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 pa slabo socialno vključenost povezujejo še z nizkimi prihodki starih ljudi (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 2/21).

Uporabniki socialne oskrbe izražajo željo po stikih z drugimi ljudmi bolj kot neuporabniki. Želijo si več stikov z družino in sorodniki. Kljub temu da so zadovoljni z obiski socialne oskrbovalke, pa menijo, da ta ne nadomesti obiskov, otrok, vnukov in pravnukov. Stari ljudje si ne želijo stikov le z ljudmi svoje starosti, temveč jim veliko pomeni druženje z ljudmi različnih generacij. Medgeneracijsko povezovanje je pomembno tudi v socialnem delu. Socialno delo si mora prizadevati za krepitev medgeneracijskega sodelovanja (Mali 2009: 73). Medgeneracijsko povezovanje je namreč zelo pomembno za celotno družbo, vendar je ogroženo zaradi t. i. sendvič efekta (Creagan 2001: 130). Ljudje so namreč vpeti med zaposlitvijo, skrbjo za lastne otroke in za lastne starše. Poleg tega sodobna družba, ki poudarja storilnost, lov za zaslužkom, zmanjšuje pomen odnosov med vsemi tremi generacijami. Pogosto

mladi nimajo niti možnosti vzpostaviti komunikacije s starimi ljudmi (Mali 2009: 71). V prihodnje bi bilo treba več pozornosti nameniti tudi odpravljanju regionalnih razlik in neenakosti, promociji in razvoju konkretnih oblik medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja, vključevanju različnih družbenih skupin oziroma njihovih predstavnikov v načrtovanje in sprejemanje odločitev na različnih področjih (socialni partnerji, nevladne organizacije ipd.) in spodbujanju prostovoljstva (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020: 3/21).

Iz pogovorov sva ugotovili, da ljudje niso pripravljeni plačati tuje osebe za druženje. Zaznali pa sva, da je pri nekaterih ljudeh prisotna potreba po družabništvu. Ena od sogovornic je med intervjujem večkrat poudarila, da je zadovoljna z družbo socialnih oskrbovalk, a da se jim vedno mudi k drugim uporabnikom. Ne glede na to, da socialna oskrba na domu predvideva tudi pomoč pri ohranjanju socialnih stikov, meniva, da tega ne zagotavlja v zadostni meri. Ugotovili sva, da potrebe po družabništvu so, vendar si tega večina ljudi iz finančnih razlogov ne more privoščiti. V takih primerih pridejo v poštev prostovoljci. Zavedava se, da je prostovoljstva na tem področju premalo, zato bi ga bilo treba razširiti.

Pri raziskovanju potreb starih ljudi po socialnovarstvenih storitvah sva ugotovili, da ne glede na to, ali so stari ljude že uporabniki neke socialnovarstvene storitve ali ne, potrebe so. Vendar pa ravno tako kot različni avtorji, na primer Flaker *et al.* (2007: 10), Škerjanc (2006: 25), opozarjava na to, da mora biti uporabnik sam naročnik storitev in da ima vpliv na načrtovanje storitev.

6 SKLEPI

- S pogostostjo obiskov socialnih oskrbovalk so uporabniki socialne oskrbe na domu v večini zadovoljni, saj socialne službe upoštevajo potrebe posameznega uporabnika.
- Potrebo po pomoči ob koncih tedna izražajo predvsem tisti uporabniki, ki potrebujejo pomoč pri osebni negi z anogenitalno nego. Ti uporabniki oziroma njihove družine plačujejo tretjo osebo za opravljanje storitev, kakršne med tednom zagotavlja socialna oskrba na domu.
- Uporabniki socialne oskrbe na domu poleg storitve, ki jo prejemajo, poznajo še patronažno službo in razvoz kosil. Neuporabniki socialne oskrbe na domu pa poznajo patronažno službo, nekateri tudi socialno oskrbo, le redki pa razvoz kosil. Iz tega sklepava, da je socialni servis na Gorenjskem slabo razširjen in slabo promoviran. Oskrba na domu je sicer razširjena, vendar še vedno premalo promovirana.
- Dejavnosti vsakdana ljudi so odvisne od njihovega zdravstvenega stanja in infrastrukture kraja, v katerem živijo.
- Pri skrbi za gospodinjstvo in pri vsakdanjih opravilih ljudje, ki prejemajo socialno oskrbo na domu, potrebujejo več pomoči kot ljudje, ki niso uporabniki socialne oskrbe na domu. Potrebna pomoč pri skrbi za gospodinjstvo je odvisna od zdravstvenega stanja človeka, zato se ta potreba od uporabnika do uporabnika močno razlikuje.
- Za kuhanje, nakupovanje, pranje, likanje in pripravo ozimnice ljudje, ki ne prejemajo oskrbe na domu, večinoma poskrbijo sami, uporabnikom oskrbe na domu pa v večji meri pomagajo socialne oskrbovalke.
- Nekaterim uporabnikom socialne oskrbovalke pomagajo tudi pri friziranju in pedikuri. Torej ti ljudje potrebujejo pomoč pri storitvah, ki jih ponuja socialni servis.
- Pri urejanju opravkov za vzdrževanje lastne identitete (urejanje opravkov na banki, pošti in občini) starim ljudem največkrat pomagajo sorodniki. Kljub temu da potrebujejo pomoč drugih, pa nihče za to pomoč ni pripravljen plačati formalne pomoči oziroma bi bili pripravljeni le v primeru, če ne bi imeli nikogar od svojcev.
- Večina ljudi, tako uporabnikov socialne oskrbe na domu kot neuporabnikov, ocenjuje svoje stanovanje kot primerno. Na to vplivajo prilagoditve stanovanj

njihovim potrebam v preteklosti in sprijaznjenost, navajenost na stanovanje. Redki pa omenjajo zelene spremembe, kot sta tuš namesto kadi ali pa stanovanje v nižjem nadstropju.

- Potrebo po pomoči pri vzdrževanju stanovanja je opaziti tako pri uporabnikih kot neuporabnikih socialne oskrbe na domu. Razlika med njimi je, da si uporabniki socialne oskrbe na domu to pomoč v večini finančno težje privoščijo in da potrebujejo več pomoči že pri lažjih opravilih. Precej ljudi, ki ne prejemajo socialne oskrbe na domu, bi se za ugodno ceno posluževalo pomoči pri vzdrževanju stanovanja, vendar ne vedo, na koga se obrniti.
- Uporabnikom socialne oskrbe na domu pri opremljanju stanovanja pomagajo tudi organizacije, kot sta Rdeči križ in Karitas.
- Finančno stanje starih ljudi na Gorenjskem je raznoliko, vendar prevladujejo osebe s slabim finančnim stanjem. Kar nekaj je uporabnikov socialne oskrbe na domu, ki imajo zaradi slabega finančnega stanja v celoti plačano storitev socialne oskrbe. Ti ljudje si ne bi mogli privoščiti plačevanja storitev socialnega servisa, le malo je tistih uporabnikov, ki bi si to lahko privoščili oziroma se podobnih storitev že poslužujejo.
- Socialna mreža starih ljudi je odvisna od poseljenosti kraja, v katerem živijo, in s tem povezane oddaljenosti od raznoraznih prostočasnih dejavnosti. Na njihovo socialno mrežo vpliva tudi umrljivost ljudi njihove generacije.
- Uporabniki socialne oskrbe na domu so zadovoljni s socialnimi oskrbovalkami in povedo, da vplivajo na zmanjševanje občutka osamljenosti. Mnogi si želijo, da bi imele več časa za pogovor z njimi, vendar pa pravijo, da socialna oskrbovalka ne more nadomestiti obiskov bližnjih.
- Ljudje ne bi plačevali osebe za družabništvo, le redki bi se za to odločili v primeru, če bi oseba poleg družabništva pomagala še pri kakem drugem opravilu.

7 PREDLOGI

V pogovorih z uporabniki socialne oskrbe na domu sva zaznali, da si želijo več časa za pogovor s socialnimi oskrbovalkami. Predlagava, da bi zato pri socialni oskrbi na domu povečali delež družabništva. Zavedava se, da pri tem nastane težava z vidika financ in razporejanja delovnega časa socialne oskrbovalke, zato za zagotavljanje individualne pomoči dodajava predlog razširitve prostovoljstva v namen družabništva s starimi ljudmi. Predlagava še razvijanje skupin za samopomoč za stare ljudi, ki živijo doma, oziroma ustanavljanje dnevnih centrov tudi na podeželju. V ta namen bi bilo treba v nekaterih primerih organizirati tudi prevoz. Zavedava se, da tudi pri tem nastanejo težave finančne narave, zato meniva, da bi bilo treba raziskati možnosti za izvedbo tega.

Nekateri uporabniki socialne oskrbe na domu nujno potrebujejo vsakodnevno pomoč, posebej tisti, ki potrebujejo pomoč pri osebni negi z anogenitalno nego. Zato bi morale organizacije v vseh krajih nuditi socialno oskrbo na domu tudi ob koncih tedna. Prav tako bi bilo smiselno zagotavljanje pomoči tudi popoldan, saj pomoč v tem času prav tako ni zagotovljena v vseh krajih.

Z raziskavo sva ugotovili, da precej starih ljudi potrebuje raznovrstne pomoči, ki jih izvaja socialni servis. Vendar pa je primer vsakega posameznika individualen, vsak ima svoje potrebe in na vsakega posameznika ter na njegove potrebe vplivajo drugačni dejavniki. Vsak tudi drugače razume, interpretira zadeve. Nekateri najini sogovorniki so povedali, da bi plačevali pomoč pri čiščenju za ugodno ceno. Treba pa je raziskati, kaj za posameznika pomeni ugodna cena. Zato meniva, da se je treba z vsakim posameznikom, ki ima potrebe po storitvah socialnega servisa, individualno pogovoriti in raziskati njegove možne vire pomoči. Tudi če nekdo nima finančnih sredstev, da bi si lahko privoščil storitev socialnega servisa, bi s poglobljenim pogovorom in raziskovanjem njegovega življenjskega sveta lahko prišli do za uporabnika ustreznih rešitev. Najin predlog je torej, da se z ljudmi, ki potrebujejo pomoč socialnega servisa, a si tega ne morejo privoščiti ali si težko privoščijo, razišče njihove možne vire pomoči. Torej da se upošteva metodo osebnega načrtovanja in izvajanja storitev (Flaker *et al.* 2013) oziroma metodo individualnega načrtovanja z udejanjanjem ciljev (Škerjanc 2006).

Na Gorenjskem je socialni servis slabo razširjen, potrebe po njem pa so, zato bi ga bilo treba razširiti. Zavedava se, da je težava v finančnem stanju ljudi, ker storitve socialnega servisa niso

sofinancirane, torej bi ljudje morali storitve plačati sami v celoti. Rešitve vidiva v pridobivanju drugih finančnih virov, ki bi sofinancirali storitve (sponzorstvo ipd.).

Zaznali sva, da stari ljudje slabo poznajo storitev socialne oskrbe na domu. Zato meniva, da bi se jih moralo bolj seznaniti, kaj oskrba na domu ponuja, komu je namenjena in kako se izvaja. Za to bi bila potrebna večja promocija oskrbe na domu prek medijev (radia, časopisa, televizije, pošiljanje letakov na dom ipd.).

8 LITERATURA

- Ambrožič, M., Mohor, Š. (2015), Metode socialnega dela s starimi ljudmi in njihova uporaba pri delu z ljudmi z demenco. *Socialno delo*, 54, 1: 53 – 62.
- Breznik, D. (2015), *Prilagojenost socialnovarstvenih oblik pomoči starim ljudem v mestni občini Ljubljana*.
- Bucher – Koenen, T., Mazzonna, F. (2013), *The recent economic crisis and old-age health in Europe*. V: Börsch – Supan, A. et al. (ur.), *Active ageing and solidarity between generations in Europe*. First results from SHARE after the economic crises, 233 – 42. Berlin: De Gruyter. 233 – 42.
- Creagan, E. T. (2001), *Klinika Mayo o zdravem staranju : odgovori za uspešno tretje življenjsko obdobje*. Ljubljana: Educy.
- Černič Istanič, M., Filipovič Hrast, M., Hlebec, V., Jelenc – Krašovec, S., Kavčič, M., Knežević Hočevar, D., Kupm, S., Mali, J. (2014), *Oskrba starejših v skupnosti: dejavnosti, akterji in predstave*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Drole, J. (2015), *Analiza stanja na področju dolgotrajne oskrbe in predlogi rešitev – poročilo projekta aha.si – aktivno in zdravo staranje v Sloveniji*. V: Ros McDonnell, Bogataj, D. Kavšek, M. (Ur.), *Dolgotrajna oskrba: izzivi in priložnosti: Oskrbovalni in bivalni vidiki*. Ljubljana: Medifas & Skupnost socialnih zavodov Slovenije: 28 – 32.
- Flaker, V. (2015), *Prispevki k taksonomiji socialnega dela in varstva.*, Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V. (2013), *K taksonomiji (storitev) socialnega varstva, (delovno gradivo), Varianta 2*. 1. 0, 13. 5. 2013. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Mali, J., Rafaelič, A., Ratajc, S. (2013), *Osebno načrtovanje in izvajanje storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Cuder, M., Nagode, M., Podbevšek, K., Podgornik, N., Rode, N., Škerjanc, J., Zidar, R. (2007), *Vzpostavljanje osebnih paketov storitev: Poročilo o pilotskem projektu*

»Individualiziranje financiranja storitev socialnega varstva«. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Gjura Luci, R., Požaršek, T., (2016), *Celostni pristop pri zagotavljanju pomoči na domu*. V: Batič, L., Pišot, R., Tomšič, M., Sedmak, M., Hrovatin, J., Maraž, D., Preglau, M. (2016), *Aktivno in kvalitetno staranje v domačem okolju (A-Qu-A) : Norveški finančni mehanizem 2009-2014 = Active and quality aging in home environment (A-Qu-A) : Norwegian financial mechanism 2009-2014*. Ljubljana: Solos.

Heikkinen, R. L. (2004), *The experience of ageing and advanced old age: a ten year follow up*. Ageing Society 24: 567 - 582.

Hlebec, V., Kavčič M., Filipovič Hrast, M., Vezovnik, A. Trbanc, M. (2010), *Samo da bo denar in zdravje: življenje starih revnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hlebec, V., Nagode, M., Filipovič Hrast, M. (2014), *Kakovost socialne oskrbe na domu: vrednotenje, podatki in priporočila*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hojnik Zupanc, I. (1999), *Samostojnost starega človeka v družbeno – prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hvalič Touzery, S., (2007), *Družinska oskrba starih družinskih članov*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Hvalič Touzery, S., (2014), *Zdravje, počutje in zadovoljstvo z življenjem najstarejših starih v Sloveniji. Teorija in praksa: revija za družbena vprašanja*. 51, 2/3: 458 – 474.

Hvalič Touzery, S., (2017), *Osamljenost starih ljudi*. V: Inštitut Antona Trstenjaka. Gerontologija: Slovar. Dostopno na: <http://www.inst-antontrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1025.html> (10. 5. 2017).

Imperl, F. (2012), *Kakovost oskrbe starejših – izziv za prihodnost*. Logatec: Firis Imperl & Co: Seniorprojekt.

Nagode, M., Kovač N. (2017), *Analiza storitev, opravljenih na podlagi dovoljenja za delo*. V: Inštitut RS za socialno varnost. Dostopno na: <http://www.irssv.si> (20. 2. 2017).

Kožuh Novak, M. (2009), *Kako rešiti problem staranja prebivalstva?: Povzetki z mednarodnega seminarja o staranju svetovnega prebivalstva in razvoju*. V: Kožuh Novak, M., Banovec, T. (ur.), *Starajoča se družba: čas za nove izzive*. Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije (zbirka dokumentov).

Kump, N., Stropnik, N. (2009), Staranje prebivalstva v Sloveniji. V: Hlebec, V. (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej (77 – 93).

Mali, J. (2009), Sožitje med generacijami, kot ga razumemo v socialnem delu: sožitje generacij. V: Bezjak, S. (ur), *Vloga starejših v sodobni slovenski družbi: zbornik*. Ljubljana: Inštitut Hevrecka (70-76).

Mali, J. (2002), Starost, emocije in emocionalno delo v domovih za stare. *Socialno delo* 41, 6: 317 – 323.

Mali, J. (2011a), Pogled z vidika skrbi za stare ljudi. *Socialno delo*, 50, 1: 59-62.

Mali, J. (2011b), Uvajanje zagovorništva starejših oseb. V: Tratnik – Volasko, m. (ur.), *Zagovorništvo starejših*. (Zbornik referatov in razprav, 2011, št. 1). Ljubljana: Državni svet Republike Slovenije (15 – 27).

Mali, J. (2012), *Uvajanje dezinstucionalizacije na področju oskrbe starih ljudi*. *Čas. krit.znan.*, 39, 250: 128 – 137.

Mali, J. (2013a), *Dolgotrajna oskrba v mestni občini Ljubljana*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mali, J. (2013b), Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo*. 52,1.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2017), Delovna področja: Sociala: Socialnovarstvene storitve. Dostopno na: <http://www.mddsz.gov.si/en/> (16.5.2017).

Ramovš, J. (2003), *Kakovostna starost: Socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antota Trstenjaka.

Ramovš, J., Lipar, T., Ramovš, M. (2012), Oskrba onemoglih ljudi. *Kakovostna starost*, 15 (3): 3 – 32.

Rant, M. (2012), Samostojnost in pomoč starim ljudem pri vsakdanjih opravilih. *Kakovostna starost*, 15 (3): 33 – 42.

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020. Dostopno na <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/113130> (20. januar 2016).

Saražin Klemenčič, K. (2012), Aktivno staranje in medgeneracijska solidarnost v Evropski Uniji – v številkah. *Kakovostna starost*, 15, 3: 71 – 79.

Škerjanc, J. (2006), *Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev: pomen uporabniškega vpliva pri zagotavljanju socialnovarstvene storitve*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Smith, A. (2009), *Ageing in urban neighbourhoods: Place attachment and social exclusion*. Bristol: policy press.

Šircelj, M. (2009), Staranje prebivalstva v Sloveniji. V: Hlebec, V. *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej (15 – 43).

Škerjanc, J. (2006), *Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev: pomen uporabniškega vpliva pri zagotavljanju socialnovarstvene storitve*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Šugman Bohinc, L., Rapoša N, P., Škerjanc, J. (2007), *Življenjski svet uporabnika: Raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje željenih zapletov*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zelena knjiga Sveta Evrope. Izboljšanje duševnega zdravja prebivalstva. Pot k strategiji na področju duševnega zdravja. Bruselj, 14. 10. 2005.

Zakon o socialnem varstvu (1992), Ur. l. RS 3/07 [3/07](#). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO869> (15. 2. 2017).

9 PRILOGE

Priloga št. 1: Vprašalnik

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan?

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga?

Kako skrbite za vzdrževanje vrta?

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali?

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)?

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini?

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku)

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje?

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga?

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali?

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?)

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega?

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva)

Kakšen strošek vam prinaša oskrba na domu? Kako to plačilo vpliva na to, kaj si lahko privoščite?

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov?

S katerimi ljudmi si želite več stikov?

Koga bi radi, da vas še obišče? Se počutite osamljene?

Kako socialna oskrbovalka vpliva na občutek vaše osamljenosti? Oz. Kako socialna oskrbovalka vpliva na to, da se ne počutite osamljene?

Kako se počutite, ko vas obišče socialna oskrbovalka?

Kako obisk socialne delavke nadomesti obisk vaših najbližjih?

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali?

ZDRAVJE

Kakšno je vaše zdravje? Ali potrebujete kakšno pomoč?

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku?

OBLIKE POMOČI NA DOMU

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih? Na koga bi se obrnili?

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejema ljudje na domu ste že slišali?

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

Prosim vas, da opišete običajen potek pomoči na domu!

Kako pogosto vas obiskujejo socialne oskrbovalke? Se vam zdi to dovolj pogosto glede na vaše potrebe?

Kakšno pomoč bi še potrebovali?

Ste morda že slišali za še kakšne druge oblike pomoči, ki jo lahko prejimate na domu?

Priloga št. 2 : Prepis intervjujev in izbor relevantnih delov besedila

Intervju A

Starost osebe: 76

Spol: Ž

Živi sama v najemniškem stanovanju večstanovanjske hiše

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU IN POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM NA DOMU

Prosim vas, da opišete običajen potek pomoči na domu! Ja s socialne pridejo. /Prinesejo mi hrano in mam kdaj za več dni/1, ker bolj malo jem. /Vprašajo me če kaj rabim s trgovine, pol mi pa prinesejo/2.

Kako pogosto vas obiskujejo socialne oskrbovalke? Ja /socialne pridejo v torek pa četrtek/3 pa še enkrat na teden pride ena da me okopa/3a.

Se vam zdi to dovolj pogosto glede na vaše potrebe? /Pa pridejo pogosto/4, /dvakrat na teden/5, /samo se jim vedno nekam mudim/6. /Naredijo svoje in potem gredo/7.

Bi radi videli, da bi ostale dalj časa? /Ja bi kdaj lahko malo poklepetali/8, ker so tako prijazne vse.

Kakšno pomoč bi še potrebovali? /Pa saj že imam pomoč/9. S socialne pridejo, samo one hitro opravijo. Pa /nečak in nečakinja prideta/10. /Patronažna tudi pride vsake toliko časa malo pogledat/11, /lahko bi bolj pogosto, ker sem bolna/12. Ste morda že slišali za še kakšne druge oblike pomoči, ki jo lahko prejimate na domu? /Nisem/13. (razložim, da obstaja več oblik pomoči na domu. Povem ji nekaj več o socialnem servisu).

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? /Ves dan imam prižgano televizijo in jo gledam/14 pa če tudi ni nič zanimivega na sporedu. /Kdaj pride kdo k meni/15. /Največkrat s socialne, ampak one tako hitro odidejo/16.

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Hrano mi prinesejo s socialne/17. /Ne vsak dan/18. Kdaj da imam za več dni. /Danes mi je kosilo prinesla nečakinja/19 pa mi nič ne paše jesti. /Iz trgovine mi kaj malega prinesejo socialne/20, /kdaj mi pa kaj prinese tudi nečakinja/21 /pa saj ne rabim veliko/22. /Socialne prinesejo iz trgovine enkrat na teden/23. /Nečakinja ne toliko/24. /Opere mi nečakinja doma/25, potem pa /prinese in mi zloži in preobleče posteljo če je potrebno/26.

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Nimam vrta/27.

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? /Stanovanje na hitro kdaj pomeđe kakšna socialna/28, samo po tleh malo pomeđe. /Rabila bi nekoga, ki mi malo bolj počistil stanovanje/29. /Plačevati pa ne bi mogla, ker nimam denarja/30.

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /S socialne me okopajo in umijejo lase/31.

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? Jaz nisem šla iz stanovanja že od kar sem padla. /To vse urejajo nečak in nečakinja/32.

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku). /Ne morem iz stanovanja ker so stopnice in tudi hodim težko, ker sem bolna/33.

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Meni je stanovanje všeč, kar jaz rabim/34.

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? Stanovanje /sama ne morem čistiti/35. /Včasih mi socialne malo pomagajo/36, /ampak pravijo da nimajo časa/37.

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Ne rabim veliko sprememb/38. Tako pač je. /Mogoče me moti to, ker nimam veliko razgleda/39, samo strehe sosednjih stavb.

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka)? Imam /ravno toliko pokojnine, da plačam položnice, najemnino in hrano/40.

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Ne pojem veliko, tako da za hrano ne zapravim veliko denarja/41. /Pripomočkov pa ne rabim saj sem ves čas v stanovanju/42. Po stopnicah ne morem hodit, tako da sem samo v stanovanju.

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva)? /Pa nič/43. /Hrana mi ne paše/44. /Pohištva ne rabim/45.

Kakšen strošek vam prinaša oskrba na domu? Kako to plačilo vpliva na to, kaj si lahko privoščite? /Nekaj mi plačajo, nekaj pa jaz plačam/46. /Toliko vpliva, da jaz lahko še plačam položnice in najemnino in za nekaj stvari, ki mi jih grejo kupit/47.

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /Imam dva nečaka in eno nečakinjo/48. /Nečakinja me obiskuje dvakrat ali trikrat na teden/49. /Nečak tudi pride pogosto/50. /Eden od nečakov pa se je preselil v Bosno/51.

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Sem kar zadovoljna s temi obiski/52, ker dobro poskrbijo zame. /Obišče me veliko ljudi ampak hitro gredo/53. Edino /s sosedi se pa ne obiskujemo/54. /Poznamo se samo na videz/55, nismo skregani, razumemo se pa tudi ne.

Koga bi radi, da vas še obišče? /Bi si želela videti nečaka, ampak je v Bosni/56. Imela sem tudi /dobro sodelavko, ki me je večkrat prišla obiskat, zdaj pa jo že dolgo ni bilo/57.

Se počutite osamljene? /Sem osamljena/58. /Hudo mi je, da sem bolna in odvisna od drugih/59.

Kako socialna oskrbovalka vpliva na občutek vaše osamljenosti? /Če se z mano malo pogovarja je fino/60, /velikokrat pa mora iti ker ima toliko dela/61.

Kako se počutite, ko vas obišče socialna oskrbovalka? /Vse so tako prijazne, ampak hitro grejo/62.

Kako obisk socialne delavke nadomesti obisk vaših najbližjih? /Saj pridejo tudi nečaki kar pogosto/63, kljub temu, da pridejo s socialne.

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? /So hodile že k meni punce, prostovoljke in so se pogovarjale z mano/64. /Bile so prijazne punce in sem bila zadovoljna z njimi/65, ker te s socialne nimajo časa, da bi se kaj pogovarjale.

Intervju B

Starost: 83

Spol: Ž

Živi v sama v prvem nadstropju hiše, nad njo stanuje hčerka z družino

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? /Zjutraj mal pospravim/ (1), nato pa /grem na vrt/ (2) ali /pa na sprehod rada hodim/ (3). /Imam tudi rože in jih rada sadim/ (4). /Včasih grem na kakšen obisk/ (5).

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Včasih sem skuhala za vse domače/ (6). /Zdaj pa ni treba ker skoraj nobenega ni več doma/ (7). /Vsak mesec enkrat grem sama v trgovino/ (8). /To me peljejo/ (9). /Hčerka ali pa kateri od vnukov me pelje/ (10). Če mi pa kaj zmanjka sproti pa naročim domačim (11).
Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /V vrtu lahko in tudi rada delam/ (12). /Veliko mi tudi pomagajo/ (13). /Če je treba kaj prenesti, ker tega pa ne morem več sama/ (14).

Kdo vam pomaga? /Domači/ (15).

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? /Ne to pa ne/ (16). /Veliko še sama naredim/ (17). /Kar pa ne morem mi pa pomagajo domači/ (18). /Nočem, da bi k meni hodili tuji ljudje/ (19).

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Še vedno skrbim zase sama/ (20). /K frizerju grem enkrat na mesec, da mi naredi trajno/ (21). /potem pa me kdaj tudi vnukinja ostriže/ (22). /Ob sobotah pa me hčerka navije/ (23).

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Vse ureja hčerka/ (24). Ona tudi dela na banki.

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku). /Za enkrat mi ni treba, ker mi vse uredijo domači/ (25).

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Zame je stanovanje odlično/ (26). Res /zame je lepo stanovanje/ (27). /Po moževi smrti sem ga obnavljala/ (28).

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Pospravljam in čistim ga sama, ker še zmorem/ (29). /Vsake toliko časa morem prebelit/ (30). /To mi pa pride eden pobelit/ (31). /Pomagajo mi če je treba kaj težkega prenesti/ (32).

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Nobelih sprememb ne rabim, sem čisto zadovoljna/ (33).

DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?) /Srečna sem ker imam svoj denar/ (34). /Upam da bo tako tudi ostalo/ (35). /Če mi pa kdaj kaj zmanjka, mi pa kdo posodi in potem vrnem/ (36). /Za enkrat se mi ni treba bilo še čemu odreči/ (37).

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Ne nimam tega občutka, da bi se mogla čemu odreči/ (38).

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hran, nakup pohištva) /Nimam želje po dopustu/ (39). /Moja edina želja je zdravje, da lahko poleti grem v gozd/ (40).

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /Z domačimi/ (41). /Imam šest otrok in že ogromno vnukov/ (42). /Najbolj mi je všeč da vsi radi pridejo domov/ (43).

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Pa ne vem, po hišah ne hodim rada pa tudi časa nimam/ (44). /Kdaj grem h kakšni prijateljici/ (45).

Koga bi radi, da vas še obišče? /Nimam občutka, da bi mi še kdo manjkalo/ (46).

Se počutite osamljene? /Čisto nič se ne počutim osamljene/ (47). /Dan si hitro zapolnim/ (48).

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? /To pa nimam preveč želje po vsakdanjih obiskih/ (49). /Ne bi tega plačevala, ker se mi zdi, da mi družbe ne manjka/ (50).

Kaj pa, da bi k vam prihajala neka oseba na primer enkrat na teden za druženje? /To, da bi imela kdaj pa kdaj kakšne obiske to pa ja, ker pogovarjam se rada/ (51). /Samo rada pa tudi poznam te osebe/ (52).

POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih? /Domače bi prosila naj mi pomagajo/ (53).

Na koga bi se še obrnili? /Na otroke, vnuki, tudi pravnuki bi že pomagali/ (54).

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejmete na domu ste že slišali? /Poznam patronažno, ko pride če je kdo bolan/ (55).

Ste že slišali za pomoč na domu? /Ja sem že slišala, ko pridejo k tistim, ki so bolni/ (56).

Intervju C

Starost: 79

Spol: Ž

Živio sama v šestem nadstropju stolpnice

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? /Delavno/ (1). /Vodim ročna dela v društvu upokojeencev/ (2). /Ker nimam dovolj denarja malo šivam in kdaj pa kdaj tudi kaj prodam/ (3). Ampak ne tako veliko, ker metraža blaga je izredno draga. /Kdaj popazim tudi na pravnuka/ (4). /Anketiram ljudi v projektu starejši za starejše/ (5).

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Za vso gospodinjstvo poskrbim sama/ (6). /Tako perem, likam, kuham/ (7). /To še vse zmorem sama in zaenkrat ne rabim nobene pomoči/ (8).

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Imam manjši vrt in sama skrbim zanj/ (9) oziroma /kdaj mi pomagajo sorodniki/ (10).

Kdo vam pomaga? /Sin in vnuk sta mi letos preštihala vrt/ (11).

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? /Zelo dobrodošla bi bila v primeru če bi bila nesposobna/ (12). /Delno bi jo lahko plačevala, ampak bi mogla fest šparat/ (13).

*Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Vse lahko še sama/ (14). /Tudi ostrižem se sama/ (15). Ne vem če sem bila dvakrat v desetih letih pri frizerju. /Pedikuro tudi sama delam/ (16).
*Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Vse sama urejam/ (17).
*Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku). /Če bi bilo potrebno, seveda/ (18). /Na primer v primeru demence ali težke bolezni/ (19), /sicer imam otroke, ampak oni imajo svoje življenje/ (20).***

SKRB ZA STANOVANJE

*Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Meni se zdi dobro/ (21). /Jaz se v njem dobro počutim/ (22), /edini problem je v tem, da živim v 6 nadstropju/ (23).
*Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Vse sama urejam/ (24). /Edino pobeli mi sin tukaj v stanovanju/ (25).
*Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Nobene spremembe ne rabim/ (26), /sem zadovoljna s tem kar imam/ (27).***

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?) /Če bi gledala samo pokojnini potem nimam dovolj/ (28). /Bi bila podhranjena/ (29). /Treba se je znajti/ (30). /Trenutno sicer mi nič ne zmanjka (31), na izlete ne hodim/ (32). /Edino kar mi zmanjka pa je, da bi lahko pomagala otrokom/ (33).

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Izletom ali dopustu/ (34). /Ne osnovnim živilom se mi ni treba odreči/ (35).

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hran, nakup pohištva) /Glede obleke že skupaj spravim/ (36). /glede pohištva pa moram edino našparati za pomivalni, pralni stroj in za druge stroje/ (37).

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /Od starih in mladih/ (38). /Sin, vnuk, pravnuk/ (39), /kolegice na društvu. 24 nas je članic, ki hodijo k men na ročna dela/ (40).

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Imam že toliko stikov, da si jih v bistvu ne želim več/ (41).

Koga bi radi, da vas še obišče? /Na obiske pa hodijo, kar naprej imam nekoga/ (42). /Tudi za pomoč me prosijo/ (43). /Tukaj v mestu se ljudje ne obiskujejo tako, kot na podeželju, kjer sem odraščala/ (44). /Tukaj smo vsi bolj zase/ (45). /Ljudje v mestu so zelo nezaupljivi/ (46).

Se počutite osamljene? /Ne ne počutim se osamljene/ (47).

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? /Imam ves čas koga, tako, da ne rabim dodatne družbe/ (48).

ZDRAVJE

Kakšno je vaše zdravje? /Počutim se bolj tako/ (49). /Sem ravno po infarktu/ (50).

Kakšno pomoč glede vašega zdravja bi potrebovali? /Z domačimi zdravili malo poskušam/ (51).

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku? /To bi pa lahko bilo precej aktualno, ker sama nisem ravno večša v jemanju zdravil/ (52).

POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih? /Najprej bi se obrnila na domače/ (53).

Kakšno pomoč bi še potrebovali? /Trenutno ne potrebujem še nobene pomoči/ (54), upam, da jo tudi ne bom, lahko pa se zgodi marsikaj.

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejmete na domu ste že slišali? Ja to pa dobro poznam. Ravno zdaj /sem bila na enem sestanku o tem, kako so ljudje v Kranju postali nezaupljivi. To so povedale tiste, ki delajo na pomoči na domu/ (55). To je eden od velikih problemov. /Drug problem pa je, da ljudje nimajo denarja, da bi plačevali razne storitve/ (56).

Intervju Č

Starost: 79

Spol: Ž

Živi sama v šestem nadstropju stolpnice

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? Zelo pestro. /Enkrat na teden hodim na fitnes/ (1). /Dvakrat do trikrat na teden na kolo/ (2). /Grem na bližnje hribe/ (3). Potem nekaj časa gre tudi za /nakupovanje/ (4). /Enkrat na teden greva s prijateljico hodit/ (5). /Dvakrat na teden imam pevske vaje/ (6). /Imamo veliko koncertov/ (7). /V gledališče hodim/ (8). Potem /v knjižnico/ (9), pa tudi /tv malo gledam/ (10).

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Kuham/ (11), /pospravljam/ (12)... /zavese operem/ (13), /okna pomijem/ (14), /Vse sama/ (15).

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Nimam vrta/ (16).

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? Meni /še ni potrebno/ (17), ker /lahko še vse sama naredim/ (18). N/a splošno se mi pa zdi koristno/ (19). /Če bi bilo potrebno, bi plačevala in bi bila zelo vesela/ (20).

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Vse sama/ (21). /K frizerju grem vsake toliko časa/ (22).

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Vsa sama uredim/ (23).

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku). /Ne rabim/ (24)

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Je zelo primerno/ (25), ker je /toplo, suho/ (26).

Kako zmorete stanovanje urediti, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Lahko/ (27).

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Jaz nič/ (28). Res je /veliko prostora, ampak me ne obremenjuje/ (29).

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje. Jaz /imam višino pokojnine tako, da mi to ne predstavlja problema/ (30).

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Ne/ (31).

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hran, nakup pohištva) /Kakšnih dragih potovanj, to ne pride v poštev/ (32).

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /S prijateljico iz mladosti/ (33). /domačimi/ (34). /s pevci/ (35). /sosedo/ (36). /Prijatelj imam veliko že od prej/ (37).

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Nimam tega občutka/ (38).

Se počutite osamljene? /Ne/ (39). Ampak /mora človek sam nekaj narediti, da ni osamljen/ (40).

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? /Ne rabim/ (41)

ZDRAVJE

Kakšno je vaše zdravje? /V redu/ (42).

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku? /Ne/ (43).

POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih? Potem /bi prosila za pomoč in bi tudi plačevala/ (44) za to.

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejimate na domu ste že slišali? Ja sem /slišala, da pridejo pomagat pri spremstvu na pošto, na banko in podobno/ (45). Ali /če je treba pridejo koga umiti/ (46).

Intervju D

Starost: 81

Spol: Ž

Živi sama v stanovanju bloka

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? /Malo delam/ (1). /malo počivam/, /grem na sprehod/.

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? /Kuham redno vsak dan/, /perem in likam sama/. Tudi /nakupujem sama/. /Z ozimnico ne pretiravam/. /ker nimam kam dati/.

Kdo vam pri tem pomaga? /Za enkrat ne rabim pomoči/.

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Nimam vrta/. /Imam vrt pri sinu in hčerki/. /tam dobim če kaj potrebujem/.

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? /Za enkrat ne/. /Imam majhno stanovanje in lahko skrbim zanj/.

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Normalno sama/. /Imam snaho frizerko, ki me pobarva dvakrat mesečno/, /sama pa se navijem/.

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Ko dobim položnice grem plačat/. /Vse sama urejam/.

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku). /Za enkrat ne rabim/.

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /V redu/. /kuhinjo, stranišče, spalnice imam/. /To pa tud rabim/.

Kako zmorete stanovanje urediti, vzdrževati, čistiti, opremljati? /Prav lahko ne/. /Pospravim toliko kot morem/. /Drugače pa je vzdrževanje stanovanja drago/.

Kdo vam pri tem pomaga? /Nihče/.

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Jaz ne za moja leta/.

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete)? /Zanič/. Imam majhen penzion kljub 40 let delovne dobe. /Povrhu vsega je pa še vse slabo urejeno/. 2 let čakaš na zobe.

Za katere stvari vam trenutno zmanjka? /Saj ne zmanjka, živim pa skromno/. /Včasih sem brez denarja, ampak smo prvega pa ga imam spet/.

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? Ne /za hrano in to mi ne zmanjka/, /zmanjka mi pa za na primer toplice si težko privoščim, pa za kakšno masažo/. Ker ena masaža ne pomaga, več pa je drago.

ZDRAVJE

Kakšno je vaše zdravje? Ali potrebujete kakšno pomoč? /Moje zdravje je bel tako./ /Ležim 14 dni zaradi hrbita./ /zdaj sem trenutno stabilna./ /Tudi štيتnico sem imela, rakovega izvora/, sem bila operirana, zaradi tega imam zdaj tablete, ki jih jemljem vsak dan.

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku? /Še ni potrebno./

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /S prijateljico/, /z otrokoma/, /z upokojenci./ /Vsak dan grem tudi k sosed na kavo./

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Imam veliko ljudi s katerimi se družim./

Se počutite osamljene? /Ne nič./ /Sem prav vesela da se doma lahko sama v posteljo uležem./ /Moj mož je bil alkoholik in z njim nisem imela lepega življenja./

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? /Brez potrebe./

OBLIKE POMOČI NA DOMU

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih? /Jaz bi se obrnila na otroke./

Kakšno pomoč bi še potrebovali? Denar bi potrebovala.

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejemajo ljudje na domu ste že slišali? Za nego na domu sem že slišala.

(Pogovarjali sva se o pomoči na domu in socialnem servisu)

Intervju E

Starost: 72

Spol: Ž

Živi sama v hiši

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? /Delam na vrtu/, /hodim na delavnice/, /nordijska hoja/, /sodelujem v projektu starejši za starejše/, /ročna dela./

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? /Za vse poskrbim sama./ /S prijateljico včasih kuhava enkrat jaz, enkrat ona za obe./ /Perem sama/, /zlika mi pa velikokrat prijateljica./ /Veliko ozimnice naredim/, /čežano delam/, /marmelado./

Kdo vam pri tem pomaga? /To še vse sama naredim/, /včasih pa mi prijateljica pomaga./

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /V vrtu veliko delam./

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? Za eno pametno ceno ja./ /Doma bi imela neko žensko, da bi mi pomagala/ npr. /na vrtu/, /pri pospravljanju, pomivanju oken, pranju zaves./ Jaz imam /dva stanovanja in še en apartma in ne glede na to da nihče ne živi ves čas notri, ga je potrebno vzdrževati in pospravljati./

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kapanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? Jaz /grem dvakrat na leto k frizerju pa je dosti/, /ostalo vse sama urejam./

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Vse te stvari imam urejene v Nemčiji./ /Vse še sama opravi./ /Tudi k zdravniku hodim sama gor z avtom./

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku). /Ni še potrebno./

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Takega kot sem naredila, takega imam./

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? /Težko./ Jaz /sem sama v hiši pa plačujem 73€ elektrike/ in /nimam nikogar na katerega se bi obrnila, da bi mi povedal zakaj plačujem toliko elektrike./ /Nimam se na nikogar obrniti./

Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Poskušam čim več sama./

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Če bi imela denar bi šla v varovalno stanovanje./

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete)? /Dovolj nimaš nikoli./ /Pri takih visokih cenah ne moreš imeti toliko, da bi bilo kdaj dovolj./ /Če imaš hišo, to je past brez dna./ /Če na primer hočeš dobrega zdravnika ga moraš plačati./

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Tudi se moram odreči./ /Luksuzu./ Jaz imam vse v Nemčiji in /nikoli nisem uradno živela tukaj, pa moram isto plačati vse davke./ /Nikoli nesem dobila povratnih sredstev/, ne za okna, vrata, vse sem morala plačati sama.

ZDRAVJE

Kakšno je vaše zdravje? Jaz /imam samo eno ledvico/, /pri srcu nisem čist v redu/, /kolk so mi zamenjal/, /zdaj imam pa še trn v peti./

Ali potrebujete kakšno pomoč? /Dolgo sem hodila z berglami./ /V trgovino mi je prijateljica hodila/ ali /pa otroci./ Zdaj hodim na fizioterapijo, za katero sem že veliko denarja zmetala, ampak pomaga mi pa.

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku? /Še ni potrebno./

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /Z otroci/, /z upokojenci./ /Pri upokojencih sem še fest aktivna./

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Najbolj vesela sem če pridejo z Nemčije./

Se počutite osamljene? /Ne čisto nič./

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? /Ni potrebe./

OBLIKE POMOČI NA DOMU

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih? Če bi bila bolna, bi se obrnila /na socialno službo/ ali /na dom/. /Šla bi nekam v dom/.

Kakšno pomoč bi še potrebovali? /Ne/.

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejemaajo ljudje na domu ste že slišali? /Poznam socialno pomoč na domu/. /Pa da ti kosilo prinesejo/.

(Pogovarjali sva se tudi o socialnem servisu)

Intervju F

Starost: 65

Spol: M

Bivanje: živi sam v hiši, do prvega soseda 10 min hoje, do hiše ni ceste

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU IN POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM NA DOMU

Prosim vas, da opišete običajen potek pomoči na domu! /Enkrat na teden/(1) /mi prinese iz trgovine/(2a) oziroma /me pelje v trgovino/(2b), da si kupim kar potrebujem. /Prej ko pa je bila še mama živa, pa prišla 4x na teden/(3) - ponedeljek, torek, četrtek in petek. Jo je pa /umivala/(4), /previjala/(5), in /perilo je odpeljala na center/(6), da so oprali.

Kako pogosto vas obiskujejo socialne oskrbovalke? Se vam zdi to dovolj pogosto glede na vaše potrebe?/Enkrat na teden je dovolj/(7), /zaenkrat ne potrebujem več.//(8) /Ko pa bom na postelji, bo pa problem, ker ni ceste do hiše/ (9). Zdaj še skidam sneg pozimi, da lahko pride, ko pa ne bom več mogel, pa ne bo šlo. Ne vem kako bo. /Samo še dom mi bo ostal, tu ne bom mogel živet.//(10)

Kakšno pomoč bi še potrebovali? /

Ste morda že slišali za še kakšne druge oblike pomoči, ki jo lahko prejimate na domu? /Ne, saj je ne potrebujem./ (11)

(povem mu še o drugih oblikah pomoči na domu, predvsem o socialnem servisu)

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? /Malo delam/ (12), zdaj v tem času /drva cepim, žagam, jih zlagam/(13), pa /butare delam/(14). /Pa na vrtu delam/(15). Samo /me hitro začnejo roke bolet/(16), potem pa malo počijem, pa potem naprej.

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Kuham sam/(17), /nakupuje pa socialna oskrbovalka/(18) oziroma /skupaj, kadar grem z njo/(19). /Oblačila sam perem/(20), /likam jih pa ne/(21). Prej ko je bila pa še mama živa, je pa vozila ne center oprat oblačila. Razen zadnjič, ko ni bilo vode, takrat je pa oskrbovalka tudi /moja oblačila nesla oprat v center/(22).

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Vse sam poskrbim.//(23)

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? Zaenkrat /vse lahko sam delam.//(24) Dokler bom lahko hodil, bom sam. /Ko pa ne bom več mogel, bom šel pa v dom.//(25).

Pa vam je v redu, da boste morali v dom? /Saj drugače ne gre, tu gor nihče ne bo mogel hoditi.//(26) Prej ko je bila mama, njej ni bilo treba, ker sem jaz zanjo poskrbel. /Zame pa nihče ne bo poskrbel.//(27)

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? (glede umivanja nisem spraševala, ker je še čisto vitalen) /K frizerju grem, ko grem po opravilih na pošto ali banko.//(28)

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Na avtobus grem.//(29) Če grem v to smer, imam /eno uro peš do avtobusa/(30), v drugo smer pa 45 min. Ampak /grem po navadi peš do avtobusa kar tu kjer je dlje, ker plačam za avtobus 1 eur, tam pa je dobre 3eur.//(31) Tako da /se mi splača dlje hodit.//(32)

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku) /V trgovino me pelje oskrbovalka, ampak za to nič ne plačam.//(33) Za ostale stvari pa /grem na avtobus.//(34)

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Sem zadovoljen, saj moram biti/(35). /Če mam pa denar, pa mal popravim/(36), pa je. /Pokličem kakega mojstra/(37), da popravi, pa je.

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Sam/(38). (odgovor že zgoraj)

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Nič/(39), /če je kaj potrebno, popravim, ko imam dovolj denarja./(40)

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje(ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?) /Gre, moram »stisnt«/(41) /Za položnce, hrano, pa to/(42). /300 eur pokojnine/(43a), pa /enkrat na leto dam prošnjo na občino, to vedno dobim/(43b). Enkrat pa sem zaprosil za izredno pomoč, za vodo, ker je bilo vse zamašeno in sem bil brez vode. Ampak tega se pa ne grem več, če se le da, tega ne bom več zaprosil. Moraš potem vse račune pokazat.

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Zaenkrat ne./(44) Kako potico dobim, pa je. /U Hofer grem, ker je bolj poceni./(45) Zdaj ob praznikih sem v Hoferju kupil potico za 2,5 eur.

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva) Uf, /oblek mam pa dovolj./(46) Razen /čevlje, te pa kupujem v Merkurju/(47), dobim vedno za okrog 20 eur. Nikjer drugje pa nimajo tako velike številke čevljev, zato grem vedno v Merkur. /Na dopust pa ne grem, saj ne rabim./(48)

Kakšen strošek vam prinaša oskrba na domu? Kako to plačilo vpliva na to, kaj si lahko privoščite? /Samo hrano plačam/(49), ki mi jo prinese, drugače pa nič. Prej ko je bila mama živa, je bilo več, pa je to mama plačevala. Zdaj pa samo za hrano. Tudi za prevoz nič ne plačam, ker je zastoj.

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /S socialno oskrbovalko/(50), pa s to /prijateljico in njeno sestro./(51) Pa /župnik/(52) tudi, kadar grem k maši, grem velikokrat še k njemu na kavo. Pa /mi da kako kosilo, pa kruh, pa ribe/(53). Pravi, da ne mara rib, pa mi jih da.

S katerimi ljudmi si želite več stikov? Ne, /ne zaupam ljudem./(54) Samo ta prijateljica in njena sestra, /drugih nočem./(55)

Koga bi radi, da vas še obišče? Se počutite osamljene? /Odkar ni več mame, je dostikrat tako ja../(56) prej sem se vsaj z njo lahko pogovarjal. Zdaj sem pa kar sam. /S sosedi nimam stikov/(57), se me hočejo znebit, zaradi zemlje in hiše. Tako da /včasih pride tako, da je tako čudno./(58)

Kako socialna oskrbovalka vpliva na občutek vaše osamljenosti? Oz. Kako socialna oskrbovalka vpliva na to, da se ne počutite osamljene? /Malo bolje pa je/(59). Pa prej /pri mami je sploh pomagalo./(60) /Je bila tako vesela, kadar je prišla./(61) Samo kaj, ko se ji je /vedno tako mudilo naprej./(62)

Kako se počutite, ko vas obišče socialna oskrbovalka? /Dobro/(63), /njej tudi zaupam/(64), poleg te prijateljice. Drugim ljudem pa ne.

Kako obisk socialne delavke nadomesti obisk vaših najbližjih? /Saj nimam nikogar./(65) Brat je umrl pri 48-ih, ker je imel multiplosklerozo. Mama je umrla pred štirimi leti. Zdaj pa /nimam več nobenega, razen te prijateljice./(66)

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami druží, vi pa bi jo za to plačevali? /To pa ne bi šlo./(67) /Imam to prijateljico, pa ko bi ona izvedela, bi bil problem./(68) Saj veste kakšne so ženske. Enkrat je nekaj slišala, je takoj prihitela gor, sem jo komaj prepričal, da ni res kar pravi.

Intervju G

Starost: 67 let

Spol: Ž

Živi v bloku

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

Prosim vas, da opišete običajen potek pomoči na domu! To je precej /odvisno od mojega trenutnega stanja/1, saj /imam multiplkoskleroza/2, /včasih se počutim dobro, včasih pa ne morem iz postelje/3. /Kadar zmorem, skupaj pripraviva kosilo/4. /Če pa ne morem, ga pa pripravi oskrbovalka/5. /Pospravi mi tudi po stanovanju, kakšen prah pobriše/6, pa /posodo pomije/7. Pa /pomaga mi pri umivanju/8. /Pospremi me k zdravniku/9, pa /prinese iz trgovine/10. /Kadar zmorem grem z njo, ampak je to le malokrat/11.

Kako pogosto vas obiskujejo socialne oskrbovalke? Se vam zdi to dovolj pogosto glede na vaše potrebe? /Vsak dan pride, po eno uro/12, /razen vikendov/13. /Rada bi, da bi prišla še ob vikendih./14

Kakšno pomoč bi še potrebovali? Najbolj, /da bi še ob vikendih isto kot med tednom./15

Ste morda že slišali za še kakšne druge oblike pomoči, ki jo lahko prejimate na domu? /Ne/16.

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? Malo grem /s hojco po stanovanju, kadar lahko./17 /Včasih pa cel dan preživim v postelji, kadar se mi zdravje poslabša/18. Kosilo /skuham s pomočjo socialne oskrbovalke/19. /Popoldne sem skupaj s sinom./20 ampak /noben se kaj dosti ne zmeni zame../21 /njima sem bolj v breme./22

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Kuham s pomočjo soc. oskrbovalke./23 Tudi /opere, zlika mi soc. oskrbovalka/24, včasih pa /skupaj, kadar zmorem/25. Živim v bloku, zato je /za ogrevanje poskrbljeno/26. Oba sinova živita doma, ampak /nič kaj ne nardita/27. Starejši je cel dan v službi, drugi pa hodi še v šolo.

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Ga nimam./28

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? Imam majhno stanovanje, tako da /vse uredi socialna oskrbovalka/29. Koga /drugega pa ne bi mogla plačevati, saj nimam denarja./30

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopenje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Vsak dan se stuširam s pomočjo socialne oskrbovalke./31 /Lase umijeva dvakrat na teden./32 /K frizerju pa me pospremi socialna oskrbovalka/33. Tudi /naroči me ona./34

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Na banki vse ureja sin./35 /ostalo pa soc.oskrbovalka/36. To so redke stvari.

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku) /Nimam denarja za to/37. Že /socialno oskrbovalko mi v celoti plačuje občina./38

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Sem zelo zadovoljna/39. /Kadar lahko hodim, se mi prav dobro zdi, da lahko grem po toliko stopnicah./40 Mi pa pri tem seveda / mora vedno kdo pomagati, ponavadi socialna oskrbovalka/41. /Sčasoma pa bi mi prav prišlo stanovanje v nižjem nadstropju, ker bom vse težje hodila po stopnicah./42

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Čisti ga socialna oskrbovalka, malo tudi sama/43. /Vzdržuje pa hišnik./44 /Opremljen pa je kakor je/45. /spremenit ne morem nič, saj bi za to potrebovala denar./46 /Od Karitasa sem dobila večji hladnik s skrijno (razparilcem)/47, /to mi veliko pomeni./48

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Ne razmišljam o tem./49

FINANČNA SREDSTVA

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?) Privoščila bi si /še kakšnih slaščic./50 /Ko dobim socialno podporo, si kaj privoščim./51 proti koncu meseca pa zmanjka. /Mož še plačuje za otroka preživnino, tako da si tudi s tem precej pomagamo./52

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Zdravila dobim vse na recept/53 kar rabm. /Za hrano pa kar imam/54a, nekaj pa /dobim tudi iz Karitasa./54b

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva)

/Na dopust ne morem zaradi bolezni./55 /Seveda tudi finančno ne bi šlo./56 Včasih /bi šla na srečanje multiploskleroze./57 ki ga organizira društvo. Pa /vedno pride kaj vmes, da ne morem./58 /Hrano in obleke dobim iz rdečega križa, karitasa./59 pa /soc.os. kaj prinese./60

Kakšen strošek vam prinaša oskrba na domu? Kako to plačilo vpliva na to, kaj si lahko privoščite?/V celoti mi plača občina./61

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov?/S sinovoma, saj skupaj živimo./62 Pa /s socialno oskrbovalko/63. /socialno delavko iz CSD-ja/64. /Soseba pride kdaj na obisk./65

S katerimi ljudmi si želite več stikov?/Želim si, da bi večkrat lahko šla ven./66 pa /bi bila vesela kogarkoli ki bi ga srečala./67 /Z vsakim rada govorim./68 /Ljudje so prijazni./69

Koga bi radi, da vas še obišče? Se počutite osamljene? Kašni /sorodniki/70. Vesela sem, ko pride /brat iz Avstrije./71 Drugače pa /imam eno sestro v Ljubljani/72, /ostale sorodnike pa v Bosni./73 Na splošno /se niti ne počutim osamljeno, včasih pa./74 /Moje počutje močno vpliva na zdravje./75 /Kadar me zelo skrbi, se vedno zgodi, da obležim v postelji/76. /Tako močno to vpliva na mojo bolezen./77

Kako socialna oskrbovalka vpliva na občutek vaše osamljenosti? Oz. Kako socialna oskrbovalka vpliva na to, da se ne počutite osamljene?

/Zelo je prijazna, dobro se razumeva/78. /Lahko se pogovoriva./79 /njej res lahko vse povem./80 /Še kakšen nasvet mi da./81

Kako se počutite, ko vas obišče socialna oskrbovalka?/Dobro./82 /Zadovoljna sem, ko pride./83

Kako obisk socialne delavke nadomesti obisk vaših najbližjih?/Ob njej se počutim že domačo/84, vseeno /a ni isto, kot če na obisk pride brat ali sestra./85

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami druži, vi pa bi jo za to plačevali?/Ne bi mogla, saj denarno ne zmorem./86

Intervju H

Starost: 70

Spol: M

Živi sam v hiši na vasi

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

Prosim vas, da opišete običajen potek pomoči na domu! Oskrbovalka /mi prinese kosilo/1, pa /pripravi, da ga pojem./2 Potem /pomije posodo./3 Tudi /v »šporgelt« zakuri kadar je treba/4, pa /pomede/5 po hiši, pa mal /pospravi/6. /Oblačila še opere in zlika/7. Pa /mal mi dolgčasa odnese./8

Kako pogosto vas obiskujejo socialne oskrbovalke? Se vam zdi to dovolj pogosto glede na vaše potrebe?/Vsak dan pride, po eno uro/9. /Za moj zdravje je to zaenkrat dost./10 Sem se pa že zanimal, če bi se dalo več, in /smo se zmenili, da bomo po potrebi povečali./11

Kakšno pomoč bi še potrebovali? Ja.. potreboval bi pomoč /pri delu v gozdu/12, pa /da bi mi drva za zimo pripravil, pa butarice./13 Pa /ta mladi me prepričujejo, da bi potreboval koga, da bi mi pospravil po hiši./14 ker oni ne morejo, ker živijo na Dolenjskem. Sam /to men ni tok važn./15 /Po ta večjem mi oskrbovalka pospravi, več pa ne rabim./16

Ste morda že slišali za še kakšne druge oblike pomoči, ki jo lahko prejimate na domu? /To pa ta mladi vejo../17 /so tudi tole socialno oskrbo oni naštimal./18

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan?/Vstanem ob petih./19 malo /radio poslušam./20 pa /kavo skuham./21 Potem /grem v hlev./22 /Dopoldne preživim v zunaj, na travniku pa okoli hiše./23 Potem pa že /čakam na kosilo./24 /Po kosilu grem malo počivat./25, pa /grem še malo ven./26 /Pasem kokoši pa taka opravila./27 /Zvečer še malo poslušam radio./28 /berem Kmečki Glas./29 /pošto pregledam./30 /televizije pa nimam. Pa bi jo imel, sam to je pa potem spet strošek./31

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga?/Vse to mi naredi socialna oskrbovalka./32 /Za ozimnico pa ta mladi poskrbijo./33 /Skrbi me pa le za zemljo, kdo jo obdeloval, in za hlev./34 Meni dolgo ne bo več šlo, ta mladim pa se nič ne sliši. Oni so zdaj drugje.

Kako skrbite za vzdrževanje vrta?/Ta mladi pridejo enkrat na teden domov, pa oni poskrbijo za to./35 /Jaz ne znam./36 /Prej je za to skrbela žena./37 ki pa je lani umrla.

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali?/Zelo rad./38 pa tudi lačna ne bi bila. Ampak /mi sin pravi da so za to drage ure./39 /No saj, ko pridejo na vrt, takrat imam vsaj družbo./40 tako da /ni tako slabo, če to oni urejajo./41 Samo /za obdelovanje zemlje, to pa oni ne bodo..to me skrbi./42

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)?/Enkrat na teden se skopam./43 mi /socialna oskrbovalka pripravi čisto perilo./44 /Postrizhe me pa kar socialna oskrbovalka./45 /Sem prav vesel, ker vse take stvari uredi oskrbovalka, da mi ni treba v dolino hodit./46

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /To ureja sin./47

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku) To mi sin ureja. /Tud k zdravniku me pelje sin./48 /Za zdravila pa včasih poprosim patronažno sestro./49 /včasih mi sin prinese../50 /Jaz sem najraje kar doma./51

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje?/Zelo sem zadovoljen/52, /imam kar potrebujem./53

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga?/Opremljen je že, tako kot je./54 Že dolgo. Ker sam živim, mi pri tem /veliko pomaga socialna oskrbovalka./55

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali?

/Smo že uredili kar je bilo potrebno./56 /Bolnišnično posteljo smo prilagodili./57 pa /sobo smo prestavili, da nimam stopnic./58 /Kar v spalnici imam pisoar, ker imam take težave./59 /Drugih sprememb pa ne potrebujem./60

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno manjka?) Socialna oskrbovalka mi pravi, da /najprej poravnaj položnice./61 pa /za hrano mora biti./62 /Oblačila pa dobim največ iz Karitasa./63 pa /iz doma za stare./64 če jim kaj ostaja.

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega?/Nikoli v življenju nisem imel toliko vsega, kot imam sedaj./65 /Samo moči ni, tega mi je žal./66

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva) /Nič mi ne manjka./67 /Sem zadovoljen/68 tako kot je.

Kakšen strošek vam prinaša oskrba na domu? Kako to plačilo vpliva na to, kaj si lahko privoščite? To pa /plačuje snaha./69 Ona ima visoko plačo, tako da ji ni problem plačati.

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov?/Največ s sinom, ki pride vsak teden./70 Pa /s socialno oskrbovalko./71 /z župnikom./72 /sosedu./73 /Patronažna sestra je tudi vsak teden tu./74 /Včasih me pokliče tudi kakšen star sorodnik./75

S katerimi ljudmi si želite več stikov?/Še z drugim sinom./76 /Lahko bi me večkrat obiskal./77 saj skoraj nikoli ne pride.

Koga bi radi, da vas še obišče? Se počutite osamljene? /Včasih./78 zdaj ko /ni več žene./79 /Prej sva si bila družba./80 /če sem se hotel pogovarjati je bila vedno tu./81 Pa tudi če se nisem hotel... /Zdaj sem pa kar sam v celi hiši./82

Kako socialna oskrbovalka vpliva na občutek vaše osamljenosti? Oz. Kako socialna oskrbovalka vpliva na to, da se ne počutite osamljene?/Odnese mi dolgčas, pa osamljenost./83 /Vsak obisk imam rad./84

Kako se počutite, ko vas obišče socialna oskrbovalka?/Rad vidim ko pride./85 /Vedno jo že čakam./86 /Mal se pogovoriva./87 /nič me ne skrbi, da ji kaj ne bi smel povedati../88

Kako obisk socialne oskrbovalke nadomesti obisk vaših najbližjih? Že več let hodi k meni, pa /sem se je navadil./89 /Bi bilo kar čudno, če ne bi več prišla./90

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali?/To se pa tudi s socialno oskrbovalko malo dol usedeva, pozimi ko je čas./91

Intervju I

Starost: 92

Spol: Ž

Živi v svoji hiši, poleg pa je še hiša hčerke z družino.

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

Prosim vas, da opišete običajen potek pomoči na domu! Najprej mi /zamenja plenico/1 ter /me spotoma s krpicami umije./2 Potem pa /greva na voziček/3, oskrbovalka /mi pripravi zajtrk/4 in /skuha kavo/5. Potem mi še /pripravi sadje za malico./6 Zelo slabo vidim, zato mi tudi /prebere kaj iz časopisa./7

Kako pogosto vas obiskujejo socialne oskrbovalke? Se vam zdi to dovolj pogosto glede na vaše potrebe? /Vsak dan pride./8 /Ne./9 /nujno potrebujem še sobote in nedelje./10

Kakšno pomoč bi še potrebovali? /Še sobote in nedelje./11

Ste morda že slišali za še kakšne druge oblike pomoči, ki jo lahko prejimate na domu? /Hčerka je našla A, ki pride ob vikendih namesto socialne oskrbovalke./12a Pa še /ena gospa hodi počistiti hišo kadar je potrebno./12b

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? Največ sem /v kuhinji za mizo./13 /Ko je lepo vreme, me hčer z dvigalom pelje ven./14 /Kosilo mi prinesejo domači./15 /Zvečer tudi pride hčer, da me uredi, pripravi za jest in mi pomaga v posteljo./16

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Za vse poskrbijo domači./17 /pa socialna oskrbovalka tudi kdaj kaj zlika ali opere./18

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Ne zmorem več./19

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? /Že plačujemo/20 osebe.

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Sama nič več ne morem./21 /Z oskrbovalko se enkrat na teden skopava, takrat mi umije tudi lase./22 Vsak dan pa, /ko menjava plenice, me še umije s krpicami./23 /Striže me sosedu/24, /nohte pa mi postrije socialna oskrbovalka./25

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Mi hčerka/ 26

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku) /Če ne bi blo hčerke, bi morala/27a

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku? Me /že opominja socialna oskrbovalka/27b.

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Odlično je/28, /še »lift« imam, da me lahko peljejo ven./29 Pa uredili so, da /je vse naravnost, da me vrati ni pragov./30 /vrata so dovolj široka za voziček./31 Tudi /posteljo imam prilagojeno./32

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Vse hčerka, svojci./33 /Opremljeno že pred leti/34

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali?/So vse že uredili/35

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje(alii imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?)/Dovolj./36

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Ne/37

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva) /Na dopust pa ne bi mogla it, zaradi zdravja./38 /Denar ni problem./39

Kakšen strošek vam prinaša oskrba na domu? Kako to plačilo vpliva na to, kaj si lahko privoščite? /Solidno/40, /nič ne vpliva/41

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /S hčerko, saj živijo tu zraven/42, /s »tamladimi/43«, tudi /ostali sorodniki pridejo na obisk/44, pa /prijatelji/45. Pa /s socialno oskrbovalko./46 pa /z A., ki pride ob vikendih./47

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Imam kar rada mir./48

Koga bi radi, da vas še obišče? Se počutite osamljene?/Ne./49 /saj je kar naprej kdo tu/50

Kako socialna oskrbovalka vpliva na občutek vaše osamljenosti? Oz. Kako socialna oskrbovalka vpliva na to, da se ne počutite osamljene?/Ena ura je že kar precej./51 Pa /še patronažna pride nogo previti./52

Kako se počutite, ko vas obišče socialna oskrbovalka?/v redu/53. /Se mi zdi prav, da je tako urejeno, da pride./54

Kako obisk socialne delavke nadomesti obisk vaših najbližjih?/Za dopoldne, ko jih ni doma, mi je v redu/55

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami druži, vi pa bi jo za to plačevali?/Vse prav pride, tako da mogoče pa res kdaj./56

Intervju J

Starost: 82

Spol: Ž

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? /V stanem zgodaj zjutraj./1 /Za sebe in moža pripravim zajtrk./2 /Čez dan opravljam gospodinjska opravila/3 ter /delo na vrtu./4 /Včasih skuham kosilo tudi za vnuke./5

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /V kuhinji še ne potrebujem pomoči/6. /Sama pripravim obroke za naju z možem ter včasih za vnuke./7 V trgovino grem redko. /Hrano najpogosteje kupi mož./8 saj še vedno vozi avto. /Po oblačila se odpraviva skupaj s hčero./9 /Perem in likam sama./10 Likam bolj malo. /Za ozimnico pa poskrbimo skupaj z možem, hčero in vnuki./11 /Pridelek na vrtu si razdelimo./12

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? Pri nas je kmetija zato /imamo večjo njivo ter vrt/13. /Za vrt poskrbim sama./14 razen /pri težjih opravilih potrebujem pomoč (štihanje)./15 Na njivo grem pa samo pomagati pri pobiranju krompirja, večja dela pa opravijo ostali.

Kdo vam pomaga? /Hčer in vnuki./16

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? Tega /ne potrebujem./17 /Mi bodo pomagali domači./18 če bo potrebno.

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Večinoma še sama./19 /K frizerju in pedikerju me odpelje hčer./20

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? /Nerada grem po takih opravkih/21. /Hči mi ureja vse papirje, ker se na to ne spoznam./22 Če pa je potrebno grem pa z njo.

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku) /Če nebi šlo drugače bi to plačala./23 vendar sem vesela, da zaenkrat še ni potrebno.

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /Saj je dobro./24 /Stara hiša je, ampak sem v taki navajena živeti./25

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Po kuhinji pospravim sama./26 /Brisanja po tleh in čiščenja oken pa se loti hčera./27

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Zaenkrat nimam nič v mislih/28.

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje (ali imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?) Z možem /sva navajena kar skromno živeti/29, tako da /nama nič ne manjka./30

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Kakšnega večjega odrekanja ni./31

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva) /Na dopust nisem nikoli kaj rada hodila/32, bolj mi ustreza biti doma. /Za obleke imam dovolj denarja./33 /Kuhinjo smo pred kratkim menjali./34 kaj drugega pa nimamo v planu.

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /Z možem/35, /hčerami/36 ter bližnjimi /vnuki/37.

S katerimi ljudmi si želite več stikov? /Zaenkrat je družbe kar dovolj/38, /lahko bi pa prišel še kakšen od vnukov večkrat pozdravit./39

Koga bi radi, da vas še obiše? Se počutite osamljene? /Včasih, ko je prazna hiša/40 sem tudi osamljena.

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? /Ko bi to potrebovala, bi bilo fino./41 /Pa tudi plačala bi./42

Kaj pa, da bi k vam prihajala neka oseba na primer enkrat na teden za druženje?

ZDRAVJE

Kakšno je vaše zdravje? /Občasno me bolijo noge/43 in /bolečine v glavi./44a

Kakšno pomoč glede vašega zdravja bi potrebovali? /Zaenkrat nič./44b

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku? /Za to sedaj poskrbi hčera./45 /če ne bi za to potrebovala drugo osebo./46

POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih?/ Domače bi prosila naj mi pomagajo./47

Na koga bi se še obrnili?/ Na hčero, ki je prevzela kmetijo./48

Kakšno pomoč bi še potrebovali? /Zaenkrat nič./49

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejimate na domu ste že slišali? /Ena od hčera je socialna oskrbovalka/50, tako da to, pa /za patronažno./51

Ste že slišali za pomoč na domu?

Intervju K

Starost: 93

Spol: Ž

Živi v svoji hiši na vasi, poleg pa je še hiša sina z družino. Ne prejema socialne oskrbe na domu.

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Kako preživite vaš vsakdan? Vsak dan /grem peš k maši/1. Sama /si skuham kosilo/2, veliko /berem/3, mi snaha prinese knjige. Pa /časopise pregledam/4. Če je lepo vreme /grem malo ven, do njive./5a /pa do sosedov./5b Pa /k domačim grem pogledat/6. /Na vasi malo posedim, ali pa pred hišo./7 /Mi je pa zelo dolgčas./8

Kako skrbite za gospodinjstvo (kuhanje, nakupovanje hrane in oblačil, pranje, likanje, priprava ozimnice, ipd.) in manjša hišna opravila? Kdo vam pri tem pomaga? Kako vam pomaga? Kako pogosto vam pomaga? /Kuham sama/9, pa /perem tudi./10 /Za v trgovino pa napišem na listek, da mi snaha kupi./11 /Včasih me pa peljejo v trgovino, da sama nakupim./12 /Za oblačila grem včasih na avtobus./13 /včasih me pa pelje ali snaha ali pa vnukinja/14./ Meso, mleko, jajca ipd. dobim doma, od kmetije/15. /Kruh pa kupujem od tega, ki se s kombijem pripelje./ 16

Kako skrbite za vzdrževanje vrta? /Mi snaha daje iz svojega vrta kar potrebujem./17 /sama ne zmorem več./ 18

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala oseba, ki bi vam pomagala pri vzdrževanju stanovanja in okolice? Kaj menite o tem, da bi jo za to plačevali? /Ja, to bi pa potrebovala./19 /Včasih mi je vnukinja dvakrat letno generalno pospravila hišo, pa sem njej malo plačala./20 /Zdaj pa ne vem komu naj rečem, ona se je odselila, drugi pa nimajo časa./21 /Za okolico pa ne, to pa snaha ureja, saj vse paše h kmetiji./22

Kako skrbite za nego in vzdrževanje telesa /osebno higieno (kopanje, umivanje, frizer, pediker ipd.)? /Sama./23 samo /imam še kad in zelo težko grem vanjo./24 /So mi pritrdili ročaj, da se tam primem, ampak je vseeno težko./25 /K frizeju in pedikerju grem pa sama na avtobus/26, ali pa /me pelje snaha./27

Kako urejate opravke na banki, pošti, občini? Včasih /mi sin prinese iz banke denar./28 /včasih me pa peljejo./29

Kaj menite o tem, da bi plačevali osebo, da bi vas spremljala po opravkih (na banki, pošti, občini, k zdravniku) Zaenkrat /me pelje snaha./30 /če pa nobenega ne bi bilo, bi pa verjetno morala./31

SKRB ZA STANOVANJE

Kako bi ocenili primernost vašega stanovanja za bivanje? /V redu je./32 Samo /veliko stopnic imam./33

Kako zmorete stanovanje urejati, vzdrževati, čistiti, opremljati? Kdo vam pri tem pomaga? Na kakšen način vam pomaga? /Opremljeno je že dolgo/34, /pred leti sem le zamenjala blago na klopi okrog mize./35 /Počistim pa sama koliko lahko/36, saj samo malo pobrišem. /Generalno mi je pa vnukinja dokler je živela doma./37 /Zdaj pa ne vem koga bom naprosila./38

Kakšne spremembe glede uporabe stanovanja bi potrebovali? /Rada bi imela tuš namesto kadi./39

DELO IN DENAR

Kako vaša finančna sredstva vplivajo na vaše življenje(alii imate dovolj dohodkov, za vse kar potrebujete? Za katere stvari vam trenutno zmanjka?) /To imam pa dovolj/40. /Imam moženo pokojnino, pa je kar visoka./41 /Malo si pa moram narediti zaloge, če bo treba kdaj v dom./42

Ali se morate čemu odreči, ker za to nimate denarja (npr. hrana, zdravstveni pripomočki, zdravila)? Koliko pogosto pride do tega? /Ne/43

Kaj bi si še radi privoščili, a si ne morete? (npr. dopust, nakup osnovnih potrebščin (obleke, hrano) nakup pohištva) /Na dopust pa hodijo mladi./44 /Grem le z župnijo na enodnevne izlete, kadar župnik organizira/45. /Saj ne morem več, ko si enkrat tako star, to ne gre več./46

STIKI IN DRUŽABNOST

S katerimi ljudmi imate največ stikov? /Z domačimi./47 pa /s sosedi/48. /Sin me pride obiskat približno vsak drugi teden./49 /Ena vnukinja me tudi pride kdaj obiskat/50. Pa /ko hodim k maši, z ostalimi ženskami./51 samo to ponavadi nima nobena časa se prav veliko pogovarjat. Včasih nas pa /povabi župnik še na čaj po maši./52

S katerimi ljudmi si želite več stikov? Želim si, /da bi vnuki pogosteje prišli./53 pa /sin bi lahko večkrat prišel./54

Koga bi radi, da vas še obišče? Se počutite osamljene? Zelo si želim, /da bi imela več obiskov./55 Želim si, /da bi me vnuki pogosteje obiskali./56 pa /sosedova A, vendar ona ves čas dela na kmetiji./57 /Osamljena sem pa zelo./58 /včasih so vnuki hodili kar naprej k meni, zdaj pa skoraj nič, pa pravnuki tudi ne./59 /Bratje pa sestre so mi pomrli./60 /lani je umrl še sosed s katerim sva vsak dan sedela pred njihovo hišo./61

Kaj menite o tem, da bi k vam prihajala neka oseba z namenom, da se z vami družijo, vi pa bi jo za to plačevali? Kaj pa vem.. /vsake družbe bi bila vesela./62 /Če bi mi še kaj pomagala pri kakšni stvari./63

ZDRAVJE

Kakšno je vaše zdravje? /To sem pa še kar dobra./64 Malo /bolj počasi hodim/65, ampak pridem kar daleč. /Do cerkve grem sama peš, do njive, pa skozi vas./66 /Dokler še hodim je dobro./67 /samo to si želim, da bi še lahko hodila./68 /Ko bom pa enkrat na postelji obležala, tega se pa bojim./69

Kakšno pomoč glede vašega zdravja bi potrebovali? /Imam zelo občutljive noge/70 in samo da se malo udarim, imam takoj veliko rano in to se rado zagnoji. /Zaradi tega je že hodila patronažna preobvezovat./71 Drugače pa /ničesar ne potrebujem, razen zdravil in vložkov, ki jih dobim na recept./72

Kaj menite o tem, da bi vas neka oseba opominjala na to, kdaj morate vzeti zdravilo ali kdaj imate pregled pri zdravniku? /Imam sama vse zapisano, tako da tega ne potrebujem./73 Si kar precej stvari zapisujem, /na koledar vsak dan napišem kakšno je vreme, kdaj imam kakšen pregled ipd./74

POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM

Kaj bi storili, če bi potrebovali več pomoči pri vsakdanjih opravilih? /Bi mi verjetno domači pomagali./75 /Ampak imajo pa res veliko dela./76 pa /snaha tudi na svoje vnuke že pazi/77, tako da /prav veliko bi mi težko pomagali./78

Na koga bi se še obrnili? To pa /poznam eno žensko, ki hodi na dom, prinese kosilo itd./79 /Verjetno bi to uredili./80

Je ona morda socialna oskrbovalka? Ja, mislim da se res tako reče.

Kakšno pomoč bi še potrebovali? /Nič takega./81

Za katere oblike pomoči, ki jih lahko prejmete na domu ste že slišali? Za to kar sva prej govorili, a si rekla /socialno oskrbovalko./82 Pa /patronažna./83 ki je že prihajala tudi k meni.

Ste že slišali za pomoč na domu?

Priloga št. 3: Osno kodiranje

SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

- delo socialne oskrbovalke
 - prinašanje kosila (A1, H1)
 - priprava kosila (G5, H2): skupaj (G4, G19)
 - pomivanje posode (G7, H3)
 - nakup živil (A2, F2b): ob dobrem počutju skupaj v trgovino (G11)
 - pomoč pri umivanju (A3a, F4, G8, I2)
 - želja po pogovoru (A8)
 - pospravljanje stanovanja (G6, H2, H6, H16)
 - previjanje (F5, I1)
 - pranje in likanje perila (F6, H7) : izjemoma (F22)
 - odvisno od trenutnega bolezenskega stanja (G1)
 - spremstvo k zdravniku (G9)
 - skrbi za toploto v hiši (H4)
 - ga kratkočasi (H8)
 - pomoč iz postelje na voziček (I3)
 - priprava zajtrka (I4)
 - kuhanje kave (I5)
 - priprava malice (I6)
 - branje iz časopisa (I7)

- pogostost obiskov
 - enkrat dnevno (G12, H9, I8)
 - dvakrat tedensko (A3, A5)
 - umivanje enkrat tedensko (A3a)
 - pogosto (A4)
 - enkrat tedensko (F1)
 - štirikrat tedensko (F3)
 - tedenski nakup živil (F2a, G10)
 - dovolj glede na zdravje (H10)
 - dogovorjeno, da po potrebi povečajo (H11)

- zadovoljstvo s pogostostjo obiskov
 - vedno se jim mudi (A6)
 - nimajo časa za pogovor (A7)
 - zadovoljstvo s pogostostjo obiskov (F7)
 - dovolj obiskov glede na potrebe (F8)

- potreba po pomoč
 - zadovoljstvo s prejeto pomočjo (A9)
 - želja po pomoči ob vikendih (G13, G14, G15, I10, I11)
 - delo v gozdu (H12): priprava drv, butaric za zimo (H13)
 - želja sorodnikov, da bi mu nekdo pospravljala po hiši (H14): čistost hiše mu ne pomeni veliko (H15)
 - plačujejo drugo osebo, ki prihaja ob vikendih (I12)
 - plačujejo osebo za čiščenje hiše (I13)

- skrb glede prihodnosti
 - nedostopnost hiše (F9, F26)
 - misel na dom za stare (F10, F25)
 - brez sorodstva (F27)

- pomoč drugih ljudi
 - neformalna pomoč
 - sorodniki: nečaki (A10)
 - formalna pomoč
 - občasna pomoč patronažne službe (A11)

pogostost formalne pomoči

- želja po bolj pogostih obiskih patronažne službe (A12)
- splošno
- mnenje o nezaupljivosti uporabnikov (C55)

ZDRAVJE

Bolezen: multiplaskleroza (G2), spremenljivo stanje uporabnice (G3)

POZNAVANJE OBLIK POMOČI STARIM LJUDEM NA DOMU

Poznavanje oblik pomoči starim ljudem

Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
<p>Nepoznavanje (A13, G16) nepoznavanje, ker ne potrebuje (F11) s tem se ukvarja sin (H17, H18)</p>	<p><u>patronažna služba</u> (B55, J51, K83) <u>oskrba na domu:</u> za tiste, ki so slabšega zdravstvenega stanja (B56, D52), pomoč osebam pri umivanju (C46), pomoč osebam pri spremstvu po opravkih (C45), socialna oskrba na domu (J50, K82)</p> <p><u>razvoz kosil</u> (E61)</p> <p>ljudje nimajo denarja za plačevanje storitev (C56)</p>

pomoč v primeru poslabšanja zdravstvenega stanja

Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
	<p>prositi družino (B53, B54, C53, D50, J47, J48, K75) domači pre zaposleni (K76, K77, K78) trenutno ni potrebno (C54,) prositi za plačano pomoč (Č44) potrebovala denar (D51) obrniti na dom za stare (E57, E58) bi uredili socialno oskrbo na domu (E56, K79, K80)</p>

pomoč, ki jo potrebuje sedaj

Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
<p>želja po pomoči ob vikendih (G13, G14, G15, I10, I11) delo v gozdu (H12): priprava drv, butaric za zimo (H13) želja sorodnikov, da bi mu nekdo pospravljala po hiši (H14): čistost hiše mu ne pomeni veliko (H15)</p>	<p>trenutno ne (E59, J49, K81)</p>

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
<ul style="list-style-type: none"> • <u>preživljanje časa</u> gledanje televizije (A14), poslušanje radia (H20, H28), kuhanje kave (H21), čakanje kosila (H24), počivanje (H25), pregled pošte (H30), branje časopisov (H29), v kuhinji pri mizi (I13), pred hišo (I14), pridejo domači, ko prinesejo kosilo (I15), pridejo domači, da jo uredijo pred spanjem (I16), občasni obiski (A15): krajši obiski socialnih oskrbovalk (A16) <u>delo zunaj</u>: delo (F12), priprava kurjave (F13), priprava butar za kurjavo (F14), delo na vrtu (F15, J4), delo v hlevu (H22), čas preživet v naravi (H23, H26), paša kokoši in ostala opravila (H27) <u>nezmožnost pogostega dela</u>: bolečine v rokah (F16) <u>bolezen</u>: hoja s hojico po stanovanju (G17), spremenljivo zdravstveno stanje (G18) • <u>skrb za gospodinjstvo</u> pomoč domačih (I17) <u>kuhanje</u>: sam (F17), pomoč socialne oskrbovalke (F23) pomoč domačih pri ozimnici (H33), • <u>pomoč pri vsakdanjih opravilih</u> <p>formalna pomoč: <u>socialne oskrbovalke</u> : razvoz kosil (A17, A18), nakupovanje (A20, A23, F18), skupno nakupovanje (F19), pranje in likanje oblačil (G24, I18), pranje in likanje skupaj po zmožnostih (G25), vse (H32) <u>Ogrevanje</u>: hišnik (G26)</p> <p>neformalna pomoč: <u>sorodniki</u> : občasno prinos hrane (A19), nakupovanje (A21, A24), pranje (A25), priprava postelje (A26), nezadovoljstvo s pomočjo otrok (G27), zadovoljstvo s pomočjo (A22) <u>samostojnost pri vsakodnevnih opravilih</u>: pranje oblačil (F20), likanje (F21),</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>vzdrževanje stanovanja in okolice</u> plačujejo tujo osebo (I20) <u>socialna oskrbovalka</u>: pometanje (A28), socialna oskrbovalka za vse (G29), nezmožnost plačevanja druge osebe (G30, H39) samostojno (F24) <u>potreba po pomoči</u>: čiščenje (A29), ja (H38, I21) • <u>plačevanje pomoči pri vzdrževanju stanovanja</u> nezmožnost plačevanja (A30) • <u>vzdrževanje vrta</u> brez vrta (A27, G28, I19), vse sam (F23), domači (H35, H40), ne zna (H36), pred smrtjo za vrt skrbela žena (H37), • <u>skrb za osebno higieno</u> <u>frizer</u>: Z avtobusom (F28), pomoč socialne delavke (G33, H45), pomoč socialne delavke pri naročanju (G34), zadovoljen z urejanjem socialne oskrbovalke (H46), pomoč sosede (I24) <u>pedikura</u>: socialna oskrbovalka (I25) • <u>umivanje</u>: pomoč socialne oskrbovalke (A31, G31, I22, I23), sam (H43), pomoč soc. oskrbovalke pri pripravi čistega perila (H44) • <u>urejanje opravkov na banki, pošti, občini</u> pomoč sorodnikov (A32, G35, H47, I26), avtobus (F29, F34), dolga pot do avtobusa (F30), uporaba 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>preživljanje časa</u> delavno (C1, D1,) jutranje pospravljanje (B1) delo na vrtu (B2, E1) skrb za rože (B4) <u>hoja</u>: na manjše hribe (Č3), nordijska (E3) , peš k maši (K1), sprehod (B3, Č5, D3, K5a) obiskovanje (B5) vodenje ročnih del v DU (C2) sodelovanje v projektih DU (E4) obiskovanje delavnic (E2) občasno šivanje za prodajo (C3) ročna dela (E5) pomoč pri pazenju pravnukov (C4) anektiranje (C5) nakupovanje (Č4) počitek (D2) kuhanje kosila (K2, J5) branje (K3) branje časopisa (K4) priprava zajtrka (J2) gospodinjska opravila (J3) obisk sosedov (K5b) pogledat k domačim (K6) poseda pred hišo ali na vasi (K7) dolgčas (K8) <u>fitnes</u>: enkrat tedensko (Č1) <u>kolesarjenje</u>: večkrat tedensko (Č2) <u>pevske vaje</u>: večkrat tedensko (Č6) petje na koncertih (Č7) obiskovanje gledališča (Č8) obiskovanje knjižnice (Č9) gledanje televizije (Č10) • <u>skrb za gospodinjstvo</u> samostojnost (C6, C7, C8, Č15, E16) <u>kuhanje</u>: kuhanje za družino v preteklosti (B6, B7), sama (Č11, J6, J7, K9), vsak dan (D4), za prijateljico in obratno (E7) <u>nakupovanje</u>: sama enkrat mesečno (B8,) sama (D6), mož (J8), snaha (K11), pomoč pri vožnji (K12, K14), z avtobusom (K 13), samostojno nakupovanje pri prodajalcu s kombijem (K16) <u>pospravljanje</u>: sama (Č12, Č14) <u>pranje in likanje</u>: sama (Č13, D5, E8, J10, K10) <u>ozimnica</u>: sama (E13), manjša priprava (D7), ni prostora (D8), veliko (E10): (čežana (E11) marmelada (E12)), pomoč prijateljice (E14), pomoč domačih pri ozimnici (J11), vrt skupaj s hčero (J12) nekatera osnovna živila dobi doma od kmetije (K15) • <u>pomoč pri vsakdanjih opravilih</u> ni potrebna (D9) <p>neformalna pomoč: pomoč družine pri vožnji v trgovino (B10, J9) sprotno nakupovanje s strani domačih (B11) prijateljica pri likanju (E9)</p>

<p><i>najcenejše opcije (F31), varčno upravljanje z denarjem (F32), socialna oskrbovalka (G36)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>plačevanje pomoči za spremljanje po opravkih nezmožnost iti po opravkih zaradi bolezni (A33), nezmožnost plačevanja (G38), upravičenost do celotne subvencionirane socialne oskrbe na domu (G38), pomoč sina (H48), najraje doma (H51), če ne bi hčerka (I27),</i> • <i>skrb za prihodnost</i> • <i>kdo bo nadaljeval delo na kmetiji (H34, H42),</i> • 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>vzdrževanje vrta samostojno delo na vrtu (B12, C9, E15, J14) pomoč družine pri težjih delih (B13, B14, B15, C10, C11, J15, J16) brez vrta (Č16, D10, K17) ne zmore več (K18) pridelke iz vrta pri družini (D11) njiva in vrt (J13),</i> • <i>vzdrževanje stanovanja in okolice</i> • <i>plačevanje pomoči pri vzdrževanju stanovanja ne (B16) ni potrebe (Č17, D12) samostojnost (B17, D13) pomoč družine (B18) ne želi drugih ljudi (B19) delno zmožnost plačevanja (C13) ob potrebi pripravljena (C12, Č20) da, za ugodno ceno (E17) želja po osebi, ki bi pomagala (E17, K19) v preteklosti je generalno pospravljala vnukinja, kateri je delo plačala (K20) ne ve koga naj prosi za pomoč pri pospravljanju (K21) vrsta pomoči: pomoč na vrtu (E18), pospravljanje, pomivanje oken, pranje zaves (E19), vzdrževanje dveh stanovanj in apartmaja (E20) splošno mnenje: koristno (Č19)</i> • <i>plačevanje pomoči pri urejanju okolice urejajo domači (K22)</i> • <i>skrb za nego telesa in osebno higieno sama (B20, C14, Č21, D14, E22, J19, K23) , neprimernost kopalnice (K24), pritrtili ročaj za lažje samostojno umivanje (K25) frizer: redni obiski (B21), pomoč vnukinje pri striženju in navijanju las (B22, B23), pomoč snaha pri barvanju (D15), sama (C15), sama navije lase (D16), občasni obisk frizerja (Č22, E21), jo peljejo domači (J20, K27), z avtobusom (K26) pedikura: sama (C16)</i> • <i>urejanje opravkov na banki, pošti, občini pomoč hčerke (B24, J22) sama (C17, Č23, D17, D18, E24) urejeno v Nemčiji (E23) sama z avto k zdravniku v tujino (E25) sama nerada ureja (J21) pomoč sina (K28) pomoč pri vožnji (K29, K30)</i> • <i>plačevanje pomoči za spremljanje po opravkih ni potrebe (Č24, D19, E26, J17): zaradi pomoči domačih (B25, J18), da, če bi bilo potrebno (C18, J23, K31) v primeru bolezni (C19) noče obremenjevati družine (C20)</i>
--	---

ZDRAVJE

Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Bolezen</u> : multiplaskleroza (G57) • <u>Potrebna pomoč</u>: spremenljivo stanje uporabnice (G3) • <u>plačevanje osebe za opominjanje pri jemanju zdravil</u> :že socialna oskrbovalka (I27b) 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Težave</u> dobrega zdravja (Č42, K64) trenutno stabilno (D38) slabše počutje (C49, D36) po infarktu (C50) daljše ležanje zaradi hrbta (D37) s ščitnico (D39) ena ledvica (E42) s srcem (E43) menjava kolka v preteklosti (E44) trn v peti (E45) hoja z berglami v preteklosti (E46) bolečine v nogah (J43, K70) bolečine v glavi (J44) počasna hoja (K65) zadovoljna dokler lahko hodi (K 67, K68) strah pred nepokretnostjo (K69) v preteklosti zaradi nog že prihajala patronažna sestra (K71) • <u>Potrebna pomoč</u> Trenutno nič (J44b) • <u>Zdravila</u> Naravna (C51) Vsa zdravila na recept (K72) • <u>plačevanje osebe za opominjanje</u> da (C52) ne (Č43, E49, K73) za to skrbi hčer (J45) v primeru, da za to ne bi imela koga od domačih (J46) sama dovolj natančna in pozorna (K74) • <u>pomoč v preteklosti</u> nakupovanje s strani prijateljice (E47) otroci (E48)

SKRB ZA STANOVANJE

Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
<ul style="list-style-type: none"> • <u>ocena primernosti stanovanja</u> zadovoljstvo s stanovanjem (A34, F35, G39, H52, H53, I28), vesela kadar zmore po stopnicah (G40), pomoč pri hoji po stopnicah (G41), sčasoma potreba po stanovanju v nižjem nadstropju (G42), sprijaznjenost (G45, H54), z dvigalom lahko gre iz stanovanja (I29), stanovanju ni ovir za voziček (I30), dovolj široka vrata za voziček (I31), prilagojena postelja (I32), • <u>vzdrževanje stanovanja</u> nezmožnost za čiščenje (A35) pomoč socialne oskrbovalke (A36, G43, H55) socialne oskrbovalke nimajo časa (A37) po zmožnostih (F36, F40) pomoč strokovnjakov (F37) samostojnost pri čiščenju in urejanju stanovanja (F38) hišnik (G44) finančna nezmožnost sprememb (G46) 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>ocena primernosti stanovanja</u> zadovoljstvo s stanovanjem (B26, B27, C21, C27, Č25, Č26, D20, E27, J24; K32): ima osnovne prostore (D21), ima kar rabi (D22) dobro počuti v stanovanju (C22) problem, ker je stanovanje v višjem nadstropju (C23) navajenost na stanovanje (J25), preveč stopnic (K33), • <u>skrb za vzdrževanje stanovanja</u> obnova stanovanja po moževi smrti (B28) samostojnost pri čiščenju stanovanja (B29, C24, Č27, E32) potreba po občasnem beljenju (B30) težko (D23, E28): pospravi kar je potrebno (D24) drago (D25): visoki stroški (E29) ne ve na koga se obrnit (E30, E31) samostojnost pri lažjem čiščenju stanovanja (J26, K36), pomoč hčere pri težjem čiščenju stanovanja (J27)

<p>nov hladilnik iz Karitasa (G47), hvaležna pomoči Karitasa (G48), pomoč družine (I33)</p> <p><u>v preteklosti</u>: opremljeno že pred leti (I34), prilagodili v preteklosti (H56) uredili bolnišnično posteljo (H57) prestavitev sobe v preteklosti (H58) pisoar uredili v spalnici (H59)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>želja po spremembah</u> ni potrebe po spremembah (A38, F39, H60, I35,) moti razgled iz stanovanja (A39) ne razmišlja o potrebnih spremembah (G49) 	<p>generalno v preteklosti čistila vnukinja (K37) potreba po pomoči pri generalnem čiščenju stanovanja (K38) opremljeno že pred leti (K34) pred leti menjava blaga na klopi (K35)</p> <p><u>Pomoč</u>: pomoč drugih ljudi pri beljenju (B31, C25), pomoč drugih pri prenašanju stvari (B32), nihče (D26)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>želja po spremembah</u> ni potrebe (B32, C26, Č28, D29, J28, Č29) možnost odhoda v varovalno stanovanje v primeru finančnih sredstev (E33) tuš namesto kadi (K39)
--	---

FINANČNA SREDSTVA

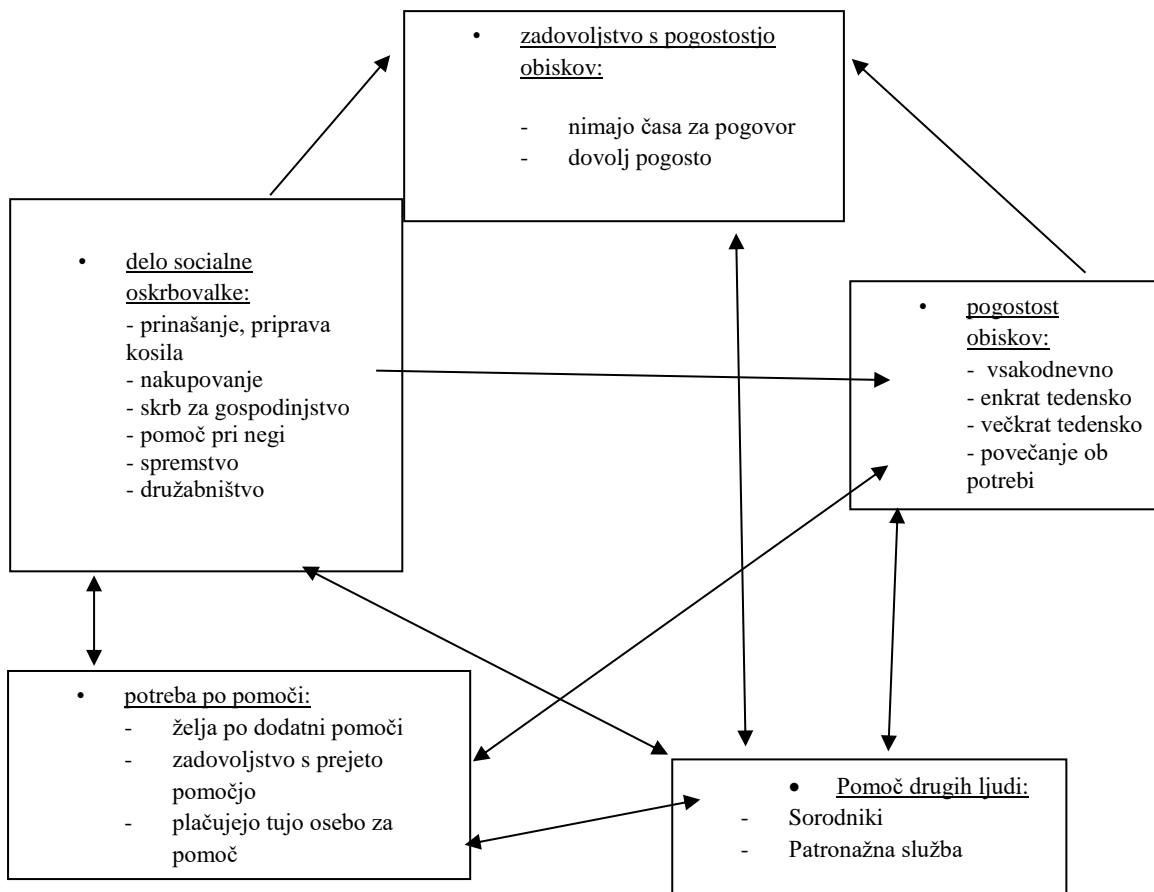
Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Dohodki</u> <u>višina pokojnine za pokritje nujnih stroškov</u>: dovolj (A40, I36), za položnice in hrano (F42, H61, H62) varčno upravljanje z denarjem (F41) invalidska pokojnina (F43a) enkratna denarna pomoč (F43b) socialna podpora (G51) prejemanje preživnine (G52) nikoli v življenju toliko kot sedaj (H65) <ul style="list-style-type: none"> • <u>stvari, ki se jim JE treba odreči</u> ničemur (A43, F44, H67, I37), slaščice (G50) nezmožnost dopusta zaradi bolezni (G55, I38) finančna nezmožnost dopusta (G56) srečanje ljudi z multipla sklerozo (G57, G58), televizija (H31), samo moči ni (H66) <ul style="list-style-type: none"> • <u>stvari, ki se jim NI treba odreči</u> za hrano (A41, A44, G54a), poceni nakupovanje hrane (F45) ni potrebe po zdravstvenih pripomočkih (A42) ni potrebe po novem pohištvu (A45) ni potrebe po dopustu (F48) zdravila na recept (G53) zadovoljen s tem kar ima (H68) denar ni problem (I39) <u>pomoč drugih</u>: pomoč Karitasa (G54b), osnovne potrebščine na Karitasu in Rdečem križu (G59), oblačila iz karitasa (H63), oblačila iz doma za stare (H64), osnovne potrebščine prinese socialna oskrbovalka (G60) <ul style="list-style-type: none"> • <u>financiranje socialne oskrbe</u> delno plača sama (A46), socialna oskrba v celoti plačana s strani občine (F49, F50, G61), financirajo domači (H69) <ul style="list-style-type: none"> • <u>vpliv socialne oskrbe na finančno stanje</u> kljub socialni oskrbi, ostane denar še za nujne stroške (A47), solidno (I40), ne vpliva (I41) 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Dohodki</u> <u>višina pokojnine za pokritje nujnih stroškov</u>: ni dovolj (C28, E34), ni dovolj za osnovne potrebščine (C29), dovolj visoka (Č30, D29, J30, K40, K41), ostane še za prihranke (K42) poišče druge vire <p>zadovoljstvo imeti svoj denar (B34) upanje imeti svoj denar v prihodnosti (B35) sposodi v primeru zmanjkanja (A36) navajenost na skromno življenje (J29)</p> <p><u>zadovoljstvo s finančnim stanjem</u> ni dovolj (D28) <u>slabo urejeno stanje v državi</u> (D30, E37): plačevanje davkov, kljub nedržavljanstvu (E40), ni upravičena povratnih sredstev (E41), ni dovolj zaradi visokih cen (E35) veliki stroški z vzdrževanjem hiše (E36)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>stvari, ki se jim JE treba odreči</u> ničemur (B38, C31, Č31, J31, K43) so stvari (E38) v preteklosti ni zmanjkalo (B37) luksuz (E39) izleti in dopust (C32, C34, Č32, D34) nezmožnost finančne pomoči družini (C33) varčevanje za gospodinjske aparate (C37) skromnost (D31) včasih brez denarja (D32) masaža (D35) <ul style="list-style-type: none"> • <u>stvari, ki se jim NI treba odreči</u> za hrano (C35, D33) za obleko (C36, J33) ni želje po dopustu (B39, J32) mišljenje, da na dopust hodijo le mladi (K44) kuhinjo menjali pred kratkim (J34) enodnevnji izleti preko župnije (K45) na dopust ne zmore zaradi starosti (K46) <ul style="list-style-type: none"> • <u>želja za prihodnost</u> zdravje in zmožnost iti na sprehod (B39a)

STIKI IN DRUŽABNOST

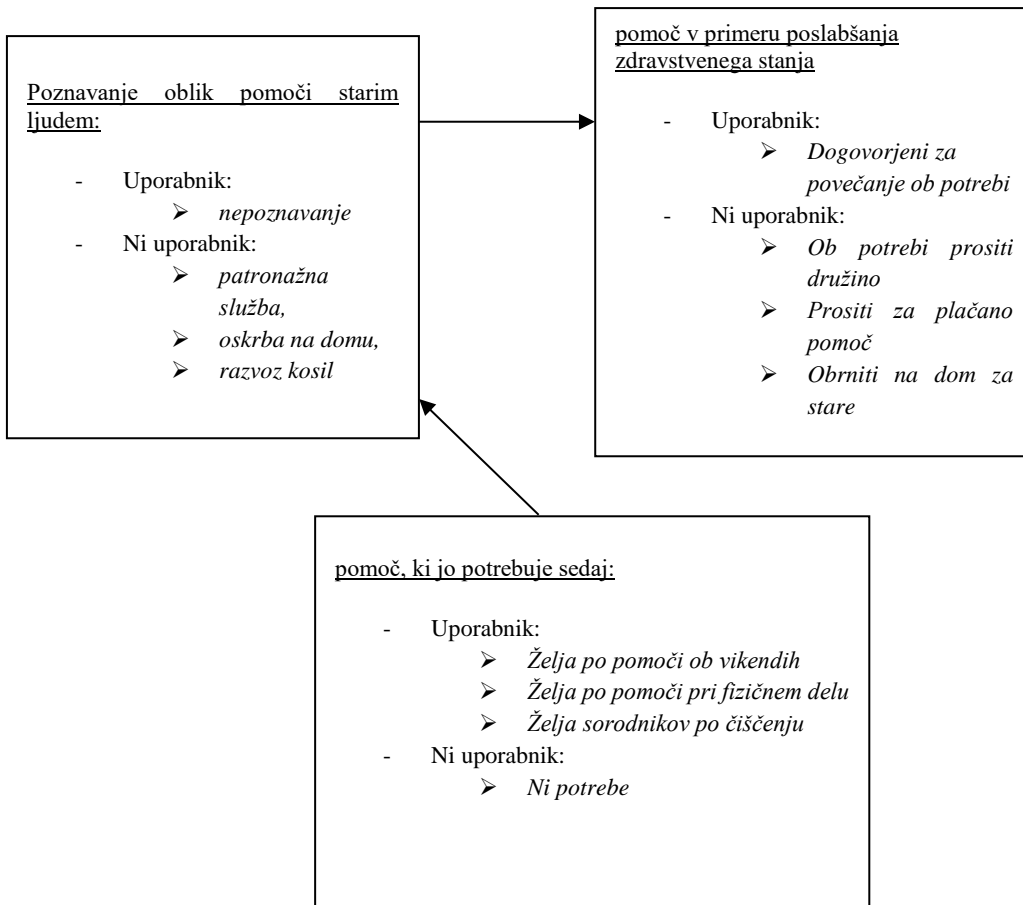
Uporabnik oskrbe na domu	Ni uporabnik oskrbe na domu
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Stiki</u> Sorodniki (A48, H75, I44): nečakinja večkrat tedensko (A49), redki obiski iz tujine (A51) Družina: nečak (A50), sin (G20, G62, H70, K49), slabi odnosi s sinovoma (G21, G22), hčer (I42), domači (I43), Prijatelji (I45): Odtujenost sosedov (F57), Sosega (G65, H73, K48) socialna oskrbovalka (F50, G63, H71, I46), socialna delavka iz CSD (G64), prijateljica in njena sestra (F51), župnik (F52, H72, K52), gospa, ki pride ob sobotah in nedeljah namesto socialne oskrbovalke (I47) Patronažna sestra (H74, I52) župnik mu daje hrano (F53) • <u>Želja po stikih</u> zadovoljstvo z obiski (A52) pogosti in kratki obiski (A53) ni stikov s sosedi (A54, A55) želja po obiskih sorodnikov iz tujine (A56) želja po stikih s sodelavko (A57) nezaupanje v ljudi (F54, F55) želja po stikih izven stanovanja (G66, G67, G68) zaupanje v ljudi (G69) ima rada mir (I48) <u>želja po pogostejših stikih</u>: sorodniki (G70), brat (G71), sestra (G72), drugi sin (H76, H77) sorodniki v Bosni (G73), <u>občutek osamljenosti</u> da (A58) želja, da ne bi bila odvisna od drugih ljudi (A59) odkar ni mame (F56) odkar ni žene (H79) z ženo sta si delala družbo (H80, H81) včasih (F58, G74, H78, J40) psihično stanje vpliva na fizično stanje (G75, G76, G77) sam v celi hiši (H82) ne (I49), obkrožena z ljudmi (I50) • <u>vpliv socialne oskrbovalke na občutek osamljenosti</u> zadovoljstvo s pogovori (A60, G78, G79) nimajo veliko časa za pogovor (A61, A62, F62) je malo bolje (F59, H83), precej bolje (F60, I51), zaupanje (G80) nasveti socialne oskrbovalke (G81) zadovoljstvo z obiski (H84) • <u>socialna oskrbovalka nadomesti obisk najbližjih</u> pogosti obiski tudi drugih (A63) brez sorodnikov (F65) ima le prijateljico (F66) ni isto kot brat ali sestra (G85) navajenost na njo (H89, H90) • <u>obisk osebe za druženje</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Stiki</u> Družina (B40, C39, Č34): otroci in vnuki (B41, D42, E45 J37, K50), zadovoljstvo, ker radi prihajajo (B42), sorodniki iz tujine (E53), domači (K47), hčer (J36), mož (J35), Ljudje vseh generacij (C38) <u>Prijatelji (D41)</u>: člani društva upokojencev (C40, D43, E51, E52), prijatelji iz mladosti (Č33, Č37), sosedje (Č36, D44), so-pevci (Č35), prijatelji iz tujine (E53), Ženske, ki hodijo v cerkev (K51) nudenje pomoči ljudem (C43) • <u>Želja po stikih</u> ni želje po obiskovanju (B43), občasni obiski pri prijateljih (B44) ni občutka pomanjkanja stikov (B45, Č38) dovolj stikov (C41, C42, D45, J38)) želja po večji družabnosti ljudi v mestu (C44, C45) nezaupljivost ljudi v mestu (C46) <u>želja po pogostejših stikih (J55, K56)</u>: vnuki (J39, K53), sin (K54), sosedi (K57) • <u>občutek osamljenosti</u> ne (B46, C47, Č39, E54) da (K58) hitro zapolnjen dan (B47) pogreša pogoste obiske vnukov iz preteklosti (K59) umrli bratje in sestre (K60) umrl sosed (K61) <u>Osebno mnenje</u>: vpliv človeka na svojo osamljenost (Č40) • <u>obisk osebe za druženje</u> nima želje po vsakdanjih obiskih (B48) občasni obiski da (B50) druženje s poznanimi osebami (B51) ni potrebe (C48, Č41, D49, E55) vesela vsake družbe (K62) če bi poleg druženja tudi pomagala pri kakšnem opravilu (K63) če bo potrebno (J41) • <u>plačano druženje</u> ne (B49) bi plačala (J42) • <u>preteklo življenje</u> vesela, da je sama (D47) mož alkoholik (D48)

<p><i>obiski prostovoljk v preteklosti (A64)</i> <i>zadovoljstvo s prostovoljkami (A65)</i> <i>neizvedljivo (F67)</i> <i>ljubosumje (F68)</i> <i>finančna nezmožnost (G86)</i> <i>zadovoljstvo s socialno oskrbovalko (H91)</i> <i>če bo potrebno (I56)</i></p> <ul style="list-style-type: none">• <u>počutje ob socialni delavki</u> <i>dobro (F63, G82, I53)</i> <i>zaupanje (F64)</i> <i>veselje ob prihodu (F61, G83, H85)</i> <i>domače (G84)</i> <i>jo čaka (H86)</i> <i>rad se pogovarja z njo (H87)</i> <i>prav je, da pride (I54)</i> <i>v redu dopoldne, ko ni domačih (I55)</i>	
---	--

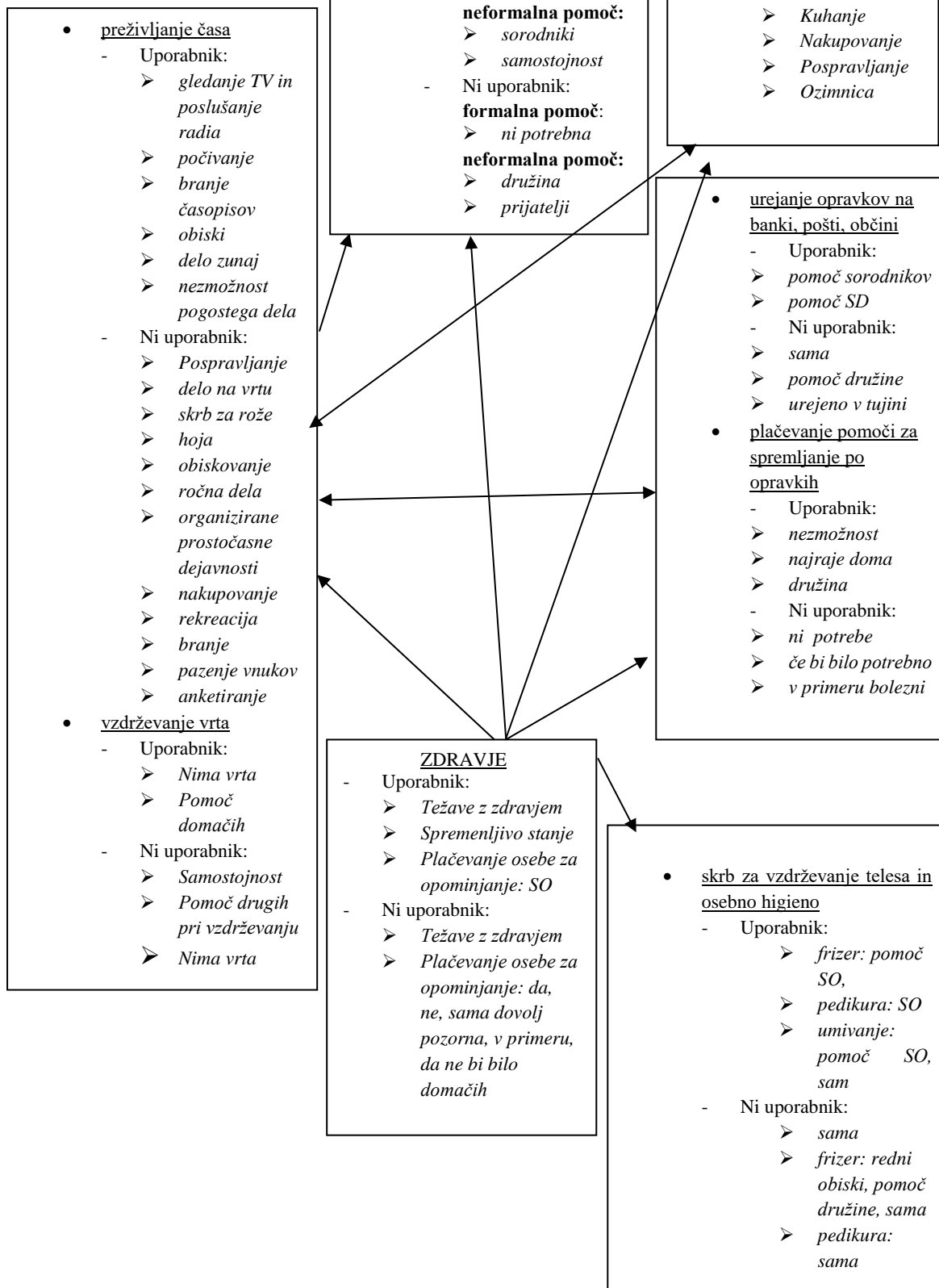
Priloga št. 4: Odnosno kodiranje
SOCIALNA OSKRBA NA DOMU

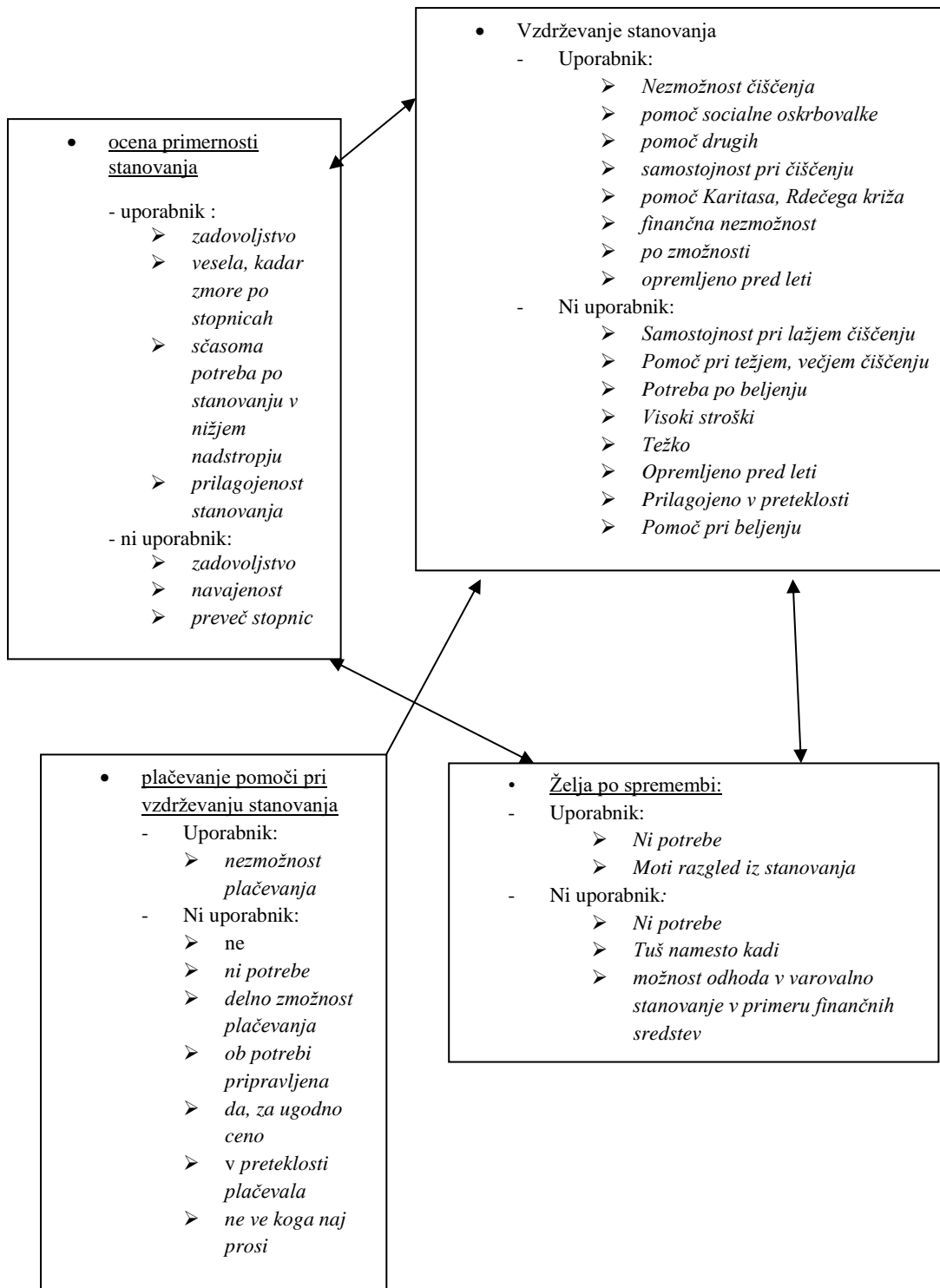
POZNAVANJE OBLIK POMOČI

VSAKDANJE ŽIVLJENJE

SKRB ZA STANOVANJE

FINANČNA SREDSTVA

- Dohodki:
- Uporabnik:
 - višina pokojnine za pokritje nujnih stroškov: dovolj, varčno upravljanje z denarjem
 - invalidska pokojnina
 - enkratna denarna pomoč
 - socialna podpora
 - prejetanje preživnine
 - nikoli v življenju toliko kot sedaj
- Ni uporabnik:
 - višina pokojnine za pokritje nujnih stroškov: ni dovolj, dovolj visoka, iskaje drugih virov
 - zadovoljstvo imeti svoj denar
 - upanje imeti svoj denar v prihodnosti
 - sposodi v primeru zmanjkanja
 - navajenost na skromno življenje
 - slabo urejeno stanje v državi: plačevanje davkov, kljub nedržavljanstvu; ni dovolj zaradi visokih cen
 - veliki stroški z vzdrževanjem hiše

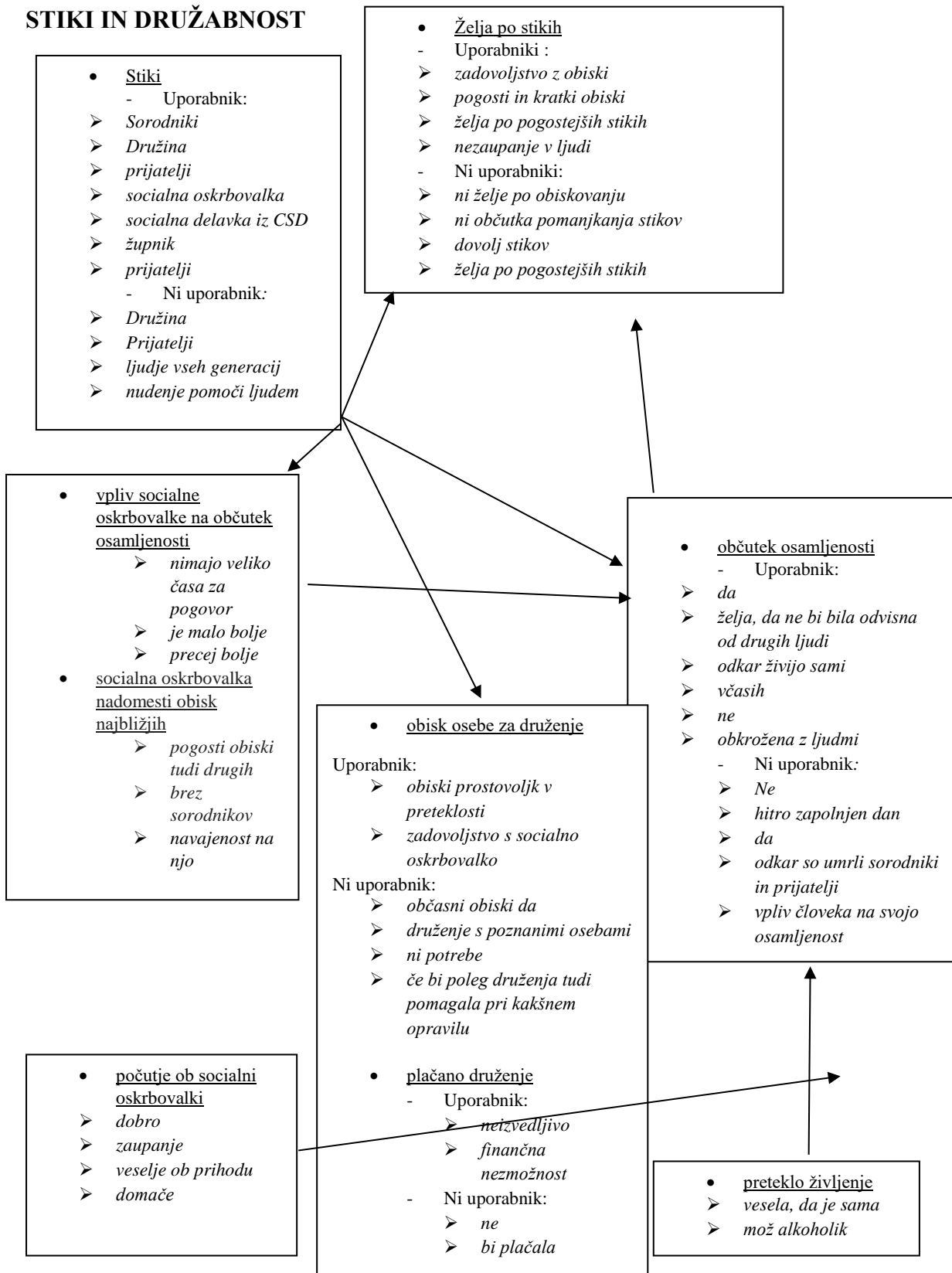
- Stvari, ki se jim JE treba odreči
- Uporabnik:
 - Ničemur
 - slaščice
 - televizija
 - nezmožnost dopusta zaradi bolezni
 - finančna nezmožnost dopusta
 - srečanje ljudi z multipla skleroza
- Ni uporabnik:
 - Ničemur
 - So stvari
 - Luksuz
 - Izleti in dopust
 - nezmožnost finančne pomoči družini
 - varčevanje za gospodinjске aparate
 - skromnost
 - masaža

- vpliv socialne oskrbe na finančno stanje
- kljub socialni oskrbi ostane denar še za nujne stroške
- solidno
- ne vpliva

- stvari, ki se jim NI treba odreči
- uporabnik:
 - poceni nakupovanje hrane
 - ni potrebe po zdravstvenih pripomočkih
 - ni potrebe po novem pohištvu
 - ni potrebe po dopustu
 - zdravila na recept
 - denar ni problem
 - pomoč Karitasa, Rdečega križa
 - pomoč socialne oskrbovalke
- ni uporabnik:
 - hrana
 - obleka
 - ni želje po dopustu
 - mišljenje, da na dopust hodijo le mladi
 - kuhinjo menjali pred kratkim
 - enodnevni izleti preko župnije
 - na dopust ne zmore zaradi starosti

- financiranje socialne oskrbe
- delno plača sama
- socialna oskrba v celoti plačana s strani občine
- financirajo domači

STIKI IN DRUŽABNOST

- Stiki
 - Uporabnik:
 - Sorodniki
 - Družina
 - prijatelji
 - socialna oskrbovalka
 - socialna delavka iz CSD
 - župnik
 - prijatelji
 - Ni uporabnik:
 - Družina
 - Prijatelji
 - ljudje vseh generacij
 - nudenje pomoči ljudem

- Želja po stikih
 - Uporabniki :
 - zadovoljstvo z obiski
 - pogosti in kratki obiski
 - želja po pogostejših stikih
 - nezaupanje v ljudi
 - Ni uporabniki:
 - ni želje po obiskovanju
 - ni občutka pomanjkanja stikov
 - dovolj stikov
 - želja po pogostejših stikih

- vpliv socialne oskrbovalke na občutek osamljenosti
 - nimajo veliko časa za pogovor
 - je malo bolje
 - precej bolje
- socialna oskrbovalka nadomesti obisk najbližjih
 - pogosti obiski tudi drugih
 - brez sorodnikov
 - navajenost na njo

- občutek osamljenosti
 - Uporabnik:
 - da
 - želja, da ne bi bila odvisna od drugih ljudi
 - odkar živijo sami
 - včasih
 - ne
 - obkrožena z ljudmi
 - Ni uporabnik:
 - Ne
 - hitro zapolnjen dan
 - da
 - odkar so umrli sorodniki in prijatelji
 - vpliv človeka na svojo osamljenost

- obisk osebe za druženje
 - Uporabnik:
 - obiski prostovoljk v preteklosti
 - zadovoljstvo s socialno oskrbovalko
 - Ni uporabnik:
 - občasni obiski da
 - druženje s poznanimi osebami
 - ni potrebe
 - če bi poleg druženja tudi pomagala pri kakšnem opravilu

- počutje ob socialni oskrbovalki
 - dobro
 - zaupanje
 - veselje ob prihodu domače

- preteklo življenje
 - vesela, da je sama
 - mož alkoholik

10 POVZETEK

Mnogi stari ljudje v življenju potrebujejo razne pomoči, da lahko bivajo doma. Nekateri prejemajo formalno pomoč, kot sta npr. socialna oskrba ali patronažna služba, nekateri pa prejemajo različne neformalne pomoči, npr. pomoč družine. Mnogi bi za bolj kakovostno življenje potrebovali več pomoči. To sva opazili med obiskovanjem starih ljudi na domovih in pri pogovorih s socialnimi oskrbovalkami.

V raziskavi sva sogovornike spraševali o njihovi informiranosti o oblikah socialnovarstvenih storitev, uporabnike socialne oskrbe sva spraševali o pogostosti obiskov socialnih oskrbovalk in o dodatnih potrebah po pomoči. Sogovornike sva spraševali tudi o tem, kako skrbijo za potrebe vsakdanjega življenja in kako njihovo zdravstveno stanje vpliva na njihovo potrebo po pomoči. Spraševali sva jih, kako zmorejo urejati, vzdrževati, čistiti stanovanje in kdo jim pri tem pomaga. Zanimalo naju je tudi, kakšna je njihova socialna mreža in kakšnih stikov z drugimi ljudmi si želijo. Raziskovali sva tudi, kako finančno stanje starih ljudi vpliva na zadovoljitev njihovih potreb. Predvsem pa naju je zanimala primerjava med tem, kakšno potrebo po pomoči imajo stari ljudje, ki že prejemajo socialno oskrbo na domu, in kakšno stari ljudje, ki je ne prejemajo.

Z rezultati sva ugotovili, da dodatno pomoč potrebujejo tako uporabniki kot neuporabniki socialne oskrbe na domu. Uporabniki izražajo predvsem potrebo po pomoči ob koncih tedna, saj marsikje službe storitev ob koncih tedna ne zagotavljajo. Uporabniki socialne oskrbe na domu poleg storitve, ki jo prejemajo, poznajo še patronažno službo in razvoz kosil. Neuporabniki socialne oskrbe na domu pa poznajo patronažno službo, nekateri pa tudi socialno oskrbo, le redki pa še razvoz kosil. Potrebo po pomoči pri vzdrževanju stanovanja je opaziti tako pri uporabnikih kot neuporabnikih socialne oskrbe na domu, le da si uporabniki socialne oskrbe na domu to pomoč v večini finančno težje privoščijo ter da ti potrebujejo več pomoči že pri lažjih opravilih. Socialna mreža starih ljudi je odvisna od poseljenosti kraja, v katerem živijo, in s tem povezane oddaljenosti od raznoraznih pristočasnih dejavnosti. Mnogi uporabniki socialne oskrbe na domu si želijo, da bi imele socialne oskrbovalke več časa za pogovor z njimi.

Predlagava, da bi bilo pri socialni oskrbi na domu treba povečati delež družabništva. Temu predlogu dodajava predlog razširitve prostovoljstva v namen družabništva s starimi ljudmi, saj

se zavedava, da je v mnogih primerih razširitev socialne oskrbe na domu težje izvedljiva. Meniva tudi, da bi morale organizacije v vseh krajih nuditi socialno oskrbo na domu tudi ob koncih tedna. Prav tako bi bilo smiselno nudenje pomoči tudi ob popoldnevih, saj tudi v tem času ni zagotovljena v vseh krajih. Najin predlog je še, da se z ljudmi, ki bi potrebovali pomoč socialnega servisa, pa si tega ne morejo privoščiti ali si težko privoščijo, razišče njihove možne vire pomoči. Predlagava tudi večjo promocijo socialne oskrbe na domu, saj stari ljudje še vedno premalo vedo o tej storitvi.